

zeneKar

2010/05

A Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének, valamint a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezetének közös lapja

<http://www.aho.hu>

A KOTTAOLVASÓK ÁRULÁSA

ÚJRA KINYITHAT
AZ ERKEL SZÍNHÁZ

A ZENEKARBAN
NEM RABSZOLGÁK ÜLNEK

A KULTÚRA
NEM ÖNKORMÁNYZATI KÉRDÉS,
HANEM NEMZETI ÜGY

nka

Nemzeti Kulturális Alap

5

KALENDÁRIUM

3

A KULTÚRPONT IRODA hírei

5

ZENEI KÖZÉLETÜNK

OPERAHÁZ

Változó idők

Egyre-másra szivárognak ki a hírek neves közintézményünk kulisszái mögül arról, hogy nincs minden a legnagyobb rendben a gazdálkodás körül és eközben súlyos konfliktusok zajlanak a háttérben a főzeneigazgató illetve az első karmester között is, amely többé-kevésbé rímelt a létszámban leépített befogadó színház és a nagy múlttal rendelkező állandó magyar operajátszás víziói egymásnak feszülésére. (A Szerk.)

A művészet, a művészek és a közönség szolgálata

Horváth Ádám három koncepciót dolgoz ki az Operaház működtetésére. Van nap, amikor tizennyolc órát tölt az Operaházban, s amellett, hogy átvizsgálja a szerződéseket, felügyeli a folyamatban lévő ügyeket, igyekszik mindenkivel beszélni a társulattól is. Horváth Ádám miniszteri biztostként ugyanis azt tartja a legfontosabbnak, hogy a művészek érezzék, a dalszínházban ők és a közönség szolgálata a leglényegesebb. (Réfi Szusanna)

Újra kinyithat az Erkel Színház?

A kulturális bizottság ellenőrző testülete július 13-án hat tisztázatlan, visszavetelés-gyanús ügyet tárgyalt. Ezek közül beruházási összegét tekintve a legjelentősebb az Erkel Színházzal kapcsolatos projekt, hiszen a tervek szerint a Köztársaság téren épülő komplexumot 25 éven keresztül 80 milliárdért bérelték volna vissza. A kulturális albizottság elnöke Gulyás Dénes (Fidesz) operaénekes több független szakértői véleményre hivatkozva azt állítja, az épület nem életveszélyes, s ezért a teátrum tatarozását és újbóli megnyitását szorgalmazza. (Réfi Szusanna)

Kész a leltár?

Idén Mahler-emlékévet ünnepel a zenei világ. Az operaházi Mahler-koncertre ugyanakkor meglehetősen felbolydult közegben került sor: fővárosi szomszédos zenekarokból áthívott vendégművészek, leváltások, elbocsátások, még ki sem nevezett balett igazgató, bizonytalan jövő. Mindehhez járult a tervezett újabb intézményi átszervezés örökös Damoklész-kardja, ami a rendszerváltás óta állandóan az Opera feje felett függ, de az elmúlt évtizedben jócskán lejjebb engedtek. Ilyen zaklatott légkörben valóban nem lehet önfeledten ünnepelni. Az ünnep apropóján elgondolkodni azonban lehet és kell is: mi az, ami a magyar zenekultúra múltjából értékes, megtartásra érdemes, és mi az, amit valóban kirotált már az Idő – a Zeitgeist – újító szelleme? (Eusebius)

PANNON FILHARMONIKUSOK

Hangversenyteremre hangolva

A Pannon Filharmonikusok életében új korszak kezdődik. Elmélyült és fegyelmezett munkával készült a pécsi együttes a decemberre elkészülő koncertterem megnyitására, valamint a zenekar kétszáz esztendő jubileumi ünnepségsorozatára. Új élet, egy másik korszak vár rájuk új otthonukban, szélesebb repertoár, hiszen a klasszikus hangversenyek mellett fesztivál, zenei színházi és egyéb koprodukciós terveik is akadnak. (Réfi Szusanna)

MÁV SZIMFONIKUS ZENEKAR

„A zenekarban nem rabszolgák ülnek”

Takács-Nagy Gábor már öt esztendeje vezényli rendszeresen a MÁV Szimfonikus Zenekart, szeptembertől pedig két esztendőre szóló szerződés köti az együtteshez: a társulat művészeti vezetője és vezető karmestere lett. Takács-Nagy Gábor nyáron készített egy szakmai dolgozatot, amelyben összeírja, hogyan képzei a magas fokú zenekari játékot, s szeretné, ha őstől már ez alapján folyna a munka. (Réfi Szusanna)

TISZTELETJEGGYEL

A kottaolvasók árulása

Hosszú évek után végre előkelő helyen, esti fő műsoridőben sugárzott komolyzenei, vagy inkább annak szánt műsort a közszolgálati televízió szeptember első vasárnapján. A műsorsáv kitüntetett helyén való sugárzás apropóját azonban nem valamilyen jeles évforduló, állami ünnep, jótékonyági rendezvény vagy hasonló, az utóbbi években megszokott ürügy szolgáltatta, hanem azon hétköznapi, mondhatni prózai körülmény, hogy Szenthelyi Miklós Kossuth-díjas hegedűművész apósa vis a vis szomszédja Kern András Kossuth-díjas színművésznek Balatonszepezden. (K.K.ZS.)

DOHNÁNYI SZIMFONIKUS ZENEKAR

Jó irányba villamosozunk?

Hollerung Gábor szerint az új rendszer nem képes a valósághoz viszonyulni. Nehéz helyzetben kezdte a szezont a Budafoki Dohnányi Zenekar, hiszen 58 millió forinttal kisebb összegből gazdálkodhat, mint az elmúlt esztendőben, pedig egyébként is azok közé az együttesek közé tartozik, amelyeknek nagyon szűkös a büdzséjük... A zenekar vezetője, Hollerung Gábor azonban azt mondja, nem adják fel, harcolnak az életben maradásért. Hiszen nagyszámú, lelkes törzstáboruk van, s olyan programsorozat ünnepeit, állandó fellépőit – immár hét esztendeje – mint a Zempléni Fesztivál.

(Réfi Szusanna)

KRITIKA

Hangversenykritika a MÁV Szimfonikus Zenekar, a Magyar Állami Operaház Zenekara, a Savaria Szimfonikus Zenekar, a Zuglói Filharmonia – Szent István Király Szimfonikus Zenekar és Oratóriumkórus, a Győri Filharmonikus Zenekar és a Budapesti Filharmoniai Társaság Zenekara hangversenyeiről.

CD-kritika

Clarinetto diabolico

Tizenöt éve, 1995-ben alakult a Budapesti Klarinét Kvartett, s korántsem tekinthető véletlennek, hogy a négy zenekari muzsikusi, Szepesi János, Reé György, Mayer László és Pápai Ákos kamaramuzsikusi ambíciója töretlen. Szereplési lehetőség, kedvező fogadtatás idehaza és külföldön: inspiráló hatású.

(Fittler Katalin)

ZENETÖRTÉNET

Hubay-Auer iskola

Eddy Brown édesapja, Jacob Brown Ausztriából vándorolt ki az Egyesült Államokba. Szabómester volt és amatőr hegedűs. Eddy édesanyja, Rachel (Ray) Oroszországból származott. Eddy először édesapjától tanult hegedülni, majd a Metropolitan School of Music-ban (a későbbiekben Butler University's Jordan College) tanult Hugh McGibney-nél. Hat éves korában lépett fel először nyilvánosan.

(Rakos Miklós)

MŰHELY

A kultúra nem önkormányzati kérdés, hanem nemzeti ügy

Keller András több mint három éve zeneigazgatója a Concerto Budapest – korábban Magyar Telekom – szimfonikus zenekarnak, amely az elmúlt hat évben gyakorlatilag nem részesedett állami támogatásban. Ennek ellenére az elmúlt három évben, Keller András irányítása mellett sok olyan eredeti kezdeményezést valósított meg, amely inspirálóan hatott a fővárosi hangversenyéletére.

(Kaisinger Rita)

Arab éjszakák – szimfonikus zenekar Katarban

Az arab tengerből olajállamainak lélegzet elállító lendülete elérte a kultúrát. Míg Dubaiban magas fordulaton futnak egy reguláris opera- és koncertélet előkészületei, addig Abu Dhabi-ban elstartolt az első európai szabású koncertsorozat, sőt Katar-ban szimfonikus zenekart alapítottak.

(Ulrich Rubnke)

Szentpétervári kirándulás Mariss Jansons-szal

Amikor Mariss Jansons a Bajor Rádió számára forgatott TV dokumentumfilm alkalmával Szentpéterváron át kalauzolt, akkor a Bajor Rádió Szimfonikus Zenekarának és az Amszterdami Concertgebouw zenekarának vezető karmestere tulajdonképpen szép hazáját akarta bemutatni. Mégis feltáruktak a metropolisnak a zenei életben is érzékelhető ellentmondásai és hiányosságai.

(Marco Frei)

Koncertélmény a lakásban

Egy hangversenyteremben 1000-2000 ember hallgathat meg egy előadást, a tévéképernyők előtt űlve azonban akár több millió. Bár az élő zene varázsát nehéz felülmúlni, a közvetítés adott esetben mégis hozzáadhat valamit az előadott produkcióhoz. Arról, hogy hogyan kell felkészülni az élő közvetítésre, a koncertfelvételre, hogy mire kell figyelnie a rendezőnek, Petrovics Eszter beszélt, aki számos színház-, opera- és hangverseny közvetítést irányított már.

(Réfi Szusanna)

PRÓBAJÁTÉK

24, 38, 39

HANGVERSENYNAPTÁR

40

A 2010. ÉVI KÖLTSÉGVETÉssel ÖSSZEFÜGGŐ egyes feladatokról szóló 1132/2010. (VI. 18.) Korm. határozat tárcaként meghatározott összegű zárolást rendelt el a fejezeti kezelésű előirányzatokból. Ennek értelmében a II. kategóriás előadó-művészeti szervezetek számára és a kiemelt művészeti célokra kiírt pályázatokon megítélt támogatási összegek 34%-a zárolásra kerül, a szerződéskötést követően a megítélt összegek 66%-a kerülhet utalásra.

A BUDAPESTI FESZTIVÁLKÖZPONT Nonprofit Kft. ügyvezetője, Zimányi Zsófia felkérésére független külső könyvvizsgálói cég vizsgálódik a kft.-nél. Erre azért van szükség, mert Lovas Eszter gazdasági igazgató váratlanul felmondott, az íróasztalát kiürítette, mindössze egy APEH-egyeztetés dokumentumát hagyta hátra, szabályos átadás-átvételre nem adott módot.

PLACIDO DOMINGO az év latin sztárja. Az év emberévé választotta Placido Domingót a Latin Recording Academy munkásságáért és szakmai teljesítményéért. A kiemelkedő zenei munkásságot elismerő díj koncerttel egybekötött átadására november 10-én kerül majd sor a Latin Grammy-díjak Las Vegas-i díjkiosztó ceremóniájának előestéjén. Domingo alapította az Operalia nemzetközi énekversenyt, amely évente ad lehetőséget pályakezdő, tehetséges operaénekesek bemutatkozására. A 69 esztendőssz sztár emellett dollármilliókat gyűjtött különböző természeti katasztrófák áldozatainak megsegítésére szervezett jótékonyági koncertjeivel. A világhírű tenorrióból már csak ő maradt színpadon: Luciano Pavarotti három éve rákban hunyt el, José Carreras pedig tavaly bejelentette, hogy visszavonul. Domingo maga is súlyos betegségen esett át: márciusban vastagbélrákkal műtötték, de áprilisban már fellépett.

A NEMZETI ERŐFORRÁS MINISZTERIUM (NEFMI) kultúráért felelős államtitkársága Harangozó Gyulát kérte fel a magyar állami operaház gazdasági-pénzügyi, művészi és működési tevékenységét átvilágító bizottságának a vezetésére. a kulturális kormányzat úgy döntött, hogy a miniszteri biztosi feladatkört két részre bontja, az operaház működésének operatív munkájára és egy tényfeltáró bizottság összeállítására és annak vezetésére. az operatív feladattal horváth ádám operaénekest bízta meg, a tényfeltáró bizottság vezetésére pedig harangozó gyula balettművészt kérte fel.

ERKEL FERENC korának kiemelkedő tudású sakkozója is volt, ezért a Filharmónia Budapest Kft. és a Magyar Sakkszövetség az Erkel bicentenárium alkalmából különleges rendezvénysorozattal várta a sakkozás és muzsika szerelmeseit. A sakkrendezvények sora reggel 9-kor tízperces villámjátszmákból álló versennyel kezdődött, az arra vállalkozók a 11 órakor kezdődő 20-táblás szimultánon Portisch Lajos nagymesterrel mérhették össze tudásukat. A fordulók szüneteiben a Rajkó Zenekar játszott és Portisch Lajos is énekel. Délután 15 órától a Magyar Rádió Gyermekkorusa élő sakkfigurákká változva Erkel Ferenc egyik halhatatlan győzelmét elevenítette meg.

A SZŰKÖS ANYAGI KÖRÜLMÉNYEK miatt kevesebb vendégművész áll majd a Nagyváradi Állami Filharmónia színpadán a most kezdődő évadban, mint ahogy a közönség megszokhatta. A szimfonikus zenekar is kisebb lett, így az idei repertoárt kénytelen volt szerényebbre alakítani az intézmény. A filharmónia saját karmesterei a meghívottak hiánya miatt többet dolgoznak majd, mint az elmúlt években; Jankó Zsolt és Romeo Rambu dirigálja az évad hangversenyeinek többségét. A koncerteken fiatal művészek is szép számban lépnek majd fel.

AZ AUSZTRIAI EISENSTADTBAN (Kismartonban) található múzeumban gyűjtik össze, és vándorkiállítást szerveznek azokból a művészeti alkotásokból, amelyeken kortárs művészek ábrázolják a 200 éve született zeneszerzőt és zongoravirtuózt, Liszt Ferencet. – A gyűjteményt először Budapesten az Ernst Múzeumban állítják ki, a tárlat innen indul Bayreuthba, Weimarba, azután más olyan európai városokba, amelyek a sokat utazó zeneszerző életéhez kapcsolódnak. Természetesen Liszt szülőfalujában, az ausztriai Raidingban (Doborjánban), valamint Pozsonyban is bemutatják a festményeket, videókat és installációkat, amelyeket azután Lipcsében, Londonban, Luxemburgban és Velencében is megismerhetnek az érdeklődők. – A vándorkiállítás első állomása 2011. március 17-étől a budapesti Ernst Múzeum. A 2011 végéig tartó „turnét” az eu-art-network művészeti hálózat szervezésében szimpóziumok kísérik.

A VILÁGGAZDASÁGI VÁLSÁG nyomán a kulturális politika módszereit is újra kell gondolni Európában, mert a költségvetési megszorítások miatt megkérdőjeleződött az állam kulcsszerepe a finanszírozás terén. E kérdésről az Európa Tanács, az Európai Bizottság, valamint az unió tevékenységét véleményező Európai Gazdasági és Szociális Bizottság által közösen tartott nemzetközi kultúrpolitikai konferencián Inkei Péter kijelentette, hogy a magyarországi kulturális tevékenység egyelőre nem mutat válságjeleket, a leginkább előtérben álló fesztiválok sikeresek voltak, és nem zuhantak össze a színházak, a könyvkiadók, illetve az „új kultúra” termékeinek előállítói által szőtt tervek sem. Magyarország az európai fősodorról együtt mozog, az Európa Tanács tagállamai közt nagyjából középen van – abban a tekintetben, hogy a kulturális költségvetés az idén nem zuhant, de nem is érte el azt a szintet, amit néhány szerencsés ország, ahol alig volt depresszió, sőt még növekedni is tudtak.

FELAVATTÁK GUSTAV MAHLER szoborportréját, Krasznai János alkotását az Erkel-Mahler-Liszt belvárosa eseménysorozat és a Magyar Állami Operaház Budapest évadnyitója alkalmából a Királyi lépcsőházban, a Székely Bertalan terem ajtajánál. A zeneszerző II. szimfóniájával nyílt meg a színház új évada. Az 1884-ben megnyitott dalszínház második művészeti igazgatója volt Gustav Mahler, aki 1888-ban Beniczky Ferenc intendáns hívására érkezett a magyar fővárosba. Rendkívüli feladatokat vállalt a művészi és anyagi fegyelem megszilárdítása ügyében, és ezek egy részét, amennyire ideje maradt, teljesítette is. Nemtelen támadások érték,

nem elsősorban őt, hanem Beniczkyt. Fischer Ádám, az est karmestere úgy vélte, a kollektív emlékezet nem úgy őrzi Mahler eredményeit és jelentőségét, ahogy az a valóságban volt. Arról beszél az utókor, hogy haraggal, sértetten ment el innen; márpedig jobb lenne, ha az itt töltött két és fél év eredményeit állítaná a zenei közvélemény a fókuszba.

A HÍRES DREZDAI FRAUENKIRCHÉBEN a jövőben rendszeresen tartanak hangversenyeket - jelentette be a templom alapítványának szóvivője. A késői barokk stílusban az 1720-as években épült pompás Miasszonyunk templomot 1945 februárjában a bombatámadások csaknem porig rombolták, s öt évvel ezelőtt, 2005 októberében fejeződött be a székesegyház újjáépítése. A Frauenkirchében idén februárban ünnepi koncerttel emlékeztek a bombázások, a város áldozataira. Ez is készítette arra a plébániát, hogy bekapcsolódjon Drezda hangversenyéletébe. 2010-11-ben mintegy száz, elsősorban egyházzenei, valamint hangszeres műcsendülhet fel a templomban, a legnevesebb előadók tolmácsolásában.

PIERRE BOULEZ, a nyolcvanöt éves francia zeneszerző-karmester, valamint a szintén 85 éve született Luciano Berio munkássága és az ensemble előadói forma az idei berlini Musikfest programjának fókuszába. A német fővárosban 20 nap alatt 37 világrangú szólista, 27 kórus, kamara-, illetve szimfonikus zenekar ad kamaratermi, szabadtéri, templomi és hangversenytermi koncerteket, és 25 zeneszerző összesen 60 műve szólal meg.

NEGYEDMILLIÓ NÉZŐ váltott jegyet az idén kilencvenedik születésnapját ünneplő fesztiválra, amelytől idén búcsúzik Jürgen Flimm intendáns. Idén 72 országból érkeztek a nézők, a jegybevétel pedig 24,5 millió eurót tett ki. Hat operapremierre (Ríhm: Dionysos - ősbemutató, R. Strauss: Elektra, Gluck: Orfeo ed Euridice, Berg: Lulu, Mozart: Don Giovanni, Gounod: Rómeó és Júlia) és egy koncertszerű előadásra (Bellini: Norma) került sor.

A 6. NEMZETKÖZI RÉZFÚVÓS ZENEI FESZTIVÁL ÉS VERSENY 2010. augusztus 12. és 20. között került megrendezésre Dél-Koreában, Jeju szigetén. E megmérettetésen vett részt a mintegy fél éve, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem végzett és jelenlegi hallgatóiból alakult „In Medias Brass” rézfúvós kvintett. Közel háromszáz, a világ minden tájáról érkező fiatal muzsikusként mérte össze tudását 7 kategóriában (trombita, eufónium, harsona, basszusharsona, kürt, tuba és rézfúvós kvintett). Az In Medias Brass Quintet saját kategóriájában első díjat nyert a háromfordulós versenyen, és mindhárom, szóló kategóriában induló tagja is a legjobbnak bizonyult. Stürzenbaum Róbert, a MÁV Szimfonikus Zenekar első harsonása fölényesen nyerte a harsonaversenyt, 55 versenytársát megelőzve. Az első díj mellett egy francia mesterhangszert kapott jutalmul. Ifj. Bazsinka József, a Zeneakadémia doktorandusz hallgatója tuba kategóriában diadalmaskodott, melyben 43-an versenyeztek, Benyus János, a MÁV Szimfonikus Zenekar szólókürtöse pedig második díjat nyert, ám a zsűri első díjat nem adott ki.

MARTIN HOFMANN kerül Európa egyik legjobb zenekara, a Berlini Filharmonikusok intendánsi posztjára. Kinevezés nem érinti a 2002 óta dolgozó zenei vezető helyzetét: Sir Simon Rattle világhírű brit karmester tavaly írta alá a 2018-ig szóló szerződését. Az új intendáns tervei egybevágóak Rattle gyakorlatával, ezt igazolja a karmester híres hátrányos helyzetű fiatalokat bemutató filmje, a Rhythm is it!, amelyet Budapesten mindössze kétszer vetítettek. Martin Hofmann is a fiatal közönség irányába kíván nyitni; nem feltétlenül a Herbert von Karajan úton álló épületben, hanem a város más kulturális központjaiban is megismertetné a zenét a kamaszokkal.

NAGYOBB TÉR, KEVESEBB ÜLŐHELY, jobb hangzás – ilyen lesz a berlini Staatsoper Unter den Linden a felújítás után. A munkálatok alkalmával megemelik a nagyterem plafonját, így annak légtere harminc százalékkal nagyobb lesz. Valamivel csökken az ülőhelyek száma: az eddigi 1396 helyett a jövőben 1335 szék várja majd a zenerajongókat. A hangzáson is javítani szeretnének, hogy a felújítás után a bayreuthi vagy a bécsi operához hasonló élményben lehessen része a közönségnek.

JANKOVICS MARCELL Kossuth-díjas filmrendező lett a Nemzeti Kulturális Alap elnöke. Jankovics Marcell nem tervezi a Nemzeti Kulturális Alap (NKA) működésének alapvető átalakítását, de számos aránytalanságot meg kíván szüntetni.

A BARTÓK ÚJ SOROZAT a komolyzenei lemezpiacon jelentős sikert ért el: egy platina- és három aranylemezt adhat át a kiadó az alkotóknak. A fából faragott királyfi és a Kossuth szimfóniai költemény már korábban elérte az aranylemez 1500-as eladott példányszámát, mára pedig a 3000-es határt is átlépte platinalemez rangra emelkedett.

A Rapszódia és a Scherzo egykori Philips-Hungaroton, valamint a fiatakkori Hegedűverseny vadonatúj felvételéből összeállított, a II. szvitet, a Román táncot, a Román népi táncokat, a Tánc-szvitet és a 27 egyenmű kart rögzítő szuper audio CD pedig az 1500-as aranylemez kategóriát érte el.

A sorozat eddigi külföldi díjainak sikersorozatába illeszkedik az is, hogy a legutóbb megjelent szuper audio CD (SACD), amelyen a Zene húros hangszerekre, ütőkre és celestára, a Divertimento és a Magyar képek hallható, a BBC Music Magazine szeptemberi számában A hónap lemeze lett. A platina- és aranylemezeket a Művészetek Palotájában vehetik át a CD-k karmesterei: Kocsis Zoltán és Szabó Dénes, valamint a felvételek szólistái: Kelemen Barnabás hegedűművész és Kocsis Zoltán zongoraművész.

DECENTRALIZÁLNI KELL A KULTURÁLIS FORRÁSOKAT. A kulturális területre jutó hazai források decentralizálását sürgette kedden Zalaegerszegen L. Simon László; a parlament kulturális bizottságának fideszes elnöke szerint a vidéki szellemi életet integrálni

kell a főváros-centrikus magyar szellemi életbe. A politikus úgy látja, hogy az elmúlt nyolc évben igazságtalan döntések születtek bizonyos pályázatokról, „a tényleges kulturális viszonyokat, lehetőségeket nem vették figyelembe a döntések során”.

ELHUNYT POLGÁR LÁSZLÓ nemzetközi hírnő magyar operaénekes. A basszistát életének hatvannegyedik évében, váratlanul érte a halál a svájci Zürich városában. Bartók hősné, a Kékszakállú hercegnek világszerte elismert életre keltőjét a Magyar Állami Operaház Budapest saját halottjának tekinti.

CECILIA BARTOLI olasz mezzoszoprán énekesnő veszi át 2012-től három évre a Salzburgi Pünkösdi Ünnepi Játékok művészeti vezetését – közölte Alexander Pereira, a Salzburgi Ünnepi Játékok kijelölt intendánsa Bécsben.

PLÁCIDO DOMINGO meghosszabbította szerződését, így 2013-ig a Los Angeles-i operaház igazgatója marad a világhírnő spanyol tenor.

HÁRMAS OROSZ GYŐZELEM született a VII. Nemzetközi Fritz Kreisler Hegedűversenyen; a Bécsben kedd este véget ért viadal 15 ezer eurós fődíját a 25 éves Nyikita Boriszo-Glebszkij nyerte. A 12 ezer eurós második díjat Jekatyerina Frolova kapta, a 10 ezer eurós harmadikat pedig a szintén orosz Ajlen Pricin nyerte. A zsűri tagja volt Perényi Eszter, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem hegedű tan- szakvezetője. A bécsi verseny névadója, Fritz Kreisler, a legendásan virtuóz hegedűművész, 1875-ben született és az akkoriban rend- kívül népszerű könnyed hegedű-darabok szerzője volt. 1943-ban települt le az Egyesült Államokban, 1962-ben New Yorkban hunyt el.

A **ZENE VILÁGNAPJÁN** az elmúlt két év hagyományát folytatva, idén ismét spontán örömmelélésre várnak mindenkit október 1-jén. Ezen a napon a Hungarofest KLASSZ Zenei Iroda és a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem jóvoltából délelőtt tizenegy órától egész nap ingyenes koncertek várnak mindenkit a Zeneakadémia előtti parkolóban felállított színpadon. Emellett Budapest több pontján – így a Nyugati téri, vagy a Blaha Lujza téri aluljáróban is – a legkülönbözőbb műfajokat képviselő profi zenészek – többek között Szakcsi-Lakatos Béla és Kelemen Barnabás – töltik meg zenével a köztereket. A Zene világnapja nagykövete Várdai István gordon- kaművész, aki idén a Liszt Ferenc téren felállított központi zenei színpadon tart virtuóz gordonkabemutatót. A budapesti helyszínek mellett Pécsen, Európa kulturális fővárosában is egész nap örömmel-örömtánc vár mindenkit!

A KULTÚRPONT IRODA HÍREI

ALKOTÓI ÖSZTÖNDÍJ STUTTGARTBA

A stuttgarti (Németország) Schloss Solitude Akadémia alkotói ösztöndíjat hirdet a 2011 és 2013 közötti időszakra 35 évesnél fiatalabb művészeknek, valamint olyan alkotók- nak, akik az elmúlt öt évben fejezték be felsőfokú tanulmányaikat. A pályázaton fel- sőoktatási intézmények hallgatói nem vehetnek részt.

A következő területekről várják a jelentke- zéseket: építészet, vizuális művészetek, elő- adó-művészet, dizájn, irodalom, zene és film. Az ösztöndíj 6 vagy 12 hónapra szól. A részvétel feltétele az angol, a német vagy a francia nyelv ismerete.

Pályázati határidő: 2010. október 31.

MEGHALLGATÁST TART AZ EURÓPAI ROMA ZENEI SZAKKOLLÉGIUM

Az Európai Roma Zenei Szakkollégium pá- lyázatot hirdet a szakkollégiumba való fel- vételre olyan 12 és 20 év közötti roma vagy nem roma fiataloknak, akik szeretnek ze- nélni, vagy szeretnének megtanulni gitáron, bőgőn, csellón, hegedűn, cimbalmon, ütős vagy fúvós hangszereken játszani. A meghall- gatást 2010. október 11-én Budapesten ren-

dezik. A jelentkezéshez kérik, hogy a pályá- zó mellékeljen egy két-három perces fel- vételt, amelyen szólóban vagy zenekarban zenél.

Jelentkezési határidő: 2010. szeptember 30.

ISMÉT ÖRÖMMELÉLÉS A ZENE VILÁGNAPJÁN

2010. október elsején spontán örömmel- élésre buzdít mindenkit a Zene Világnapja alkalmából a Hungarofest KLASSZ Zenei Irodája. Az iroda és a Liszt Ferenc Zenemű- vészeti Egyetem szervezésében egész nap ingyenes koncertek várják az érdeklődőket a Zeneakadémia előtt, de zenei programo- kat szerveznek több budapesti téren és Pé- csett, Európa 2010-es kulturális fővárosában is.

A korábbi évek hagyományát követve idén is várják olyan lelkes zenészek regisztrációját, akik szívesen zenélnének sztárzene- szekkel az utcán, egy téren, egy aluljáróban vagy a munkahelyükön.

MAGYAR KÜLÖNDÍJAS AZ INNSBRUCKI ÉNEKVERSENYEN

A 2010 augusztusában, az Innsbrucki Régi- zenei Fesztivál keretében megrendezett Antonio Cesti Nemzetközi Énekversenyen különdíjat kapott a 26 éves magyar tenor, Szigetvári Dávid. A tenor 2009-ben végzett a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen. 2006-ban Artisjus-díjat kapott kortárs zenei művek előadásáért. Az ausztriai verseny első helyezettje az orosz Anna Gorbacsova lett.

FUNDUS PROGRAM: TÁMOGATÁS EGYÉNI MECÉNÁSTÓL

Egy anonim mecénástól kapott támogatást Fejérvári Zoltán, a Zeneakadémia hallgatója a Summa Artium kezelésében álló Fundus program keretében. A támogatás célja, hogy Fejérvári Zoltán részt vehessen a sváj- ci Lucerni Fesztivál keretein belül megren- dezett zongora mesterkurzuson, amelyet Schiff András vezet.

A művészet, a művészek és a közönség szolgálata

Horváth Ádám három koncepciót dolgoz ki az Operaház működtetésére

Van nap, amikor tizennyolc órát tölt az Operaházban, s amellett, hogy átvizsgálja a szerződéseket, felügyeli a folyamatban lévő ügyeket, igyekszik mindenkivel beszélni a társulattól is. Horváth Ádám miniszteri biztосként ugyanis azt tartja a legfontosabbnak, hogy a művészek érezzék, a dalszínházban ők és a közönség szolgálata a leglényegesebb. Már most lát területeket, ahol pénzt lehet spórolni, s azt szeretné, ha ezeket az összegeket is azok kapnák meg, akik érdemi munkát végeznek, akik miatt a közönség jegyet vált az előadásokra.

I Nyár elejétől kezdve arról röppentek fel hírek, hogy Harangozó Gyula visszatér az Operaházba. Majd augusztus végén miniszteri biztосként lett megnevezve. Szeptember 3-án még azt lehetett hallani, csak egy aláírás hiányzik a kinevezéséről, ehhez képest a szeptember 6-i, társulati ülésen Önt mutatták be miniszteri biztосként. Mi történt?

– Hogy pontosan mi zajlott a háttérben, nem tudom. Harangozó Gyula kiváló balett művész, jó szakember. Miután azonban Keveházi Gábor szóbeli felmentését követően kitört a botrány, hívást kaptam a minisztériumból, hogy beszéljünk az operaházi ügyekről. Korábban ugyanis több, hosszú eszmecsérét is folytattunk a dalszínház jövőjéről.

I Igen, hiszen a Fideszen belül ön az Előadó-művészeti Szekció elnöke...

– Még Hoffmann Rózsa, a Kulturális Tagozat elnöke – aki ma az oktatásért felelős államtitkár – kért föl erre a pozícióra. Korábban három évig az országos választmánynak is tagja voltam, mint a kulturális tagozat küldötte. A Nemzeti Erőforrás Minisztérium vezetőjének és a kulturális ügyekért felelős államtitkárnak megkeresése igen megtisztelő. Van egy vízióm, amely szerint a Magyar Állami Operaház Európa legnevesebb operaháza lesz. Négy éve vagyok a színház vendégénekese. Ismerem a ház működését, tudom, hogy mely területen lehet változtatni, amely rögtön „levegőhöz” juttatja a színházat. Szívesen segédkezem a ház átvilágításában, amelyben a bizottságé a főszerep. Lényeges lenne, hogy olyan emberek vizsgáljanak át mindent, akik korábban nem töltöttek be itt vezető pozíciót. A tárcával folytatott beszélgetés során jeleztem, hogy a művészetet mindig szem előtt tartva és emberséggel vagyok hajlandó a munkát végezni. A bizottság tagjai egyébként munkájukat honorárium nélkül végzik. Jöjjön a bizottság, vizsgáljuk át a struk-

Változó idők

Egyre-másra szivárognak ki a hírek neves közintézményünk kulisszái mögül arról, hogy nincs minden a legnagyobb rendben a gazdálkodás körül és eközben súlyos konfliktusok zajlanak a háttérben a főzeneigazgató, illetve az első karmester között is, amely többé-kevésbé rímél a létszámában leépített befogadó színház és az állandó magyar operajátás víziói egymásnak feszülésére.

Mi lesz veled Operaház, mi lesz veled magyar operajátás? Naponta kapjuk az ellentmondó híreket új és még újabb kormánybiztosokról, olvashatjuk a különböző nyilatkozatokat és ellennyilatkozatokat. Úgy tűnik, hogy az operában (nomen est omen) most igazi zenedráma folyik, talán egy kicsit több drámával és kevesebb zenével...

Nem kétséges, új korszak elé néz a magyar operajátás patinás otthona. Kormánybiztos(ok), átvilágítás(ok), koncepcióváltás és talán vezetőváltás is... Ezzel együtt megtörni látszik a varázs is. Egyre-másra jelennek meg az új hangvételű kritikák, amelyek a maguk nyers valóságában festik le az eddig kikezdehetetlennek tűnő bálványokat.

A kérdés most már csupán az, hogy a közönség – különösen a kevésbé tehetős réteg – mikor fog ebből valamit érezni?

(A Szerk.)

Miniszter biztos, szakértői bizottság, közlemények

Az MTI 2010. augusztus 23-án írt először arról, hogy Harangozó Gyula miniszteri biztосként tér vissza az Operaházba. Harangozó még aznap szóban felmentette az augusztus 1-jétől öt esztendőre kinevezett balett igazgatót, Keveházi Gábort. Keveházi azonban rámutatott, a munkáltatói jogokat egyelőre Vass Lajos főigazgató gyakorolja, így a felmentést nem fogadta el.

túrát, s szülessen meg a jövőbeli működésről három verzió. Így vállaltam el a miniszteri biztosi megbízatást.

■ Három verzió?

– Igen, a feladatom az, hogy kiszámoljam, mennyibe kerül a ház működtetése úgy, ha marad költségvetési intézmény, és hogyan változik akkor, ha a színház gazdasági társasággá alakul. A harmadik változat a vele, vagy nélküle, vagyis Erkel Színházzal, vagy a nélkül. Meg kell vizsgálni, melyik a legjobb lehetőség. Számomra a fő szempont a művészet és a közönség szolgálata. A dalszínházban mindennek az operáról és a balettről kell szólnia. Ha ugyanis nincs opera és balett, akkor ház sincs. Hiszen az előadónak köszönhető az itt dolgozó, másik négyszáz ember fizetése is. Ezt az összefüggést sosem szabad elfelejteni. A művészek a legfontosabbak, őket követik a kiszolgáló részlegek munkatársai, hogy ők is nyugodtan dolgozhassanak. Hiszen magam is énekes vagyok, tudom, hogy mi kell a nyugodt alkotói munkához.

■ Töltött már be azért korábban is vezetői pozíciót, még Hegyi Árpád Jutocsa igazgatása alatt... Győriványi Ráth György főzeneigazgató lett 2006 nyarán, Ön pedig művészeti vezető...

– Mindenki azt gondolja, a posztért lepaktáltunk még Hegyivel is, pedig inkább arról volt szó, hogy szerettünk volna véget vetni annak a stílusnak, amit ő folytatott. Győriványi Ráth Györgyöt az akkori kulturális tárca vezetője, Bozóki András kérte fel, de Rockenbauer Zoltán, Pálincás József is azt tanácsolta, vállaljuk el a megbízatást. Gregor József is többször megkeresett bennünket, így végül igent mondtunk. Nagyon sok elképzelésünk volt, de a terveinkből nem sok mindent tudtunk megvalósítani, hiszen másfél hónap után menesztett bennünket az akkori miniszteri biztos, Vass Lajos...

■ Most viszont ismét itt a lehetőség. Abhoz azonban, hogy elkészítse a három koncepciót, tudnia kell, hogy mi a helyzet az Erkel Színházzal...

– Erről a minisztériumnak kell döntenie. Elképzelésem szerint a Magyar Állami Operaház a kiemelt, nemzeti intézmény: a kirakatház. Az Erkelre nagy szükség van, de lehet, hogy le kellene választani az Operáról. Rendbe kell hozni, alap-

szinten, hogy továbbra se kerüljön többre a legdrágább jegy, mint 2500 Ft. A magyar közönségnek kiváló minőségű előadásokkal kell ezen a helyszínen szolgálni, lehetőleg magyar nyelven. Itt helyet kell adni az opera mellett az operett és a musical produkcióknak is.

■ Befogadó színházzá kellene tenni, hiszen a zenekaroknak nagy szükségük lenne egy újabb játszóbhelyre, most, hogy néhány évig még nem számíthatnak a Zeneakadémiára...

– Erről van szó. Az Erkel akusztikája remek. Abban azonban nem vagyok biztos, hogy ott egy teljes társulatot kell kialakítani és zenészeket felvenni. Jelenleg ugyanis a támogatások összege nem fog növekedni... Viszont rengeteg, kiváló zenekar van, lehet, hogy nekik kellene ott muzsikálniuk. Elképzelhetőnek tartom, hogy mondjuk a Dohnányi Zenekar játssza az Aidát, a Danubia pedig a Bánk bánt stagione-rendszerben. Így az együtteseket is tudjuk támogatni, s a repertoárjuk is bővül. Mindez a zenekaroknak, a darabnak, a közönségnek és az államnak is jót tesz. A Köztársaság téri épület felújításának a mértékét kell meghatározni, ami nem lehet több 2 milliárd forintnál. Véleményem szerint a város nagyon szívesen átvenné a házat, s Városi Operaházzá válhatna. Legyen átjárás az Erkel és az Ybl-palota között, de két külön intézményként működjenek. Ne versenytársá, hanem partnerré váljon a két teátrum...

■ Miniszteri biztосként melyek lesznek az első lépései?

– Elkezdtem bekérni a szerződéseket. Megnézem a 2004-ben készített, átvilágítási jegyzőkönyvet, ahogy a KEHI jelentést is. Vass Lajos főigazgató azt szeretné, hogy az utóbbi 20 évet világit-suk át. Nekem azonban csak az elmúlt öt évre szól a megbízatásom. Kaptam egy szobát az első emeleten, napi 10-12 órát töltök itt, s a papírok mellett igyekszem az előadásokra is odafigyelni.

■ Miniszteri biztосként mindenről tudnia kell, közben pedig a vizsgálatot is le kell folytatnia...

– A wc-papír vásárlásra is nekem kell kimondanom az igent vagy a nemet. Ez úgy nagyon nehéz, hogy nem ül a mellettem lévő szobában egy jogász... A vizsgálatot egyébként csak felügyelem, ez a bizottság tagjainak a feladata. Időn-

Harangozó Gyula – aki 1996–2005 között a Magyar Állami Operaház balett igazgatója volt – lehetséges budapesti szerepéről már jóval korábban, június 11-én írt először az osztrák sajtó, akkor még arról esett szó, hogy Ioan Holenderrel, a bécsi Staatsoper távozó főintendánsával együtt érkeznének a vezetői posztokra.

Harangozó Gyula megbízatása akkor vált volna hivatalossá, amikor Réthelyi Miklós miniszter – Szócs Géza kulturális államtitkár ellenjegyzésével – is aláírja a dokumentumot, és a döntés a Magyar Közlönyben is megjelenik.

Augusztus 30-án az MTI kérdésére, Szócs Géza államtitkár a következőket válaszolta: a kultúráért felelős tárca felkérte Harangozó Gyulát, de a kinevezésével kapcsolatban egyetértési joga van a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztériumnak is. „E pillanatban erre várunk.” – tette hozzá.

Az operaházi évadnyitón, 2010. szeptember 6-án, délelőtt azonban Horváth Ádám operaénekes miniszteri biztosi kinevezéséről értesülhettek a jelenlévők. Kinevezése átvételekor Horváth Ádám csupán három dolgot ígért: a fenntartó, a társulat és a közönség szolgálatát.

A miniszteri biztos feladata a dalszínház telje körü pénzügyi és gazdasági átvilágítása. Ennek alapján javaslatot kell kidolgoznia a Magyar Állami Operaház leghatékonyabb működését biztosító, közjogi szervezeti formára. Tevékenységét a kulturális államtitkár irányítja, s kinevezése szeptember 1-jétől fél évre szól.

Harangozó Gyula, akinek a neve először felvetődött miniszteri biztосként, szintén megjelent a társulati ülésen. Az MTI érdeklődésére egyelőre nem kívánt kitérni a személyével kapcsolatos részletekre, későbbre ígért tájékoztatást.

Szeptember 15-én egy újabb közlemény látott napvilágot: A Nemzeti Erőforrás Minisztérium (NEFMI) Kultúráért Felelős Államtitkársága Harangozó Gyulát kérte fel a Magyar Állami Operaház gazdasági-pénzügyi, művészi és működési tevékenységét átvilágító bizottságának a vezetésére – tájékoztatta a tárca sajtóirodája szerdán az MTI-t. A kulturális kormányzat ugyanis úgy döntött, hogy a miniszteri biztosi feladatkört két részre bontja, az Operaház mű-

ként villámhárítóként is működöm. Igyekszem mindenkit meghallgatni, mindent megbeszélni. A háznak nem arra van szüksége, hogy egymást alázzák az emberek, hanem arra, hogy amennyire lehet, tudjunk együttműködni. Voltam már a balett együttesnél, a zenekarral is hosszasan elbeszélgettem, s az énekeseknek is meghallgatást tartottam. Úgy érzem, hogy a zenekari művészek megnyugodtak, és rengeteg dologról beszámoltak. Felajánlottam, hogy bárki bármikor jöhet hozzám. Nekik is elmondtam, hogy ebben a házban a művészeknek kell a legfontosabbnak lenniük. Utánuk azok következnek, akik segítik a munkájukat. Ha nem kapja meg a fizetését a művész, akkor ne kapja meg a pénzügyi osztály se, és a főigazgató se. Ha a miniszteri biztos nem tudja elintéztetni, hogy a művészek megkapják a pénzt, akkor ő se kapjon fizetést...

■ Évről évre kevesebbet ér az a támogatás, amelyet az Operaház kap. Lát arra esélyt, hogyba a vizsgálat során is bebizonyosodik, kevés a pénz, sikerül nagyobb büdzsét ki-barcolnia?

– Kötelezni vagy kényszeríteni a minisztériumot nem lehet arra, hogy pénzt adjon. Most nincs is miből... Eközben a házban fél évre visszamenőleg szerződéses kötelezettségek nincsenek kifizetve. Az ország gazdasági helyzetét tekintve, nem csontvázak hullnak ki a szekrényből, hanem temetők... Azonban én is úgy gondolom, hogy ezt az 5,3 milliárd forintos támogatást vissza kellene szerezni. Emellett persze takarékoskodni kell. Elképesztő szerződéseket láttam már eddig is, s azt, hogy hol folyik el a pénz... Véleményem szerint kb. 1, 5 milliárdot lehet így spórolni. A művészeket használják, miközben nem ők ennek a rendszernek a hasznélvezői. Őket ijesztgetik a kht.-vé alakítással... Pedig a házat rendbe kellene tenni, s akkor lehetne a fizetéseket emelni.

■ A megbízatása szerint javaslatot kell kidolgoznia a Magyar Állami Operaház leghatékonyabb működését biztosító, közjogi szervezeti formára. Valóban kht.-vé akarják alakítani a házat?

– Ezt az elődöm akarta... Nekem, ahogy már említettem, azt kell kiszámítanom, mennyibe kerül a közalkalmazotti mű-

ködés, mennyibe a nonprofit kft., s hogy néz ki mindez az Erkellet vagy anélkül. Meg kell nézni, melyik a leggazdaságosabb. Ahogy azt is, hogy melyik a jó. Mert nagyon lényeges, hogy azok, akik kiválóan énekelnek, táncolnak, muzsikálnak a házban, biztonságban érezzék magukat. Hogy semmilyen szinten ne legyen az egzisztenciájuk fenyegetve. Ha egy zenész azon izgul otthon – ahelyett, hogy gyakorolna –, hogy lesz-e a következő hónapban munkája, akkor biztosan romlik a teljesítménye. Én előadóként tudom, hogy mindez mivel jár. A kultúrára szükség van, hiszen a kultúra teszi az embert emberré.

■ Most ki a főzeneigazgató?

– A jelenlegi SZMSZ szerint már jó ideje nincs főzeneigazgatója a háznak.

■ Milyen pozíciót tölt be Fischer Ádám?

– Karmester, Vass Lajos tanácsadója a szerződések szerint. Mivel ő a nemzetközi zenei élet emblematikus figurája, így fontosnak tartom, hogy rendszeresen muzsikáljon az Operaházban.

■ Mi a helyzet Kovács Jánossal? Olyan hírek terjedtek el, hogy leváltották az első karmesteri pozíciójából...

– Kovács János az egyik legkiválóbb karmestere az Operának. Győriványi Ráth György egyszer azt mondta, hogy Kovács karnagy urat bármilyen darabra ki lehet tűzni, mert karmesteri irányítása alatt csupán két próbával minden esetben jó előadás születik. A tehetsége presztizsinálja erre a pozícióra.

■ Ki a művészeti igazgató?

– Ez a státusz – tudomásom szerint – az SZMSZ szerint eddig sem létezett. Elinult ugyanis korábban az SZMSZ módosítása, de a fenntartó ezt nem fogadta el. Az érvényben lévő régiben pedig ilyen pozíció nincs... Egyébként úgy vélem, most a leginkább egy operatív emberre lenne szükség, aki megbízott főzeneigazgatóként látja el a feladatokat, hiszen képtelenség, hogy nem ismerjük a jövő évad terveit. Nonszensz, hogy egy ilyen házban, amely Európa legszebb operája, ne legyen több évre előre megtervezve a műsor. Miközben kiváló erő dolgozik itt, csak inspirálni kell őket és nyugodt körülményeket teremteni a munkájukhoz, hogy boldogan tehessék dolgukat. Célt kell adni nekik. Elérni,

ködésének operatív munkájára és egy tényfeltáró bizottság összeállítására, valamint annak vezetésére. Az operatív feladattal Horváth Ádám operaénekest bízta meg, a tényfeltáró bizottság vezetésére pedig Harangozó Gyula balett művészt kérte fel.

Harangozó Gyula a felkérést csak akkor tartja majd lehetségesnek elfogadni, ha a bizottság előzetesen Keveházi Gábor jelenlegi balettigazgató személyét már átvilágította.

Szöcs Géza kultúráért felelős államtitkár hangsúlyozta, hogy számít Harangozó Gyula szakmai és művészi tapasztalatára és hozzájárulására a budapesti operajátszás megújításához. „A hazai és külföldi szakértőkből álló bizottság irányítását a miniszter a fentieket követően a minisztérium vezető szakjogására bízta” – zárul a közlemény.

Egy nappal később Harangozó Gyula megtartotta sajtótájékoztatóját.

Elvállalta a Magyar Állami Operaház gazdasági-pénzügyi, művészi és működési tevékenységét átvilágító bizottság vezetését, de kinevezési okmányát még nem vette át – írta minderről az MTI.

Harangozó csütörtöki sajtótájékoztatóján arról is beszámolt, hogy az ellene összegyűjtött kifogások miatt saját átvilágítását kérte a szaktárca kulturális államtitkárságától.

Elmondta: a munkában akkor lesz ismét tevékeny, amikor az a két vizsgálat lezárul, amelyet első ténykedésekor, még augusztusban feltárt. A Magyar Nemzeti Balettnél előbb egy 10 milliós, utóbb egy lakásügylettel kombinált 4 milliós, összesen 17 milliót megközelítő, Keveházi Gábor balett igazgatóhoz köthető szerződést talált, amelyek véleménye szerint a korrupció gyanúját vetik fel.

Felidézte, hogy Réthelyi Miklós miniszter és Szöcs Géza kulturális államtitkár augusztus 19-iki szóbeli megbízása alapján kezdett dolgozni augusztus 23-án a dalszínházban, és az elsőként megtalált vitatható szerződés kivizsgálását kezdeményezte. E szerződés miatt Keveházi Gábor balettigazgatót a vizsgálat időtartamára mentette fel a munkavégzés alól, nem „rúgta ki”.

Beszámolt arról is, hogy a szóbeli megbízás alapján mutatta be Vass Lajos főigazgató másnap a ház igazgatóságának. Harangozó Gyula úgy látja, hogy „intrikával és politikai kapcsolatokkal való fenyegetőzéssel” próbálták hivata-

hogyan a zenész boldog legyen amiatt, hogy este A rózsalovagot játssza. De nem tud örülni, ha ehhez nincsenek meg a feltételek... A koncepcióm szerint hozni kell vendégkarmestert, énekest, de nem úgy, hogy akik itt vannak, azok a háttérbe szorulnak. Viszont szükség lenne vérfrissítésre. Kocsis Zoltán miért nem dirigált még a házban? Stefan Soltészt, Peskó Zoltánt, Christoph von Dohnányit is meg lehetne hívni, de akár Christoph Eschenbachot, Christian Thielemant is. Nem kerülne őrrült összegbe. Bárkit fel lehet léptetni, hiszen ezek a művészek adják a ház nemzetközi rangját, akárcsak a neves rendezők...

I A műsorpolitikán is el kell gondolkodni...

– Igen, vissza kellene hozni a nagy operákat, mert természetes, hogy a barokk művekre is szükség van, de azok ne váltásák föl Verdi, Puccini operáit, vagy éppen Bartók Béla Kékszakálluját. Nagyon fontos, hogy a nagy magyar zeneszerzők műveit repertoáron tartsuk, hiszen ők a saját nemzeti kincseink. Lehetetlen, hogy évadokon keresztül nem játsszuk a Hunyadi Lászlót, a Hány Jánost... Lehet koprodukcióban megvenni jelmezt, díszletet, s máris

sokkal olcsóbb egy új előadás... Például, ha elhozzuk Los Angeles-ből Achim Freyer Ring-rendezésének díszletét, jelmezét, fele annyi költségből előállítható a produkció, mint amennyibe egyébként kerülne, s európai premierként nagy érdeklődésre tarthatna számot. Múlt héten találkoztam Marco Arturo Marellivel, aki korunk egyik legkiválóbb rendező-, díszlettervező-, jelmeztervezője egy személyben. Őt is meg kellene hívnunk az Operába, hogy művészetével emelje annak rangját, s ezekből az elképzelésekből akad még jó néhány, meglátjuk, mi mennyire működtethető... Az is biztos, hogy nemcsak strukturálisan, hanem művészeti téren is szükség van átalakításra...

I Volt itt már olyan miniszteri biztos, aki aztán igazgató lett. Hasonló ambíciókkal lát neki a munkának?

– Nem. Eszem ágában sincs. Most igyekszem megtenni minden tőlem telhetőt, hogy a ház jól működjön, de ha letelik ez a félév, akkor ismét az éneklés lesz a főszerep. Én ugyanis az Ybl-palotában nem igazgatni, hanem énekelni szeretnék.

R. Zs.

Kékszakállúból kormánybiztos

Horváth Ádám Miskolcon született. Már nyolcéves korától tudta, hogy énekes lesz, s Polgár László biztatására választotta ezt a hivatást. Tanulmányait Mircea Breazuánál, a kolozsvári zeneakadémia nyugalmazott professzoránál kezdte. A grazi zeneakadémiát Claudia Rüggeberg osztályában végezte, ahol 2003-ban opera szakon, majd 2007-ben dal és oratórium szakon szerzett mesterdiplomát. 1995-ben megnyerte az American Institute of Musical Studies énekversenyét és ösztöndíját. New Yorkban Jerome Hines és Marshall Williamson tanítványa volt. 1997-98-ban a San José-i Állami Egyetem hallgatója Dr. David Rohrbaugh osztályában és a San José-i Opera magánénekes. 1998-tól lép fel rendszeresen Magyarországon. 2000-ben debütált a Miskolci Nemzeti Színházban, Puccini Bohémélet című operájában, Colline szerepében. Szülővárosában emellett rendszeresen szervezett opera-előadásokat, 2000 nyarán mutatta be például a diósgyőri várban, Kovalik Balázs rendezésében Mozart Don Giovanni című operáját. Abban az esztendőben jelent meg A kékszakállú herceg vára című CD is, amelyen a címszerepet énekelte. Majd született egy La Mancha lovagja című produkció Szakcsi Lakatos Béla, Snétberger Ferenc, valamint nagyzenekar kíséretével, azután Verdi operája, A trubadúr következett.

Horváth Ádám a Magyar Állami Operaházban 2006 óta énekel. A Művészetek Palotájában az utóbbi években Kocsis Zoltán vezényletével több ízben is hallható volt. Ezekon kívül 2005-ben A varázsfuvola produkcióban Papagénót, majd egy évvel később Don Giovannit énekelte, amely előadás Leporellója Ferruccio Furlanetto volt. Mindkét produkciónak emellett ő volt a producere is, karmestere pedig Győriványi Ráth György. Az előadások előtt az Olasz Kultúrintézetben stúdió CD-felvételek is készültek.

los kinevezését lehetetlenné tenni, ezért azt kérte Szócs Gézától, hogy az ellene összegyűjtött – szintén anyagi és művészi adósságokat feltételező – kifogások kérdésében világítsák át.

Elmondta: a szeptember 6-i társulati ülésen bemutatott Horváth Ádám miniszteri biztossal a munkamegosztás úgy alakulhat, hogy az operanékes nagy súllyal a napi operatív ügyekkel foglalkozik, hiszen a háznak működnie kell.

Az MTI kérdésére hozzáfűzte, hogy a törvényes lehetőség őt évre enged vizsgálódást, de amennyiben idő és energia jut rá, érdemes hosszabb periódust áttekinteni.

„A kormány felelős tagjai értésemre adták, hogy a jelenlegi helyzet fonák-ságával maguk is tisztában vannak, de éppen ennek megváltoztatására hívtak haza, hogy emberi és szakmai hitelességemmel közös erővel érjük el a rég óhajtott változásokat” – fogalmazott Harangozó Gyula.

Szeptember 17-én ismét újabb nyilatkozatok jelentek meg az operaházi ügyekkel kapcsolatban:

Keveházi Gábor, a Magyar Állami Operaház Balett igazgatójának nyilatkozata

„Kijelentem, hogy Harangozó Gyula nyilatkozatainak, amelyek személyemet érintően a médiában elhangzottak és a sajtóorgániumokban megjelentek a napokban, semmilyen pontjukban, állításukban nem felelnek meg a valóságnak, igazságalapjuk nincs. ... A mai napon az Operaház Miniszteri biztosságánál, írásban kértem mindenre kiterjedő teljes átvilágítást, továbbá mint az Operaház balett igazgatója javasolom, és ezennel nyilvánosan megkérem Horváth Ádám Miniszteri biztos urat, hogy Harangozó Gyula volt balett igazgató, balett igazgatói megbízatásának teljes időszakára eső átvilágítását kezdeményezze és indítsa el. ...”

A Magyar Állami Operaház is közleményt adott ki 17-én a Magyar Nemzet 2010. 09. 08-án megjelent „Az Operaház fantom milliói” című cikkel, valamint a ECHO TV Híradó 2010. 09. 08-án 12:08:25 – 12:08:57 közötti „Pazarlás az Operaháznál” című hírrel kapcsolatban, amelyeknél helyreigazítást kezdeményezett.

Újra kinyithat az Erkel Színház?

**Gulyás Dénes szerint
szükség van két operai játszóhelyre**

A kulturális bizottság ellenőrző testülete július 13-án hat tisztázatlan, visszaélés-gyanús ügyet tárgyalt. Ezek közül beruházási összegét tekintve a legjelentősebb az Erkel Színházzal kapcsolatos projekt, hiszen a tervek szerint a Köztársaság téren épülő komplexumot 25 éven keresztül 80 milliárdért bérelték volna vissza. A kulturális albizottság elnöke Gulyás Dénes (Fidesz) operaénekes több független szakértői véleményre hivatkozva azt állítja, az épület nem életveszélyes, s ezért a teátrum tatarozását és újbóli megnyitását szorgalmazza. A döntés hamarosan várható.

I Három esztendővel ezelőtt zárták be az Erkel Színházat. Akkor a hírek arról szóltak, hogy az épület életveszélyes és a helyére többfunkciós kulturális komplexum készül, amelyet évente 180 napon keresztül operajátszásra használhat a dalszínház...

– A beruházás mind a mai napig nem indult el... Az albizottsági ülésen el is mondtam, hogy jegyzőkönyvek vannak a birtokunkban arról, hogy az Erkel Színház nem életveszélyes. Két szakértői vélemény is bizonyítja ezt, akárcsak az érintésvédelmi jegyzőkönyv és a legutóbbi, statikai vizsgálatok. Szőcs Géza államtitkár is kapott ezekből, s neki is jeleztem, alkalmas arra az épület, hogy ismét előadásokat rendezzenek benne. Velem együtt úgy vélekedett, hogy a teátrumon el kellene végezni azokat a munkálatokat, amelyekre ennyi kiesett év után szükség van, s utána meg kellene nyitni. Ahogy az ülésen is elmondtam, az Operaházban napi kapcsolatban vagyok az emberekkel, akik

bármelyik pillanatban fel tudják venni a munkát. Könyörögnek azért, hogy bemelessenek a színházba.

I A beruházás kivitelezésére ezek szerint nincs esély?

– A válság miatt ennek nagyon kicsi esélyét látom. Úgy vélem, jelen pillanatban három megoldás létezik: Az egyik hogy horribilis összegért mégis megépül az új komplexum, kérdés, hogy akkor mennyi pénz marad az Operaház rekonstrukciójára... A másik verzió szerint az Ybl-palotára egyedül kellene legkevesebb 15-16 milliárd forint. Az Erkel Színházra 3-5 milliárd, tehát a végösszeg úgy 20 milliárd forint körül járna. Persze, ez csak becslés. Vagy pedig minden marad így, ahogy van, s elhalasztjuk a dolgokat. Ezt tartanám a legrosszabb megoldásnak. Mindez ugyanis nemcsak abból a szempontból fontos, hogy lebontják vagy sem a teátrumot, hiszen ontjuk a Zeneakadémiáról a fiatal, tehetséges embereket, akiknek nincs hová

Kész a leltár?

A hagyománytisztelet és a reformok útvesztői

Idén Mahler-émlékévet ünnepel a zenei világ. Magyarországon Erkel-Mahler kettős jubileum van. A két zeneszerző születésének 200., illetve 150. évfordulója jó alkalom lenne arra, hogy az évfordulós kampányok egykoron jól beidegződött szocreál forgatókönyvének kliséit levetkőzve, kicsit mélyebben magunkba nézzünk és számot vessünk mindazzal, amit ez a kor- és pályatársait meglehetősen megosztó két zeneszerző, alkotói géniu-

szán messze túlmenően karmesterként és szervezőként a magyar operakultúráért tett. Igaz, ez idáig nem sok minden történt ennek feltárása érdekében, ebből azonban még nem érdemes messzemenő következtetéseket levonni, hiszen az ünnepi megemlékezések, emlékhangversenyek sorozata inkább a 2010–2011-es évadra helyezi a hangsúlyt. Még most sincs azonban késő, mivel a Mahler-évforduló a következő szezonra is átnyúlik, a honi

zenei infrastruktúra érdekében még a két idei jubiléusnál is több áldozatot hozó Liszt Ferenc születésének bicentenáriumaival párosulva.

Vélhetően az ünnepi évad méltó felütésének szánták a 2010. szeptember 5-én, a Magyar Állami Operaházban elhangzott évadnyitó hangversenyt, az egykori budapesti operaigazgató, Gustav Mahler monumentális 2. szimfóniájával a műsoron, Fischer Ádám jelenlegi főzeneigazgató vezényle-

menniük... Vidéki operajátszás már alig van... De a klasszikus értelemben vett társulat sem létezik már szinte sehol. Az a felfevőpiac, ami miatt érdemes lenne a művészképzést folytatni Magyarországon, gyakorlatilag nincs. Több művészt képzünk, mint ahánynak munkát tudunk adni. Közben pedig nincsenek énekórák, gyerek- és ifjúsági előadások... Ebből a szempontból is fontos az Erkel.

I A bizottsági ülés után mi a következő lépés? Ki és mikor dönt a színház további sorsáról?

– A miniszter, a kormány, s remélem, ez záros határidőn belül meg fog történni. Az operaházi művészek bármikor örömmel jönnek. A társulat-építés miatt is lényeges a két teátrum. Hiszek a társulat, az egymásra halmozódó tudás és tapasztalat erejében. Az utóbbi időben éppen ez a tár-

sulat van elveszőben az Ybl-palotában... Ha úgy döntenek, hogy megmarad a színház, a jövő évben újra lehetne már előadásokat tartani. Amikor pedig az Operaház felújítása megkezdődik, akkor a Köztársaság tére költözhetne a dalszínház.

I A Zeneakadémia bezárása miatt a szimfonikus zenekarok részéről is felmerült az ötlet, hogy szívesen használnák játszóhelyként az Erkel Színházat. De az életveszélyességre hivatkozva elutasították a javaslatot. Ha újranyitná a kapuit, akkor akár más produkcióknak is otthont adhatna, hiszen sokak szerint az Erkelben az akusztika jobb, mint az Ybl-palotában...

– Ez így van, magam is igazolhatom, sokszor énekeltem az Erkelben... Nem beszélve arról, hogy kétszer annyi ember előtt lehet szerepelni, mint az Operában. Mindig vannak arról viták, hogy Magyarországon túl sok a zenekar. Mihez képest? Miért? Azért, mert valamivel jobbak vagyunk, azt miért kellene tönkretenni? Egy kétféle városnak nyugodtan lehet két operája. Párizsban négy van, Berlinben három... Lenne közönség. És tényleg a gyerekeinkről van szó... Én egyébként abban hiszek, hogy akkor lehetne jól működő, társulati formában, megreformált szerződési feltételekkel dolgoznának az emberek, szigorú követelményrendszernek megfelelően. A színház nem hitbizomány. S nem is „elfekvő”. De a megfelelő emberi és anyagi körülményeket is

meg kell teremteni ehhez, mert nem lehet valakit csak úgy, harmincöt év után kitenni az utcára. A szíve, a lelke, a hangszalagjai ott használódtak el... Nem lehet ezért ezeket az embereket megalázni, megtaposni. Most nincsenek olyan fizetések, amelyekből gond nélkül meg lehetne élni. Így a művészek stresszes állapotban vannak, úgy pedig nem lehet énekelni... De ez a zenészekre ugyanúgy igaz. Minden intézkedésnek, ami színházi ügyben történik, annak a művészet és a közönség érdekét kell szolgálnia.

I A vezetésnek is annak tudatában kell terveznie, hogy bányá játszóhelye van...

– Egyébként úgy vélem, meg kell nézni ki a tulajdonos. A minisztérium. Akkor a tárcá döntse el, hogy mit akar a saját tulajdonával. A színház helyzete nagyon nehéz, de nem reménytelen. Az oktatás területének a harmonizálásra is szükség van. Régen szoros kapcsolat volt a Zeneakadémia és a dalszínház között, hiszen még főiskolás voltam, de már kicsi szerepekben felléphettem. A dalszínház vezetői is tanítottak az akadémián, és figyelemmel kísérték a fiatalokat. Most is ott kellene lenniük az összes vizsgán... Egy igazgatónak bent kell laknia a színházban, akárcsak a főzeneigazgatónak, egy szezonban csupán néhány hónapnyi ottartózkodás alatt nem lehet egy társulaton érdemi változást létrehozni. A főzeneigazgató „zenei ujjlenyomatának” rajta kellene lennie a színházon....

R.Zs.

tével. Az idej nyitáseménnyel az Operaház szakítani látszik a több évtizedes tradícióval, amely szerint az évad szeptember 27-én, az Ybl által tervezett fényűző palota Erkel vezényelte 1884-es megnyitójának napján, Erkel Bánk bánjának előadásával kezdődik. („Az Opera a legszebb ajándék, amit nemzet királyától kaphat, 'kettejük kölcsönös egybeforrása nyilatkozik meg benne.'” (...) „Az Opera 'fénypont, mely ellátszik Szent István birodalmának minden vidékére.’” – lelkendezett a korabeli sajtó az épület megnyitásán.) A mához viszszatérve, ez a szakítás akár jót is hozhat, ha a rutin, a megszokás helyébe friss és színvonalas, a korszellemet jobban kifejező intellektuális élmény lép, ami végső soron

új tradíció kezdetét is jelentheti. Itt és most azonban, a hangversenyről készült szakmai beszámolók egyöntetű tanúsága szerint, nem ez történt.

Az operaházi Mahler-koncertre meglehetősen felbolydult közegben került sor: fővárosi szomszédos zeneka-rokból áthívtak vendégművészek, leváltások, elbocsátások, még ki sem nevezett balettigazgató, bizonytalan jövő. Mindehhez járult a tervezett újabb intézményi átszervezés örökös Damoklész-kardja, ami a rendszerváltás óta állandóan az Opera feje felett függ, de az elmúlt évtizedben jócskán lejjebb engedték. Ilyen zaklatott légkörben valóban nem lehet önfeledten ünnepelni. Az ünnep apropóján elgondol-

kodni azonban lehet és kell is: mi az, ami a magyar zenekultúra múltjából értékes, megtartásra érdemes, és mi az, amit valóban ki kell tártani már az Idő – a Zeitgeist – újító szelleme? Nem biztos, hogy fel kell rúgni a tradíciót, csak azért mert poros, ha nem jut helyette semmi jobb az eszünkbe. Lehet, hogy elég csak leporolni. Mahler kemény operaigazgató volt, reformjai érdekében következetesen megvívta a maga budapesti harcát. De volt víziója, jövőképe arról, hogy mit, kivel és hogyan szeretne elérni. Hosszú távra tervezett, és aláírt szerződése szerint elég idő állt volna rendelkezésére. Nem rajta múlt, hogy terveit végül nem tudta megvalósítani.

Eusebius

Hangversenyteremre hangolva

A Pannon Filharmonikusok életében új korszak kezdődik

Elmélyült és fegyelmezett munkával készült a pécsi együttes a decemberre elkészülő koncertterem megnyitására, valamint a zenekar kétszáz esztendő jubileumi ünnepségsorozatára. Új élet, egy másik korszak vár rájuk új otthonukban, színesebb repertoár, hiszen a klasszikus hangversenyek mellett fesztivál, zenés színházi és egyéb koprodukciók terveik is akadnak. S bár ezek az elképzelések még egyeztetés alatt állnak, az azonban már biztos, hogy számos kiváló művészt látnak vendégül ebben a szezonban is: a Pannon Filharmonikusokkal muzsikál többek között Komlói Ildikó, Krzysztof Penderecki és Marcello Giordani. Horváth Zsolt zenekari igazgató ismertette a következő időszak terveit, s azt is elmondta, már most úgy érzi, hogy az épülő hangversenyteremben bent lakik a zene...

I Túl vannak az első szezonon, amely Peskó Zoltán irányításával zajlott. Hogyan értékeli az évadot?

– Kiegyensúlyozott, zökkenőmentes szakmai munka folyt az együttesben, sikeres évadot tudhatunk magunk mögött. Peskó Zoltán zeneigazgató egy „elkészített” évad vezetését vállalta el, és véleményem szerint mindketten elégedettek lehetünk az eredménnyel. Zeneigazgató úr több produkciót is beillesztett a naptárjába, így az együttessel a koncertekre történő, direkt felkészülésen túlmenően is tudott dolgozni. Az évek óta töretlen és kompromisszumok nélküli munka a vendégművészekkel közös produkcióknál is megmutatta, hogy ez az együttes ténylegesen arra a professzionális szintre lépett, ahol egy váratlanul, hirtelen bekövetkezett vezető váltás is kezelhető.

I Tavalyi interjúnkban említette, a zeneigazgató-váltással új korszak kezdődik az együttes életében. Milyen ez az új korszak, milyen a másik Pannon Filharmonikus Zenekar?

– Természetesen egy szimfonikus zenekar életében minden zeneigazgató váltás új korszakot jelent, de az említett új korszak kevésbé a zeneigazgató váltáshoz, sokkal inkább a hangversenyterem és a zenekar 200 éves jubileumi ünnepségsorozatához kapcsolódik a Pannon Filharmonikusoknál. Ez az évad az elmélyült és fegyelmezett munkáról szólt, a felkészülésről a hangversenyterem állította kihívásokra.

I Milyen tervekkel, elképzelésekkel vágnak bele az új szezonba?

– Az új szezon tervei és elképzelései egyet jelentenek a hangversenyterem megnyitásával, és az ottani életünk alakulásával. Az őszi és a tavasz folyamán alakul ki a terem működése, működtetése, illetve a hangversenyterem vezetésével és társintézményével történő együttműködés mikéntje. Természetesen a zenekar jubileumi sorozatának részeként a teremben

az új infrastrukturális lehetőségek új programokat is megengednek. A klasszikus hangversenyeken túlmenően akadnak fesztivál, zenés színház és egyéb koprodukciós elképzeléseink, de ezek még tárgyalás alatt állnak. A zenekar vállalatában tavasszal újdonság lesz a Valentin-napi filmzenei koncert, a tavaszi XIX. századi bál (a hangversenyterem bálteremmé alakítható), a KlasszJazz Kreatív Műhely Fekete-Kovács Kornéllal, valamint a Maestro-bérlet, amely szombaton 17.00 órakor, új, nem megszokott időpontban várja a bérletes közönséget. A bérletsorozatba idén a jubileum tiszteletére a zenekar korábbi és mai vezető karmestereit hívtuk meg, így vezényel Howard Williams, Nicolas Pasquet, Peskó Zoltán, és állandó vendégkarmesterünk Kocsis Zoltán. Hamar Zsolt karnagy úr nem fogadta el a meghívást. Március 15-én Házavatási ceremóniával szimbolikusan jeleníti meg a zenekar az elmúlt 200 év változását: a koncert első része a Pécsi Bazilikában lesz, ahol 200 évvel ezelőtt Lickl György megalapította a Pannon Filharmonikusok egykori elődjét, a koncert második része az új hangversenyteremben lesz. A hangversenyterembe muzsikusainkat konfliktusok viszik át.

I Milyen koncerteket, vendégművészeket említene?

– A koncerteken 2010 őszén a Pécs2010 EKF Program keretében a Világstárok Pécsett sorozat folytatódik. A zenekar vendége lesz Várjon Dénes zongoraművész, Lakatos György fagottművész, Ola Rudner karmester, Boldóczi Gábor trombitaművész, a Liszt Ferenc Kamarazenekar és a Krakói Filharmonikusok. A hangversenyteremben folytatódnak ősszel megkezdett koncertsorozataink, és bár a Világstárok Pécsett EKF sorozat decemberben lezárul, a világstárok fellépései folytatódnak: januárban Patricia Kopatchinskaja hegedűművész, márciusban Komlói Ildikó operaénekes, áprilisban Krzysztof Penderecki zeneszerző, karmester, júniusban

Marisa Tanzini zongoraművész a Pannon Filharmonikusok vendége. Áprilisban a New York-i Metropolitan állandó művészeivel ad koncertet a zenekar: a világhírű operaénekes, Marcello Giordani a 2009 nyarán a zenekarral felvett CD felvételének anyagából ad exkluzív koncertet Pécsen Nápolyi dalok címmel.

I Az év kiemelkedő eseménye lesz december 16-án a koncertterem megnyitása. Milyen műsorral készülnek?

– A program még egyeztetés alatt van, ahogy tudomásom szerint a MÜPA átadásánál is a sokadik terv került jóváhagyásra, nálunk sem lesz ez másképp. A megnyitó ugyanis nem a zenekar belügye, hanem a fenntartó, Pécs Megyei Jogú Város, mint tulajdonos jár el ezügyben. A zenekar természetesen a kortárs és kiemelkedő magyar zeneszerzők műveit javasolja, de a pontos műsor még nem került elfogadásra.

I Hogy áll az építkezés, s mennyire tudják „testre szabni” az épületet?

– Az építkezés a finisébe érkezett. A testre szabás a tervező-kivitelező-beruházó és szakma folyamatos egyeztetésével hónapok óta zajlik, bízom benne, hogy az a kevés kompromisszum, amit meg kellett kötni, nem fog problémát okozni a mindennapokban. A Művészetek Palotájának megfelelő színvonalú termet kell elképzelni, gyönyörű, saját aurával bíró tér, ahol már most is úgy érzem néha, hogy bent lakik a zene...

I Az alpolgármester nemrég azt nyilatkozta, máig sincs olyan szervezet, amely működtetné a bázist, miközben már most készen kellene lennie a jövő év első néhány hónapnyi, teljes műsorának ... Fenntartható lesz így a bázis?

– A „fenntarthatóság” kevésbé azon múlik, hogy van-e műsor, sokkal inkább a ház

konferencia funkciója a meghatározója annak, hogy mekkora szerepvállalást kell az államnak a terem működtetésében vállalnia. Jelenleg is egyeztetések folynak a hangversenysterem nemzeti alapintézménnyé történő kinevezéséről, amely véleményem szerint meg is adná a beruházás rangját az országban. A működtető szervezet januárban fog véglegesedni, addig a szervezet vezetői látják el az egyeztetési feladatokat, már bőven van foglалás a piacon működő rendezvényszervezőktől.

I Beköszöntőjében azt írja, hogy jubileumi ünnepségsorozatuk tiszteletadás a múltnak, Lickl Györgynek, Szkladányi Péternek és Hamar Zsolt-nak. Ez mit jelent pontosan?

– ... és s legfőképpen a Zenekart alkotó muzsikuskoknak.” Még így sem pontos az idézet, hiszen abban a mondatban, amit én írtam benne van a válasz is. Lickl Györgyöt köszönet illeti, amiért 200 éve megalapította a zenekar elődjét, Szkladányi Pétert, amiért önálló intézménnyé szervezte, és Hamar Zsolt-nak, amiért művészetileg megújította. A legfontosabb azonban az elmúlt 200 évben az volt, hogy mindig volt muzsikusi közösség, aki akart együtt játszani, és közönség, aki igényelte ezt. Mindezeknek köszönhetően a napokban igazi hangversenysterem épül a városban, ami a zeneművészet megóvásában és továbbélésében nagyon fontos.

I Lezajlott az EKF háromnegyede, elég vegyes visszhanggal. Milyennek ítéli meg a programsorozatot, s ebben az együttes szerepét?

– Kritikát pro és kontra mindig mindennel szemben meg lehet fogalmazni. Épp a napokban indul el a www.afal.hu weboldalon a civil kritika terepe, ahova mindenkinek várják észrevételeit az EKF-fel kapcsolatosan. Az a hatása, hogy felélénkítette a civil szerepvállalás fontosságát a

kulturális életben, már pozitívként említhető. A zenekar a kapott pályázati támogatással és a hangversenysterem beruházásával abszolút nyertese az EKF-nek. Teljesítettük vállalásainkat, nagy sikerrel zajlott le a Világstárak Pécsen sorozat, illetve aktívan együttműködtünk minden kezdeményezésben, amely a zenekar profiljának és a minőségi elvárásainak megfelelt. A legtöbb, amit tehetünk ezen kívül, hogy felkészültünk a hangversenysteremre.

I Mi a helyzet az operaversennyel és fesztivállal, amely most már Armel, s amelynek a Pannon Filharmonikusok alapító zeneszakmai partnere és rezidens zenekara?

– Természetesen idén is közreműködik a zenekar a fesztivál előadásainak egyikében, és a Pannon Filharmonikusok játssza a MEZZO Televízióban egyenes adásban közvetített gála hangversenyt.

I Zenekari igazgatóként milyen feladatok kihívások vártak Önre ebben a különleges esztendőben, s mi jelenti az újdonságot a következő esztendőben?

– Két nagy kihívás áll előttem. Az egyik a hangversenysterem hosszútávú működésének jó megalapozása, másik pedig az intézményünk átalakítása. Mindkét feladat sok évet fog át, gondos tervezést, és mind a zenei szakma és mind a gazdasági lehetőségek alapos ismeretét igényli. A már megkezdett, és a következő években meghozott döntések a zenekar jövőjét hosszú távon és jelentősen befolyásolják. Nem könnyű feladat, de ez az infrastukturális háttér és a megnyíló lehetőségek rendkívül motiválnak. Nekünk, a ma 200 éves együttes tagjainak, kivételes érzés, hogy összegezhethetjük, megünnepelelhetjük és egyben közösen megalapozhatjuk a pécsi szimfonikus muzsikálás elkövetkezendő 200 évét.

R. Zs.

ÖN IS LEGYEN ELŐFIZETŐNK!

A Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének, valamint a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezetének közös szaklapja

Megjelenik: évi 6 alkalommal

2011-ben előfizetőnek: 2300 Ft/év

Eljut: minden magyar szimfonikus zenekarhoz, zenei intézményhez, és a zene iránt érdeklődőkhöz.

Foglalkozik: A magyar és külföldi zenei közélet aktuális történéseivel, szakmai érdekességekkel, hangverseny-kritikákkal, zenetörténeti írásokkal, hangszertörténettel és a zenészek egészségi bántalmaival, illetve azok megelőzésével és gyógyításával, valamint hangverseny-programokkal.

Közeleli cikkek és hangverseny-programok az interneten is olvashatók: www.hungorchestras.com

Megrendelhető: e-mailben: info@zenekarujsg.hu

„A zenekarban nem rabszolgák ülnek”

Takács-Nagy Gábor dirigálásról, zenéről, hosszú és rövidtávú tervekről

Már öt esztendeje vezényli rendszeresen a MÁV Szimfonikus Zenekart, szeptembertől pedig két esztendőre szóló szerződés köti az együtteshez: a társulat művészeti vezetője és vezető karmestere lett. Takács-Nagy Gábor nyáron készített egy szakmai dolgozatot, amelyben összeírta, hogyan képzei a magas fokú zenekari játékot, s szeretné, ha ősztől már ez alapján folyna a munka. Úgy véli, hosszú távon maguk a darabok jelentik a mércét. A világhírű hegedűs, kamaramuzsikusként, pedagógusként és dirigensként akkor a legboldogabb, ha a muzsikusként mosolyogva mennek haza a próbáról, mert úgy véli, a karmesternek meg kell nyernie a zenészeket, és nemcsak magas színvonalon kell játszani, hanem elérni azt, hogy jóleső érzéssel tegyék a dolgukat.

I Mennyiben lesz más a munkája, mint eddig, hiszen az eltelt öt évben rendszeresen dolgozott már az együttesrel?

– Más helyzet ez a mostani, hiszen a művészeti vezető meghatározza a repertoár arculatát, s a következő évadot tervezve már én is ezt tettem. Bár eddig is nagy szabadságot kaptam, most én adhatom meg a fazont. A jövő szezontól emellett nem 3-4 alkalommal dirigálom az együttest, hanem 8-9 koncerten, így tudtam elvállalni szakmai felelősséggel a vezetést. Kesselyák Gergely, aki az első állandó vendégkarmester lesz, öt hangversenyt vezényel majd, nagy romantikus repertoárt, Brucknert, Sosztakovicst. Ő választott így, nyilván ez felel meg legjobban a habitusának, de az én koncepcióm szerint is nagyon jól tesz a zenekar fejlődésének, akárcsak a Schubert-, Haydn- és Beethoven-szimfóniák, amelyek a magját adják ennek az évnek. A következő évben Bach-, Mozart-, Brahms-sorozat következik. Szeptemberre, mire elkezdem a munkát, szeretnék emellett egy szakmai dolgozatot összeírni, házon belüli használatra. Az eddigi tudásom, tapasztalatom alapján leírom, hogyan képzelem a magas fokú zenekari játékot. A vonós kultúrának még magasabb szintre emeléséhez azonos játékmódokra van szükség. Pontosan leírom a fúvósoknál is, hogy hogyan képzelem az akkordokat, a differenciált intenzitást, dinamikai játékot. Mindent, ami nincs benne a kottában. Nem arról írok, hogy játszanak minél nagyobb szívvel, hanem konkrétumokat, hogy a zenekar lássa, mit tartok fontosnak (ezzel együtt a szív döntő tényező...). Akkor jó egy művészeti vezető, ha pontosan látják az együttes tagjai, mi fontos neki és mi kevésbé.

I Gondolom, azért az eddigi, közös munka során is megfogalmazta mindent...

– Igen, sokat számít, hogy ismerik a szókincsemet, az értékrendemet. De mindezt azért írom le, hogy amikor vendég-

karmesterrel muzsikálnak, akkor is ezek legyenek a legfontosabb szempontok, s a szólamvezetők ezek alapján dolgozzanak. Mert nemcsak az a fontos, hogy együtt és tisztán muzsikáljanak. Rengeteg szakmai trükk létezik a zenekari játékban, mindezt alkalmam volt megtanulni, amíg 1993-tól 2001-ig a Fesztiválzenekar koncertmestere voltam. A Zürichi Tonhalle Zenekarban is meghívott koncertmesterként játszottam, így a kvartettezés tizenhét esztendeje után majdnem tíz évig ültem világsszínvonalú együttesekben. A karmesteri munka egyébként nagy százalékban pszichológia, tudni kell, hogy a dirigens hogyan nyerje meg a zenészeket, mert nem könnyű zenekarban ülni... Minél több ember játszik együtt, annál kisebb lesz az egyéni felelősségérzet. A karmester dolga az, hogy átadja az inspirációt, a képet az adott műről. Maga mellé kell állítania a muzsikuskat, hiszen nem rabszolgák ülnek a zenekarban, ez nem katonai tábor. A karmesternek magas autoritással kell dolgoznia, de meg kell nyerni magának az embereket. A legnehezebb kihívás az autoritás és az érzékenység helyes egyensúlya. Ha ez balanszírozás sikerrel jár, akkor a zenekar megteszi, amit a dirigens akar.

I Nem tart attól, hogy sokan számon kérik a munkáján a karmesteri tanulmányokat?

– Érdekes, hogy csak Magyarországon foglalkoznak sokat azzal, hogy ki a „kitanult” karmester és ki nem az. Máshol ilyen szemlélettel nem találkoztam. Természetesen ez egy szakma, s meg kell tanulni a fortélyait. De nem csak a „karmester” karmester tudhat mindent. Jó példa erre Kocsis Zoltán vagy Keller András, mindketten hatalmas minőségi ugrást értek el a zenekaruknál. Engem is önbizalommal tölt el az eddigi munkám, mert azt érzem, egyre jobb az együttes. Biztos vagyok benne, hogy hozzá tudok tenni a zenekar fejlődéséhez és ahhoz,

hogyan az emberek zenészként is jóleső érzéssel végezzék a dolgukat. A zene kemény munka, de valahol kreatív játék is. Hiszen arról van szó, hogy a nagy zenészek darabjait minél magasabb szinten szolgáltassuk meg, s közben megemeljük a magunk és a publikum lelkét is. A zene gyógyszer.

■ Ön szerint milyen a jó karmester?

– Nem lehet túl nagy az egója, mert az lenyomja a közös kreativitás érzését. Úgy kell nagyon erősnek lennie, hogy közben ne saját magát állítsa előtérbe, hanem az adott darabot. A zenekarban is mondtam, hogy dolgozni kell, de van jó fáradtság és nagyon rossz fáradtság. A jó fáradtság a minőségi munka eredménye. Láttam egy filmet a MÁV Zenekar történetéről, ami nagyon meghatott. Gyönyörű misszió, ahogy ez az együttes elindult, vitték országsszerte az embereknek a zenét, a kultúrát. Így nem csoda, hogy ma is van egy remek törzsközönségük. Hálás publikum, de azt is megérzik, hogy mikor jó igazán egy koncert... Tíz esztendővel ezelőtt a 8 éves lányom azt mondta, nem szeret klasszikus koncertekre járni, mert nagyon merev emberek játszanak nagyon merev embereknek. Ezzel szemben a popzenészek kimutatják az érzelmeiket. Rájöttem, nekünk is ezt kell tennünk, hiszen a remekművek tele vannak szélsőséges érzelmekkel, tragédiával, eufóriával. Ezért nehéz játszani ezeket a darabokat, mert előadásuk közben a művésznek meg kell élnie mindezt, s ezek az érzelmek nem a szürke mindennapok érzelmei. Ahogy kötelessége a hangok mögé látni, s felfedezni a köztük lévő kapcsolatot. Én így nőttek fel. Hihetetlen szerencsés vagyok, hogy Kurtág Györgytől, Rados Ferencről, Mihály Andrástól tanulhattam. Egyfajta misszió, hogy mindazt, amit tőlük elsajátítottam, továbbadjam. Nagyon várom, hogy elinduljon az évad. A muzsikuskoknak is mondtam, hogy három dolgot ne felejtessenek el: nagyon szeretem a zenét, hiszek bennük és hiszek a munkában.

■ Mindig hangsúlyozza, hogy a fontos dolgok nincsenek a kottában...

– Sokat tanultam Székely Zoltántól, Bartók barátjától. Együtt játszottak, neki írta a nagy hegedűversenyt. Ő azt mondta, hogy amikor megkérdezte Bartókot, játszhatja-e így vagy úgy az adott részt, mert ez nincs benne a kottában, akkor a zeneszerző azt válaszolta, persze, hiszen ő az előadó. Mahler is úgy vélekedett, minden fontos

dolog a kottában van, de a leglényegesebb mégis az... Azt nekünk kell tisztázni. A hangok közötti viszonyokat, a mögöttük rejlő lelket vagy a hangszínt nem lehet jelezni a kottában. Fontos tudni, hogy az előadás két legmegkapóbb faktora nincs leírva: a hangszín és az időzítés – vélekedett Casals is. Én a próbán értékkeső szellemben szeretek dolgozni és nem hibakeresőben.

■ Időnként a Mikrokosmosz Kvartettel is pódiumra lép, akárcsak a Concerto Budapesttel, s emellett a Manchester Camerátának lett 2011 szeptemberétől a vezetője. Jut mindenre ideje?

– Emellett még a Verbier Fesztiválnak és Kamarazenekarnak is művészeti vezetője vagyok, s tanítok a genfi zeneakadémián, ahol kvartett-osztályom van... Ezért nem tudok kilenc hétnél többet itthon tölteni. Ennél kevesebb időt viszont nem lenne tisztességes, mert az nem hagy igazi nyomot az együttes munkájában.

■ Hogyan értékeli, 2005 óta mennyiben változott a MÁV Szimfonikusok hangzása?

– A munkám eredményét abban is lemeérem, hogy magasabb szinten játszanak, sokkal változatosabb lett a hangzás, s ez a többi kiváló karmesternek is köszönhető, akik velük dolgoztak, így Kollár Imrének is. Az együttes játék szintén magasabb szinten van. Ma már tudják, hogy mi fontos nekem. A próbán nem ötödszörre, hanem harmadszorra lesz nagyon jó valami. S most már tisztában vagyok azzal, hogy hogyan kell dolgozni, mit ne mondjak próbán, mit ne vezényeljek. Nem kontrollálom agyon a koncerten sem a játékot.

■ Miért csak most jött a felkérés a vezetői posztra?

– Már 2007-ben, amikor Gál Tamás szerződése lejárt, az ügyvezető igazgató, Lendvai György megkérdezte, hogy elvállalnám-e ezt a pozíciót. Akkor nemet mondtam, mert úgy éreztem, ez korai lenne. Ekkor került az együttes élére két éves szerződéssel Kollár Imre. De 2010 szeptemberétől már bele merek vágni.

■ Hogyan fogadta a zenekart?

– Titkos szavazáson nagy százalékban támogattak, aminek nagyon örültem. Persze azt is elmondtam nekik, hogy nálam nem az számít, hogy ki szavazott rám és ki nem, hanem egyedül az, hogyan muzsikál. Az együttesben remek embereket

találni. De nem akarok a jóságos Téliapó szerepében parádézni, hiszen a zenekarban elmondtam azt is, hogy lesznek feszültségek, félreértések is. Lehet, hogy hibázok majd, s rossz döntéseket is hozok. Hiszen olyan ez, mint egy házasság... Azonban mindenképpen teljesítménycentrikus leszek. Minden pillanatnak a minőségről kell szólnia, ezért nem lehet mindig, mindenkinek a kedvében járni. Ha így tennék, az eredmény reménytelen középszerű lenne.

■ Gondolom, azért nem kezd megballagásokat tartani az együttesnél...

– Nem, de elmondtam, ha szólampróbán észreveszem, hogy valaki lehúzza a művészi szintet – azt tanultam ugyanis Varga Tibortól, hogy egy a szólam úgy játszik, ahová a leggyengébb láncszem lehúzza –, akkor azt a muzsikust félrehívom, s kérek tőle egy négyszemközi találkozót. Megkérem, hogy játsszon nekem, s tanácsokat is adok neki, hogy a ritmus, az intonáció, valamint a többi terén hová kell fejlődnie. Javasolom, hogy találkozzunk három-négy hónap múlva, s akkor is játsszon majd nekem. Ha azonban még akkor is nagyon gyenge szinten zenél, akkor lépni fogok... Egyébként bármikor kész vagyok bárkivel konzultálni, s amikor Magyarországon tartózkodom, akkor egész nap itt leszek a MÁV-osoknál, és akinek kell, segítek. Tudom, nagyon nehéz dolog munkajogi lépéseket tenni, mert emberi sokorról van szó, de művészeti vezetőként garantálnom kell a minőséget. Megfelelni és mindenkinek a kedvében járni egyszerre nem lehet. Biztosan lesznek emberek, akik nem fognak szeretni... Mindig könnyebb vendégkarmesternek lenni. A művészeti vezetés során akadnak rejtett aknák, s időnként népszerűtlen dolgokat is meg kell tenni...

■ Ezeket a problémákat eddig is ismerhette...

– Azt tudom, hogy itt is, ahogy minden más közösségben, akadnak rejtett aknák. Vannak emberek, akik már alapállásból sértetten és rosszkedvűen érkeznek, s alig várják, hogy valami miatt panaszkodni lehessen. De az nem jut eszükbe, hogy a többség azért jön, mert zenélni szeretne, és elfelejteni a problémáit. Az ilyen muzsikuskok nagyon mérgezik a légkört és a munkát. Biztos van jogos sirám, amit meg kell beszélni és lehetőleg orvosolni, de senki ne legyen folyton morgó medve... Persze egy zenekar az egész társadalom-

nak is a tükröképe. A túlzott panaszkodás valahol az egyéni felelősség elhárítása... Ettől függetlenül az együttes nagy része remek emberekből áll. Megtaláljuk a hangot, s számomra az a legnagyobb öröm, amikor mosolyogva mennek el a próbáról.

I Milyen rövid és hosszú távú tervekkel kezd bele a munkába?

– A társulati ülésen elmondtam, hogy visszahallgatva a koncertjeinket, azt tapasztalom, sok gólt lövünk, de öngólt is. Akadnak elkerülhető szakmai hibák, s ebből kellene jóval kevesebb. Megnyerjük meccset, de 5:4 re, s azt szeretném, hogy ez 5:2, idővel pedig 5:1 legyen. Az egyenletesen magas színvonalat tartom fontosnak, hiszen az igazi mércét a nagy zsenik darabjai jelentik. Nem az, hogy együtt vagyunk-e, hogy ilyen vagy olyan a játékmód. Az a lényeg, hogy tényleg így képzelte-e a mű előadását Bartók vagy sem. Hosszú távon a darabok a mércék. De nagy optimizmussal várom a jövőt, hi-

szen az együttesnél már most is komoly minőségi játék folyik. Lukács Pál tanár úr mondta, hogy véletlenül lehet rosszul játszani, de véletlenül jól nem... Szvjatoszlav Richter pedig azt írta, hogy egy adott koncertjén 75% -ban jól, a 15% -ban úgy játszik, mint a disznó, de 10%-ban akár az isten. Szeretném, ha a jó kategória százaléka a mi zenekarunknál is emelkedne, az esetleges negatív csökkenne, s remélem, hogy az utolsó kategóriából is csurran-capeppen valami...

I A művészeti vezetés azonban nemcsak a koncertekről szól, hanem számos egyéb tennivalóról is...

– Nagy segítségemre van Lendvai György, aki remekül irányítja a zenekart, nagyon jól megértjük egymást és rengeteget segít. Ezért is merem elvállalni ezt a feladatot. Egyébként úgy döntöttem – ez a Haydn-mű esetén már kiválóan működött – hogy nagyon részletesen kijelölöm a darabokat, beírok mindent a kottákba, vonásnemet,

crescendót, rengeteg extra előadási utasítást. Szeptember elejére az együttes tagjai megkapják kijelölve ezeket a darabokat. Egész évre nem tudom mindig vállalni ezt, azon leszek azonban, hogy minél többször elkészüljek vele. S tényleg, művészeti vezetőként érzem, hogy más a felelősség. A zenészlét nem választás, hanem végzet. Zenésznek születtem, így érzem. Nem vagyok zseni, de értem és érzem a géniuszokat. Óriási szellemekkel állunk szemben. Ezeknek a zseniknek a szellemét le kell hozni. Nem tudnak már személyesen segíteni, ki kell találnunk mindent. Azért merem elvállalni a feladatot, mert érzek hitet magamban, hogy a közös munkánkkal még magasabb szintre tud emelkedni a MÁV Zenekar játéka. Remélem, hagyok majd magam után valamit, amire emlékezni fognak, s ami a reményeim szerint pozitívumként kerül bele az együttes történetébe...

R. Zs.

TISZTELETJEGGYEL

A kottaolvasók árulása

Kostet was kostet...

Hosszú évek után végre előkelő helyen, esti fő műsoridőben sugárzott komolyzenei, vagy inkább annak szánt műsort a közszolgálati televízió szeptember első vasárnapján. A műsorsáv kitüntetett helyén való sugárzás apropóját azonban nem valamilyen jeles évforduló, állami ünnep, jótékonyági rendezvény vagy hasonló, az utóbbi években megszokott ürügy szolgáltatta, hanem azon hétköznapi, mondhatni prózai körülmény, hogy Szenthelyi Miklós Kossuth-díjas hegedűművész apósa vis a vis szomszédja Kern András Kossuth-díjas színművésznek Balatonszepezden. Önmagában ebből még nem lett volna baj, hiszen a kiváló hegedűművész, a hivatásos muzikusokból álló, nagyszerű fúvósokkal kiegészített kamarazenekar – Szenthelyi saját együttese –, és nem utolsósorban Beethoven népszerű Hegedűversenye akár színvonalas zenei programot is jelenthetett volna. Igaz, a dirigens neve kicsit szokatlanul csengett a koncertlátogató közönség fülében, de hát Istenem, nem mindenki kezdi huszonevésen a karmesteri pályát. A jeles esemény helyszínéül pedig nem más, mint a kortárs hangversenyélet legújabb, de máris

patinás szentélye, a Művészetek Palotájának Bartók Béla Nemzeti Hangversenytérme szolgált.

A kezdeményező művészpáros azonban mintha maga sem lett volna egészen meggyőződve a rendhagyó vállalkozás létjogosultságáról, mert az eseményt körítő werkfilmfélében aprólékos és körültekintő magyarázattal igyekeztek szolgálni a produkció létrejötté tárgyában (Balaton, nyaraló, Unicum, terasz, vis a vis, ld. feljebb). Ekkor azonban még mindig nem gyanakodtunk eléggé, hiszen kultúremler nem prejudikál és minden körülmények között, vagy inkább azok ellenére is igyekszik megőrizni nyitottságát. Ki tudja, talán a sokoldalú Kern András reneszánsz tehetségének egy mindaddig rejtett dimenziója tárul most fel előttünk, esetleg eddig titkolt több éves, vagy akár évtizedes zongoratanulmányok állnak mögötte, amelyek lehetővé teszik, hogy legalább alapfokon eligazodjon a partitúra-olvasás és a taktírozás rejtelmeiben. Nos, amint az már a werkfilm felvezetőjéből is kiderült – de később magunk is meggyőződhattunk róla – ez az eset nem állt fenn. Kern András olyannyira nem olvas partitú-

rát, de még csak kottát sem, hogy a felkészülésben egy zenében jártas – előttünk sajnálatos módon ismeretlen – coach segítette. Ekkor sejteni kezdtük, hogy most már csak a színész szakmai hitelében bízhatunk, vagyis abban, hogy legalább olyan szinten képes megtanulni a dirigálás zenével összehangban lévő mozdulatsorait, amennyi ahhoz szükséges, hogy mondjuk egy játékfilmben (ld.: Sztracsatella) vezénylő karmestert alakítson. Nos, amint az a folytatásból kiderült ez a feltételezés sem igazolódott be, ugyanis a színészi produkcióként felfogott karmesteri teljesítmény még egy török-egyiptomi koprodukcióban készült többrészes filmsorozat színvonalát sem érte el. Mindezt ugyan már előre vetítette a bevezető magyarázkodásban elhangzott árulkodó mondat is, miszerint a felkészülés során mindössze arra összpontosítottak, hogy a tutti szakaszokban, ahol a magánszólam nem játszik – értsd: a szólistának nincs módja arra, hogy fej- és testmozdulatokkal játék közben a kísérő zenekart is irányítsa – a karmesteri működés legalább az együttes játékot ne zavarja. A végeredmény, a közreműködő muzikusok – az

Jó irányba villamosozunk?

Hollerung Gábor szerint az új rendszer nem képes a valósághoz viszonyulni

Nehéz helyzetben kezdte a szezont a Budafoki Dohnányi Zenekar, hiszen 58 millió forinttal kisebb összegből gazdálkodhat, mint az elmúlt esztendőben, pedig egyébként is azok közé az együttesek közé tartozik, amelyeknek nagyon szűkös a büdzséjük....
A zenekar vezetője, Hollerung Gábor azonban azt mondja, nem adják fel, harcolnak az életben maradásért.
Hiszen nagyszámú, lelkes törzstáboruk van, s olyan programsorozat ünnepelt, állandó fellépői – immár hét esztendeje – mint a Zempléni Fesztivál.

I Milyennek találta az ideit, zempléni rendezvényisorozatot?

– Úgy érzem, nagyon jól sikerült, ráadásul minden logika ellenére több nézővel és több bevétellel, mint az elmúlt esztendőben. Az idei már a hetedik fesztivál volt, amelyen részt vetünk, és körülbelül az elmúlt esztendőben volt érezhető, hogy az itt élők és a fesztivál közönsége elfogadott, megszeretett bennünket. Úgy gondolom, ahol az ember lehetőséget kap a szakmai és személyes hitele bizonyítására, azonnal megváltozik a világ... Számunkra is letisztult, hogy milyen fesztivált érdemes csinálni, azt hiszem, a közönség érzi lelkesedésünket, hitünket, igényességünket. Shlomo Mintz muzsikált velünk, felhangzott a Verdi Requiem többszáz fős nemzet-

közi kórossal, s a közönség már bizalommal és lelkesedéssel fogadja egy-egy kortárs mű bemutatóját is. A fesztivál programjában először szereplő Megérthető zene-koncertet a felnőttek és a kicsik egyaránt élvezték, a gyerekek is végigülték, mert olyan minőségű előadás részesei lehettek kaptak, ami lekötötte figyelmüket.

I A sikerek ellenére, nehéz helyzetben kezdték az évadot. Mi az oka annak, hogy ennyivel kisebb összegű támogatásból gazdálkodhatnak?

– Az, hogy az előadóművészeti-törvény legnagyobb részben az önkormányzatoktól befolyó támogatáshoz kötötte a pénz nagyságát, és sajnos Budafok nem versenyezhet a nagyvárosokkal. Pedig úgy

ötletgazda Szenthelyit is beleértve – feszült arckifejezését és kimerültségét látva, azonban még ennek a minimális célkitűzésnek sem tudott eleget tenni.

A klasszikus zene, és az attól elválaszthatatlan Bürgerbildungskultur ezzel a vasárnapi esti főműsoridőben sugárzott lelkiismeretlen produkcióval újabb pofont kapott. A nyolcvanas években világszerte lezajló informatikai és kommunikációs forradalom alapjaiban rendítette meg az előzetes tanuláshoz – műveltséghez kötött – kulturálódási formákat, amit egyébként a posztmodern fogyasztói társadalom divatos kifejezéssel csak kultúra-fogyasztási szokásokként aposztrofál. A helyzetet tovább rontotta a hazánkban jól kiépített zeneiskolai oktatáshoz való hozzáférés egyre nehezebben teljesíthető anyagi és szellemi feltételrendszere: a folyamatosan emelkedő tandíjak, kotta- és hangszerárak, valamint az ezzel fordítottan arányos szabadidő ketős spirálja. A muzsikás pálya a táncosoké után a legkegyetlenebb művészpálya: közel két évtizedes felkészülést, kisgyermekkor-tól kezdve rendkívüli fegyelmezettséget, sok-sok lemondást, napi több óra gyakorlást követel meg, és gyakran előfordul, hogy a befektetett munka egy életen át nem térül meg, de még csak nem is kamatozik. Ha valakinek, akkor Szenthelyi Miklósnak ezt igazán tudnia kellett volna. De tudnia kellett ezt Kern Andrásnak is, akinek színé-

szi múltját számos emlékezetes, aprólékosan kidolgozott, hiteles alakítás gazdagítja.

A zene kétarcú művészet. Egyrészt minden más művészetnél közvetlenebbül hat az érzékekre, vagyis a valóban értékes zene és a jó előadás a zeneileg képzetlen emberből is katarzist válthat ki (vö: Arisztotelész, Platon, Hegel, Adorno, etc.). Másrészt a legutóbbi négy évszázad európai zenei repertoárja, ami napjainkban az atlanti kultúrkörhöz tartozó operaházakban és hangversenypódiumokon gyakorlatilag rendszeresen megszólal, olyan szövevényes interkulturális referenciahálózatba ágyazódik, amelynek megértése és élvezete komoly intellektuális felkészültséget követel meg. A zenei műveltség nem véletlenül szorul tehát egyre marginálisabb helyre napjaink kizárólag tömegszórakoztatásra szakosodott médiakultúrájában, és ennek egyenes következményeként a magyar társadalomban. Az ellentmondást tovább növeli, hogy ha valami miatt a művelt világ még egyáltalán jegyzi Magyarországot, az elsősorban e kis ország irigylésre méltóan gazdag zenekultúrája: kimagasló zenei tehetségei, világszerte elismert zeneszerzők, nemzetközileg megbecsült karmesterek, hangszeres szólisták, operaénekesek, vokálisták, kamarazenekezek. Ne ártassuk magunkat, nincs már semmi más, ami miatt a világ számon tartana és tisztelne

bennünket, csak a klasszikus zenei produkció és néhány kiemelkedő kortárs írónk. Már Puskás síncs és gyógyszergyártás síncs. Sőt, a Magyar Posta sem a régi...

A saját műfajában mindeddig kiemelkedően teljesítő két Kossuth-díjas művész meggondolatlan balatoni nyáresti kalandja a televízió képernyőjén át felnagyítva és megsokszorozva rendkívül álságos és kártékony üzenetet hordoz. Nem mást, mint azt, hogy ebben az itthon oly gyakran lenézett, sokszor megalázott műfajban, a klasszikus zenében, bizonyos előadói tevékenységek, mint például a karmesteré, minden komolyabb felkészülés, előzetes tanulás, tehetség, sajátos képességek nélkül betölthetők, még csak elsajátítani sem kell hozzá semmit. Sem a kottaolvasást, sem az ütemezést. Hogy az esztétikai hiátusról már nem is szóljunk. Ha valaki, ráadásul gyakorló muzsikos, közismert szólista és zeneakadémiai professzor léte az azt hiteti el a közönséggel, hogy az egyik karmester olyan mint a másik, és hogy az ember és a művész, aki 15, 20, 70 vagy akár 110 zeneileg magasan képzett hangszeres muzsikos előtt középen áll, ugyanazt a hatást váltja ki a zenésztársakból és a hallgatókból, mint bárki más, az nem csak megbocsáthatatlanul félrevezeti a közönséget, hanem felelőtlenül becsapja saját magát és a vele együttműködőket is. Kostet was kostet...

K. K. Zs.

vélem, a kerület saját költségvetéséből igazán nagyvonalúan támogatja az együttest, arányaiban nem alacsonyabb az általuk adott pénz, mint amennyit a többi önkormányzat a zenekarára áldoz. Persze, lehet azt mondani, hogy Budafoknak ne legyen zenekara... Ráadásul, eddig sem volt túl sok pénzünk, hiszen 300 millió alatti büdzséből gazdálkodhattunk. Így ez a mínusz 58 millió forint nagyon nehéz helyzetbe hozott bennünket. Miközben hasonló nagyságú fizetést kapnak tagjaink, emellett nem rendezünk kevesebb koncertet, mint más zenekarok, amelyeknek adott esetben 400-500 millió forintos a keretük. A szigorúan vett fizető nézőszámunk és a tényleges működési bevételünk pedig jóval nagyobb.

I Kimondottan népes táboruk van. Kevesen mondhatják el, hogy telt házasak a Művészetek Palotájában rendezett koncertjeik.

– A Müpában évadonként sajnos csak négy hangversenyt adhatunk (többnyire azért egy ötödiket is ki tudunk harcolni magunknak). Általában persze nem az számít, hogy ki mekkora közönséggel rendelkezik, arról nem is beszélve, hogy hiába telik meg a terem, komoly kiadást jelent számunkra a bérleti díj, így még telt ház esetén sem lehet megközelítőleg rentábilis koncertet rendezni. Ne felejtjük el, hogy eközben az önkormányzati együttesek egy része saját teremmel, sőt, hangversenyeremmel rendelkezik, és a fenntartói támogatás többnyire ennek a kiadásait is tartalmazza, így ezek a költségek a központi keretből is dotálódnak.

Nekünk pl. húsz év óta nem volt próbatermünk. Tavaly végre nagy örömünkre sikerült egy próbatermet kialakítanunk. Kaptunk is pénzt a felújítására, de aztán azt már senki sem hajlandó végiggondolni, hogy ezt az épületet fenn is kell tartani.

Több mint harminc millió forint új költségünk keletkezett évente, s ezt a pénzt sehonnan nem kapom meg.

Ebben a szezonban hat bérletsorozatot indítottunk, s igyekszünk különböző újdonságokkal – farsangi bál, ajándék CD – még vonzóbbá tenni a programjainkat. Az évadban olyan kitűnő művészek koncerteznek velünk, mint például Kocsis Zoltán, Hamar Zolt, Vashegyi György, Baráti Kristóf, Szabó Péter, Roberto Paternostro, Sharon Rostorf, Guido Mancusi. Azt azért hozzá kell tegyem, hogy amikor meghírdettük a bérleteket, még bíztam abban, hogy a hiányzó összeg egy jelentős részét elnyerjük az NKA-tól. (Az e célból meghirdetett meghívásos pályázat végülis igen csak karcsúra olvadt. És nem küldhetek el holnaptól 20-30 muzsikust, mert a végkielégítésük többbe kerülne, mint a bérük, tehát ugyanott tartanék... A termeket pedig jóval korábban le kellett kötni, döntéseket kellett hozni. Szerencsére a közönségünk kitartó, hiszen nem csökkent a bérletvásárlóink száma. Elmondhatjuk, az első félévnek 60 millió volt a bevétele, de sajnos ez is kevés... Ahogy nagy kiesést jelent a Zeneakadémia bezárása is, hiszen ott telt házzal ment A megérthető zene-sorozatokunk, s hiába van csurig az Olasz Intézet, akkor is 250 emberrel kevesebb hallgató az előadásokat.

I Hogyan próbálják pótolni ezt az 58 millió forintot?

– Természetesen mi is igyekszünk kihasználni az új lehetőséget, s a társasági adóból támogatáshoz jutni. Egyrészt tapasztalataink szerint a gazdasági szféra egyelőre bizalmatlanul viszonyul ehhez a lehetőséghez, másrészt a tőkeerős cégek rangsorában nem vagyunk összemérhetőek pl. a színházakkal, az Operaházzal, a Fesztiválzenekarokkal. Szóval, egyelőre még nem látom ennek az eredményességét... Mindemellett őszintén mondom, már nagyon elfáradtam. Húsz esztendeje vezetem az együttest, s ez alatt az idő alatt egyetlen olyan nap sem volt, amikor biztonságban lettünk volna, amikor nem kellett volna az életben maradásunkért rettegni. Egyetlen olyan esztendő sem akadt, amikor az elején megnyugtatónak láttam volna a végét. De most már azért sem adom fel. Mindent megpróbálunk. Mostanában számos zenekartól hallom, hogy jobb volt a régi elosztási mód...

I Nem gondolhatják! A törvénynek köszönhető az is, hogy több pénz érkezett

a rendszerbe, s végre nem lobbik on múlik, hogy kinek lesz több pénze!

– Nem lett több pénz idén a zenekarok számára attól, hogy az előadó-művészeti törvény jegyében osztódott fel a pénz. Úgy gondolom viszont, hogy a tény, hogy a törvény kategorizálási és elosztási rendszerének köszönhetően néhány együttes ilyen nehéz helyzetbe kerülhetett, mint mi, a szakma mélyszegénye. A döntéshozásban résztvevőket ugyanis úgy tűnik, nem érdekelte, hogy mi történik, vagy nagyon is azt akarták, hogy ez történjen. Hiszen a kategorizálás miatt a Danubia nem jutott fel az I. kategóriába, olyan együttesek pedig igen, amelyeknek még a létezése is kérdéses... Sajnos, nem vagyok képes szabadulni attól a gondolatától, hogy a zenekari hangszerpark, mint kategorizálási kritérium mögött sandaság is meghúzódik. A zenekari támogatásból az idén – adott esetben – többet lehetett kapni a Dohnányinál, úgy, hogy egyetlen zenekari zenész sincs állásban, miközben a zenekari szakma az elmúlt 15 évben másról sem beszélt, mint arról – hogy sokszor használt hasonlatomra utaljak – hogy a magunk fajta, új felszállók akkor lesznek a villamos teljes jogú utasai, hogyha teljes állású, állandó tagokkal rendelkeznek. Nem képes és attól tartok, nem is akarja ez a rendszer kezelni az új dolgokat. Nem képes a valósághoz viszonyulni... Úgy vélem, mi a kérdéseinket feltettük időben, csak nem válaszoltak rá. A zenész szakma

mintha nem lenne hajlandó szembenézni a problémákkal. A mostani pénzelosztás már végre tényleg a szakma kezében volt, s nem lett volna szabad ilyen felelőtlenül dönteni. Egyébként, amikor kialakult ez a kezelhetetlen helyzet, ami akár a zenekarunk csődjéhez is vezethet, a karcsúvá vált forrásokat is – szokás szerint – egy rosszul értelmezett egyenlődsi szerint osztották szét, s nem mérlegelték, hogy nem mindegy, egy projekt nem valósul meg, vagy pedig álláshelyek szűnnek meg. Egyébként a szakmai döntéshozók nagy része évek óta egyetlen hangversenyünkön sem járt...

Rá kell lassan jönnöm, nem egy villamos után futunk, amelyre nem engednek felszállni, hanem ahhoz, hogy utolérjük, hátrafelé kell szaladnunk...

■ De akkor Ön szerint mi lenne a megfelelő irány?

– 20 év óta egyetlen dolgot csinálunk ebben az országban: az intézményi finanszírozást próbáljuk mindenáron fenntartani. Pedig változik a világ, új formák állnak fel. Nem akarjuk észrevenni azt sem, hogy a politika számára egyre kevésbé vagyunk fontosak. Nem tudunk megfelelően lobbizni. Sok dolgot másképpen kellene csinálni. Előbb-utóbb nekünk, a szakmának kellene véleményt alkotni arról, hogy mi és milyen módon tartozzon az intézményrendszerbe. Képtelenek vagyunk túljutni a saját érdekeinken, s a

nagy egészében szemlélni a zenekari helyzetet. Persze, tudom, mindenkinek a saját baja fáj a leginkább, nekem természetesen most a miénk, de mégis, átfogó megoldások kezdeményezése lenne a szakma elsődleges feladata. Olyan kérdésekre kéne őszinte válaszokat adni, hogy miért vannak nehézségeink a közönséggel, hogy a legtöbb projekt támogatás döntési mechanizmusaiban továbbra sem szerepel a publikum, mint valódi szempont. Nem nagyon akarjuk, hogy a közönség bármiben is dönthessen. Mi magas kultúrát adunk, és aki nem érti, az magára vessen, és azok a kezdeményezések, amelyek a közönséget a konzervatív műfaji határokat is átlépve igyekeznek hangverseny látogatóvá nevelni, a szakmai döntéshozók fejében jórészt az ördöggel való cimborálással egyenlők. Adott esetben érdemes lenne megnézni és ezzel kapcsolatban bizonyos konzekvenciákkal szembesülni, hogy melyik zenekar képes a Dohnányihoz hasonlóan, az állami támogatásának a 36%-át bevételből produkálni! Rendelkezésre állnak a 2008-as adatok, amikor még nem tudtuk, hogy az adatszolgáltatásnak mely szempontjai válnak létfontosságúvá, és elgondolkodtatóak... Nem jellemző rám a pesszimizmus, de most tényleg nem tudom mi lesz... Nekünk ugyanis jövőre egy újra 130 millió forintos központi támogatással sem biztos, hogy túlélhető a helyzetünk...

R. Zs.

Egy vidéki klarinétos búcsúztatója

Januártól meg kellett válnom több muzsikustársammal együtt az aktív muzsikálástól – jó zenekari kondíciók ellenére! Kevesen vagyunk, de ismerjük egymást, vagy személyesen, vagy hírből. Ezúton köszönetet szeretnék mondani Salamon Györgynek, akivel több évig dolgoztam együtt a Győri Filharmonikusoknál. Gyuri barátom a saját lakásában, kertjében, májusban összehívott egy jeles klarinétos társaságot a búcsúztatásomra, ahol mindenki mindenkivel megváltotta a klarinétos társadalmat. Mindenki megértette a másikat, nem voltak viták, ellentétek. (Vidéken ezt mostanában nem tapasztalom. Lehet, hogy Budapest jobb helyszín az emberi kapcsolatok szempontjából?)

Nagy megtiszteltetésnek érzem, hogy ennyi kiváló klarinétos egy időben időt tudott szakítani egy kollégájuk elbúcsúztatására. Hatvanegy évesen most azt érzem, hogy mégis van összetartozás mind emberileg, mind szakmailag.

Köszönet Nektek: Tönköly József, Németh József, Szatmári Zsolt, Reé György, Mayer László, Pápai Ákos, Kiss Gy. László, Áchim Tibor, Császár Pál, Szoucek Szilveszter, Csalló Roland, Bajuszsnás Mihály, Kohán István, Szepesi János, Puskás Levente.

*Falvai József,
a Győri Filharmonikusok volt klarinétosa*

Hangversenykritika

MÁV Szimfonikus Zenekar
2010. június 23.

„Múzeumi muzsikáló délután”-ra invitálta – immár nem csak a bérletes – közönséget a MÁV Szimfonikus Zenekar a Magyar Nemzeti Múzeum Dísztermébe. Június 23-án hétköznapi 17 órás kezdettel nyílt lehetőségünk meghallgatni Beethoven II., majd Sibelius III. szimfóniáját, vendégkarmester, a finn Jukka Iisakkila vezényletével.

A múzeumi koncert: speciális műfaj, ezzel eleve számolhat rendező, előadó, hallgató (s számolnia is kell!). Nem érvényesek a hangversenytermi viselkedés diszciplináris kötelezettségei – oldottabb, lazább a légkör, más fajsúlyú az élmény. Mindazonáltal, a kikapcsolódás jó esetben élménnyel jár.

A múzeumi helyszín sajátos akusztikai környezetet kínál – erre is gondolni kell a program összeállításakor. Mert tény, hogy szinte bármit szinte bárhol el lehet játszani, de nem árt, ha a befektetett munka minél nagyobb százalékban bizonyul hatásosnak. Azt ugyanis a legelvarázsoltabb romantikus lelkületű sem hagyhatja figyelmen kívül, hogy a gyönyörködtető muzsika hangzó életre keltése: munka, felkészülést, figyelmet, energiát igénylő tevékenység, valamennyi közreműködő részéről. És nem árt, ha nemcsak a közönség elégedett, hanem az előadók is. Erre most leginkább a karmesternek volt oka (aki szakmai életrajzába felvehette Budapestet azok közé a városok közé, ahol fellépett).

A Nemzeti Múzeum Díszterme rendkívül visszhangos, ezért komoly plusz-feladatként hárul a karmesterre, hogy pillanatról-pillanatra kontrollálja a ténylegesen megszólaló hangzást. Módosul a formálás, az építkezés; külön kell figyelni arra, hogy a hangszerelés finomságainak érvényre juttatása alkalmanként milyen dinamikai arányokat igényel, vagy hogy a hangos akkordok lecsengése ne nyomja el a következő halkan kezdődő tematikus anyagot.

Egy ismert(nek mondható) és egy (szinte) ismeretlen művet tűztek műsorra – az előbbi „újrallgattuk”, az utóbbit pedig szerrettük volna megismerni. Az „újrallgatás” alig volt több, mint hangzó felidézése korábbi emlékeknek; ha valaki netán most

találkozott volna először a művel, kétségkívül jogosnak érezhette, hogy Beethoven páros számú szimfóniái ritkábban hallhatóak. Egyszerűen nem volt atmoszférája a műnek. A legjobb szándékkal sem lehetett „belehallani” a D-dúr pompáját, s hiába vártuk az érzéki szépségű lassú tételt is, helyette hosszú(nak tűnő) vontatott zene szólt. Hiányzott a III. tétel elementáris öröme, az a fajta közvetlenség, amellyel különböző léptékekben egyaránt élményszerűvé tehető a zenei anyag – és főképp, hiányzott a finálé vitalitása.

Iisakkila mozdulatkészlete lehatárolt, megtervezett koreográfiának tűnik, visszatérő modoros gesztusokkal. Aligha adott többletet a zenekarnak (ami az „irányítás” egyik alapkövetelménye), ez is az utánjátszás-érzetet erősítette.

A Sibelius-szimfónia esetében a látványvilág hasonló volt; szuggesztivitásnak nyomát sem érzeltük. Előfordulhat, hogy elégedett volt a zenekarral; esetleg felmérte, hogy ennél többet nem tud kihozni az együttesből – mindenesetre, leginkább a kontemplatív szakaszok ragadták meg a hallgató figyelmét, s ezeket vélhette (korábbi Sibelius-élményeihez társítva) a szerző jellegzetes tónusának. Június 9-i koncertjén is játszott két Sibelius-tételt a zenekar, a játékosok szempontjából tanulságos lehetett a további elmélyedés a finn komponista partitúráiban.

A zenekar – miközben a vonóskar hangzása az utóbbi időben dicséretesen alakul – muzsikáló kedve ismét nemigen „jött át”; vesztésnek kellene elkönyvelni, ha a technikai perfekcióra törekvés azzal társulna, hogy háttérbe szorulna a megszólaltatásra kerülő művek szeretete, a személyes (érzelmi) részvétel az előadásokban. Hiszem, hogy a professzionista perfekció és a leginkább kedvtelésből muzsikálóknál megfigyelhető lelkesedés nem egymást kizáró tényező.

Magyar Állami Operaház Zenekara
2010. június 28.

Nyárköszöntő címmel, operacsillagok gálájával zárta az évadot a Magyar Állami Operaház. Június 28-án nemcsak a dalszín-

ház közönsége élvezhette a műsort, hanem a rendezvény idejére szabadtérre alakult Hajós utcában a kivetítő közönsége is. Kedvezett az időjárás, sokakat vonzott a ritka lehetőség – az érdeklődők jó előre elfoglalták a székeket. Az operaszínpad persze hasonlíthatatlan élményt adott; nemcsak azért, mert a háttér négy kivetítőjének köszönhetően ötszörös látványban gyönyörködhattunk.

Gálakoncertnél természetesen a sztárok jelentik a „húzóerőt” – mégis, méltatlannak érzem, hogy az egyébként gondosan szerkesztett műsorban sem a zenekar, sem a karmester neve nem szerepel. Mondhatni, „természetes” – de más szempontból az is természetes lenne, hogy kellő megbecsülést illesse azt az együttest, amely elengedhetetlen a koncerthez, s amely játékaival úgy biztosít hangzó háttérrel, hogy a figyelem maradéktalanul irányulhasson az énekesekre. (Ugyanaz a jelenség, amitől egész évadok során szenved az operabarát: amikor az előzetesekből, programajánlókban éppen csak az nem derül ki, hogy kik énekelnek – akkor sem lenne felesleges, ha nyilvánvaló, hogy előfordulhat változás a szereposztásban.)

Kovács János vezényletével a Magyar Állami Operaház Zenekara foglalta el a pódiumot, s gondoskodott – többnyire méltó – kíséretéről az énekeseknek. A sztárvendég az amerikai bariton Thomas Hampson volt (aki ez alkalommal énekelt először operaházunkban), a hazai nagyközönség előtt most mutatkozott be a tavalyi Operalia verseny három győztese (Angel Blu, Julia Novikova és Alexey Kudrya), s négyen léptek fel az esten a nemzetközileg elismert magyar énekesek közül: Komlósi Ildikó, Lukács Gyöngyi, Miklósa Erika és Polgár László.

A zenekar három alkalommal kapott főszerepet, önálló játszanivalót; a két rész nyitószámként (Rossini: A sevillei borbély nyitánya, s a Polonéz Csajkovszkij: Anyeginjéből), valamint Mascagni Parasztbecsületének Intermezzója előadásakor. Érdekes volt megfigyelni a színvonalkülönbséget; az Intermezzo előtt Thomas Hampson kísérték (Macbeth áriája a Verdi-opera IV. felvonásából), egészen kiválóan – s azzal megtört a jég; ettől kezdve szinte állandósult a játékköröm a kidolgozott szólamokban.

Addig csak elvétve csillant meg egy-egy hangulatos színfolt (pl. karakterisztikus vonóbasszus-pizzicatók), de inkább csak az ismertvált szépségekben tudunk akadálytalanul gyönyörködni, a ritkán játszott részletek szépségére való rácsodálkozás lehetőségével nem éltek. A Macbeth-áriában a vonósok unisonója elementáris hatású volt!

Külön elismerés illeti az együtttest, amiért a repertoárdarabok részleteit és az általuk ritkán játszott számokat szinte azonos színvonalon szólaltatták meg. Kovács János irányításával megbízható háttérrel jelentettek valamennyi műsorszám előadójának. Érzékenyséjük tanúbizonysága, hogy soha nem nyomták el az énekhangot. Csak azt hiányolhatom játékukból, hogy nem akartak ők is aktívan hozzájárulni a sztárparádé „várásához”, letéve exkluzív hangzó névjegyüket a zenekari számokkal. Hozzáállás kérdése lett volna – és zeneileg kétségkívül tudtak volna többletet adni.

Savaria Szimfonikus Zenekar

2010. július 8.

A 26. Nemzetközi Bartók Fesztivál nyitóhangversenye a szombathelyi Bartók Teremben magyarországi bemutatóval kezdődött. Kurtág György Colind-Balad című kompozícióját Daniel Ovidiu szólójával, a Kolozsvári Filharmónia Kórusa és a Fesztivál kamaraegyüttese előadásában, Cornel Groza vezényletével hallhattuk. Gondos szervező- ill. előkészítő munkára vall, hogy a közönség kézbe kaphatta a román szöveget és magyar fordítását – így lehetővé vált, hogy szóról-szóra, tartalmilag is értőn kövessük a művet. A tavalyi ősbemutató énekesei anyanyelvi szinten tolmácsolták a Napfivér-Holdnővér történetét, a kamaraegyüttes 9 tagja minden hangért felelősséget vállalva szólaltatta meg szólamát. Ünnepléses kezdet – magasra tett mérce!

A folytatásban lépett fel a Savaria Szimfonikus Zenekar, Tihanyi László vezényletével. Megszokott otthoni környezetben, az érdeklődés intellektuális közegében kétségkívül rangos szereplésnek számít ez az estjük; mindkét Bartók-műben látható-hallható odaadással vettek részt. A 2. zongoraverseny szólóját Jan Michiels szólójával adták elő. A 44 éves belga zongoraművész Berlinben szerzett diplomája birtokában korábbi iskolájában, a brüsszeli Királyi Konzervatóriumban tanít. Bartók 2. zongo-

raversenyének interpretációjával már Berlinben elismerést aratott – mondhatni, repertoárdarabja a mű (jöllehet mindmáig érezhetően meg kell dolgoznia bizonyos részletek maradéktalan megoldásáért). Rendszeresen játszik kortárs-zenét, imponáló a diszkográfiája (nem kevés Bartók, Ligeti, Kurtág darabbal ill. tétellel). Mégis, a megszólaltatás nagy élményét nem neki köszönhetjük.

Rég jártam a Bartók Teremben, akusztikai sajátosságai szokatlanul érintettek. A visszahangosság könnyen félrevezethetné a zenekari játékosokat, ám mivel számukra ez a „megszokott”, biztosan tájékozódtak ebben az akusztikai közegben. Sőt, egy pillanatig sem akartak élni (visszaélni) jótékonyan elcsúszó jellegével – a karmesterre való figyeléssel pontosságra törekvésüket fejezték ki. Vélhetőleg szívesen játszottak Tihanyi László kezére; Tihanyi mozdulatai mindig egyértelműen informatívak, s minden konkrét kérésre van kifejező-egyértelmű gesztusa. Vitte a műveket – s érezhetően senki sem akart lemaradni.

Jó volt érezni a zenekart egységgé formáló személyességet; akinek nem volt játszani- valója (akár egész tételen át), az sem relaxált, hanem aktívan követte a történeteket. Nem tudom, mennyi „jön át” ebből a felvételen, de ott és akkor úgy érződött, hogy a belépő szólamok mindig tudják a pontos helyüket a hangzó életre keltett partitúrák egészében. És egészen ritka élményt jelentett a markáns ritmikus profil; kisebb és nagyobb léptékben egyaránt: a metrika és a ritmusképletek nem keretet, hanem megjelenési formát adtak a dallamokkal kifejezett zenei gondolatoknak.

A hallgatói-befogadói aktív figyelem lehetővé tette, hogy az akusztikai sajátosságok mindinkább kiküszöbölődjenek (hozzászoktunk?); a művekre való koncentráció mind könnyebbé vált. Feltűnt Michiels távolságtartó gesztusa (vajon öt mennyire zavarták az akusztikai viszonyok?), amint szinte burával különül el a zenekartól – miközben híven igyekezett visszaadni a kottában rögzítetteket (néhány frázis megfogalmazása olyannyira természetesnek hatott, hogy azt akár magyar előadó is megirigyelhetne volna, máskor olyan agógikai apróságokat engedett meg magának, ami nyilvánvalóvá tette, hogy „töri” a szerző zenei anyanyelvét). Olvasatként kétségkívül érdekes volt – és főképp örömdetes, hogy Michiels is hozzájárul ahhoz, hogy a mű be-

kerüljön a nemzetközileg játszott verseny-művek sorába. A Cantata profanában még jobban megtalálta a hangot a zenekar a többi közreműködővel. A kórus ugyanis hasonló személyes részvétellel vett részt az előadásban; már-már mondták a szólamokat, olyannyira érződött a szavak és a dallamfordulatok összetartozása – a kórus-szakaszok olyan nagy indulati töltésű beszédnek tűntek, ahol a dallamrajz óhatatlanul nagyobb hangzástérben mozog. Mindent érteni – s amit nem, azt indulattal, „zsigerből” megéljük. Inspiráló volt ez a két szólista: Horváth István és Szegedi Csaba számára is.

Jó értelemben vett „szertartás” volt ez az est a kolinda-bölcsőbe ágyazott zongoraversennyel. A lelkes tetszésnyilvánítás sem csupán az ünnepi nyitókoncertnek szóló protokolláris gesztus. Költői kérdésként merült fel bennem a szünetben, hogy vajon a zenekart épp ennek a megszokott akusztikai közegnek a hiánya zavarja-e, amikor más helyszíneken lép fel. Mert rég nem hallottam ennyire összeszedettnek az együtttest – vagy szívükkel mérlegelnek, s most a bartóki zene iránti elkötelezettségüknek adtak hangot? Akárhogy is legyen, a kritikus nem tehet mást, mint hogy ragaszkodik magas elvárásaihoz, hiszen megint kiderült: a zenekar remek erővel rendelkezik.

Szent István Király Szimfonikus Zenekar

2010. július 12.

20 éves a Vajdahunyadvári Nyári Zenei Fesztivál. Az idei jubileumi évadban 10 alkalommal kínál különböző műfajú, stílusú, fajsúlyú zenei programot, július 12-e és augusztus 12-e között, hétfő és csütörtök esténként. A nyitókoncerten vezető karmestere, Záborszky Kálmán vezényletével lépett fel a Szent István Király Szimfonikus Zenekar, az est szólistája Jandó Jenő volt. A műsor felépítése hagyományos, a jól bevált „nyitány, versenymű – szünet után szimfónia” sémát követte – azonban több volt ennél! Már Schubert Rosamunda-nyitánya kellemes meglepetést okozott: érezhetően kidolgozott előadással lepték meg a szabadtéri rendezvény közönségét. Szó sem volt afféle uborkaszezonbeli „lightos” muzsikálásról! A folytatásban is tartották a színvonalat; olyan élvezettel muzsikáltak, mintha nem jóelőre megtervezett programot kellett volna megszólaltatniuk, hanem valamiféle kívánsághangversenyben az ott-

és-akkor legkedvesebb darabot adnák elő. Jandó Jenő kétségkívül a legnépszerűbb zenekari szólisták egyike; a legritkább esetben fordul csak elő, hogy ne keressen és találjon „közös hangot” a kísértő együttesel, kamarazenei igényű együttműködésre inspirálva mindenkori partnereit. Hirtelen beesteledett, mire Grieg a-moll zongoraversenye felcsendült – s a csodálatos környezetben (amelynek varázsa megunhatatlannak bizonyul) még a madarak is elcsendesedtek a gyönyörködtető hangzásokban. Áradt a muzsika, s a hallgatóság boldogan hagyta hatni magára a szépséget. Koncerttermi közönséget megszégyenítő fegyelem – a figyelem koncentrációja nélkül; az oldott belefeledkezés élményével. (Nem „könnyű”, nem is „szórakoztató” – de mindenképp „űdítő” zenét hallottunk.)

Szünet után Saint-Saëns III. szimfóniája következett. Első pillanatra meglepőnek tűnt a szabadtéri est műsorán – de a hangzás és siker tanúsága szerint a műsorválasztás telitalálat volt; a komolyzenei slágerek mellett kevésbé ismert (bár az utóbbi időben a MüPában gyakran műsorra tűzött) kompozícióval is találkozhatott a kétségkívül előre kiszámíthatatlan összetételű közönség. Ez a Liszt Ferenc emlékének szentelt mű épp egyedi felépítése révén eléggé „kiszolgáltatott”: gyenge előadás esetén már-már elviselhetetlenül hosszúnak tűnik, míg méltó interpretációban követhető az anyag szerveződése, s a hallgató végigéli a folyamatokat a C-dúrban diadal-maskodó záró szakaszig. Most nem tűnt hosszúnak a mű.

Nem tudom, a zenekar évad-végi koncertként, vagy nyári eseményként élte meg, de akárhogy is tette – jól tette. A fegyelmezett vonósszólamok a zenekarnevelő karmester hosszú-következetes munkáját dicsérik (ha a hangszerek lehetővé teszi, énekelhetnének még bátrabban, intenzívebb hangon a hegedűk!), s a hangulatos, jól karakterizált fúvósszólamokkal (meg a megbízható ütőssökkel) zeneünneppé varázsolták az estét. (A magam részéről azt sem éreztem volna túlzásnak, ha a műsorban feltüntetik az organista nevét...)

MÁV Szimfonikus Zenekar 2010. július 15.

Beethoven-estet kínált az idén 20 éves Vajdahunyadvári Nyári Zenei Fesztivál második koncertje. Kollár Imre vezényletével a MÁV

Szimfonikus Zenekar az Egmont nyitányt, Baráti Kristóf szólójával a Hegedűversenyt, majd a II. szimfóniát tűzte műsorra. Andalító hallgatnivalót kapott a nagyszámú kikapcsolódni-vágyó – hoszsztartó zenei élményt azonban nem. A tikkasztó hőség még este is érezte hatását – a zenekari játékosok bágyadtsága azonban lehetetlenné tette a beethoveni partitúrák gazdagságának feltárulását. Kollár Imre közben tartotta az együttest – az együtt-játékra sem lehet panasz; csak épp a formai keretek inkább értékelhetőek lettek, mint a bennük-átaluk megjelenített tartalom. A fegyelmezett játék (amire nem lehet panasz; sokszor de szívesen hallanánk ilyet!) önmagában nem elégséges ahhoz, hogy élményhez jusson a hallgató! Sík-vetületét kaptuk a grandiózus építményeknek, a „körüljárhatóság” legkisebb reménye nélkül. Megint csak nem történt több, mint hogy a zenekar plusz egy alkalommal eljátszotta, a karmester plusz egy alkalommal dirigálta a műveket (ezúttal a szólista is „csökkentett érzelmi üzemmódban” szerepelt).

Kurtág György lényeglátó megfogalmazásával konkretizálnám hiányérzetemet: „ha egy darab nem mond semmit az előadónak, hiányzik a megszólaltatás legelső feltétele”. Nos, a Beethoven-művek esetében valószínűleg arról van szó, hogy a „személyes jelenlét” hiánya állandósult – helyett a muzsikások abban a „közmegegyezésben” bíztak, hogy ők is tudják, s a hallgatók is, hogy Beethoven jó szerző, tehát, zenéje sikeres lesz. Való igaz, borítékolható, hogy (abszurd-szélsőséges esetektől eltekintve) Beethoven-művet nem fognak kifütyülni – de elszomorító, hogy a kényelmi-biztonsági szempontot mindenképp elé helyezik.

Ismét „nem történt meg” a mű, háromból háromszor – tehát nem a felkészüléssel, hanem a hozzáállással van a baj. „Megérteni” persze mindent lehet, azt is, hogy az évad valamely szakában fáradtak az előadók, azt is, hogy a nyári, szabadtéri estet könnyedebbre hangolják – de az komolyan elszomorító, hogyha egyre-másra érződik az előadók fásultsága. Mintha nem mondana nekik semmit az ismert mű sem... Azt is meg lehet érteni, hogy a repertoárdarabokba belefásulnak – akkor viszont érdemes lenne bizonyos szerzőket, műveket „szüneteltetni”, hogy egy idő elteltével ismét új szemmel-füllel-szívvvel tudjanak gyönyörködni, s ezáltal gyönyörködtetni az olyan művekben, amelyekkel kétségkívül nagy közönség sikert lehet elérni.

Valahogy méltatlan volt ez az est – elsősorban Beethovenhez.

Győri Filharmonikus Zenekar 2010. szeptember 11.

Kovács Anikó jubileumi hangversenyét hirdette a koncert kalendárium, a Győri Szimfonikus (!) Zenekar közreműködésével. Az Olasz Intézetben a Győri Filharmonikusok kíséretével, két vendég szólistával lépett fel az 1990-ben, azaz éppen 20 éve diplomázott hegedűművész. Az est karmestere Medveczky Ádám volt.

Bach d-moll kettősversenyében Kovács Anikó szólista-partnere az a Don Weilerstein volt, akinél posztgraduális tanulmányokat folytatott a Cleveland Institute of Musicban. A szólisták közös zenei nyelvének megérzése nem kívánt szakmai felkészültséget a hallgatótól – de az sem, hogy ezt a műsorszámot korántsem előzte meg komoly próbafolyamat. A zenekar csökkentett létszámmal játszott, mindösszesen ennyi vallott arra, hogy van tudomásuk több évtizednyi régizenei gyakorlatról. A „teraszos dinamika” inkább parodisztikus volt, érzéketlenül berobbanó fortékkal, jelentéktelen-halk szakaszokat követően.

Javult a helyzet Mendelssohn örökzöldjére. A jubiláns továbbra is leginkább szólama perfekt megszólaltatására koncentrált. Talán túlzottan is, hiszen az érezhetően lelkiismeretes felkészülés általában meghozza az eredményét. Ezúttal olyannyira, hogy az éteri magasokban intonált virtuóz frázisokat azzal a magától értetődéssel szólaltatta meg, ami már-már lehetetlenné tette a hallgató rácsodálkozását a hegedű-varázusra. Pedig itt korántsem kellett aggódnia a kíséret miatt: a zenekar Medveczky Ádám vezényletével empatikusnak bizonyult, érezhetően szeretettel teremtve meg a hangzó háttérrel a szólistának. Ugyanakkor, a lassú tétel végtelenül hosszúnak tűnt, ami azt sejteti, hogy a formálásra kevesebb figyelem jutott, mint a szép hangon történő együtt-játszásra. Viszont, szívet melengető volt mind a II., mind pedig a III. tételben valamennyi zenekari pizzicato. Oly egységes volt (ráadásul nemcsak „ütésre pontos”, hanem együtt-lélegzést sejtetően), ráadásul egyszerre karcú és mégis testes, az akkordok felépítését illetően „hangszerelésében” is arányos, hogy csak elismeréssel adózhatunk eme zenekari teljesítmény hallatán – szeptemberben, az évad legeslegelején... Ilyen apró

mozzanatokban mutatkozik meg igazán a zenekar „profizmusa” – s épp ezek jogsíjtják fel a hallgatót, hogy (mindig!) magasra tegye az elvárások mércéjét.

A közönség minőség-igényét és érzékenységet jól mutatta az a differenciált tetszésnyilvánítás, amely az est második részében Brahms Kettősversenyének jutott. Az együttesnek, mondhatni, repertoárdarabja lett a közelmúltban ez a kompozíció; az előző szezonban Várdai István diplomakoncertjén (s előző nap a győri bérleti sorozatban) is játszották. Most Kovács Anikó partnere Fenyő László volt, aki erőteljes színpadi jelenlétével szinte irányította a zenei folyamatokat. Amikor az első hangokat intonálta, meglepve tapasztaltuk, hogy keresetlen kísérezőrejekkel játszik: szuszog, néha már-már morog. A hangszer mellől irányításnak ez a módja remélhetőleg nem állandósul majd játékában, hiszen korábban az eszményi szép hang ideálját ilyesfajta segédeszközök nélkül tudta megvalósítani – s a partnerekkel való kommunikálásnak is bizonyára megtalálja más, csendesebb módját. Mindenesetre, ezúttal eredményes volt ez a fajta „határozottsága” – habár szerintem a zenekarra legalább annyira hat a remek szólista-teljesítmény, amihez felnőni: komoly kihívás. Kovács Anikó érzékenyen reagált a csellóhangra; e műben nem koncentrált (már-már görcsösen) saját szólámára, hanem (végre!) engedett a játék-öröm csábításának. A két hangszer párbeszéde, a dallamok folytatásával, a „licitálásokkal” olyan történetet jelenített meg, amelyet lehetetlen nem teljes odaadással követni. A zenekart megbízhatóan koordinálta a karmester, a szólistákhoz pedig valamennyi vonós-szólam szívesen társult, afféle kibővített kamaramuzsikálás keretében. A többi hangzás-kombináció pedig adódott magából a partitúrából...

Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara 2010. szeptember 13.

A Filharmónia Budapest Nonprofit Kht. rendezésében Erkel-napokra került sor a Károlyi Palotában. A szeptember 10-e és 13-a között tartott négynapos rendezvénysorozat arra kívánt rávilágítani, hogy a 200 éve született Erkel Ferenc mennyire sokoldalú jelensége volt kora kulturális életének. Eme tanulság azoké lett, akik részt vettek a rendkívül változatos összeállítású program valamennyi eseményén – de kétségtelen: egy-

egy est is szolgált elgondolkodtató tanulságokkal.

A zárókoncert vonzó, bár kissé megtévesztő címet kapott: Erkel hősnői. A műsor első részének címe: Melinda és Gertrudis, a másodiké: Szilágyi Erzsébet. Kétségkívül ők álltak a központban – de így kevésbé szervesnek tarthatjuk Bánk népszerű áriáját, illetve a Hunyadi nyitányát és a palotást (amelyek méltán kerültek megszólaltatásra ezúttal is).

A Károlyi Kert szabadtéri színpadán kétségkívül többen foglaltak helyet, mint a nézőtér, s ebben nyilvánvalóan része volt az előző napok kiszámíthatatlan időjárásának. A vállalkozó szelleműek aligha bánták meg merészségüket, az időutazás az egykori népszerű fővárosi koncerthelyszínen hangulatos élményt eredményezett.

Kiváltképp érdekes lehetett azoknak, akiket foglalkoztat a „magyarság a zenében” gondolatkör. Megint csak bebizonyosodott: vannak szavakba nehezen foglalható „kritériumok” illetve interpretációs jellegzetességek, amelyek hatására hirtelen kicsit másképp dobog(hat) a magyar szív. És nem tagadható, hogy akik bármiféle kapcsolatba kerültek (akár a táncház-mozgalom keretében) a nálunk és a szomszéd népeknél gyűjtött (illetve mindmáig áthagyományozódott) népzenevel, másképp olvassák (s másképp játsszák) a 19. századi, tudatosan nemzeti hangvételnélküli kottaképet. Ez önmagában olyan többlet, ami iránt egyaránt fogékony mind a hazai, mind a külföldi közönség.

A Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara, Medveczky Ádám vezényletével, ideális kíséretől gondoskodott az énekesek számára. A szóló-számokban, illetve a terjedelmesebb zenekari szakaszokban főszeplővé léptek elő. Csak néha sajnáltuk, hogy Medveczky egy-egy konkrét, a pillanatnyi hangzás érdekében szükséges apró kéréssel nem „nyúlt bele” a hangzásképbe. A Hunyadi-nyitányban néha (tematikus helyeken) szívesen hallottunk volna bátrabb fuvolaszólamot, s nem lett volna hátrányos, ha a palotás során erősebb kézzel tartja a „gyeplőt”, s nem engedi „elszaladni” a szám végét – így a délceg-nemes tartás érzete sérült, a virtuózkodó zárórész elkönnyülő finálévá alakult. A Gyászindulót is szívesebben hallottam volna súlyosabb karakterűnek – így inkább protokolláris, „időre” történő szertartásrészletre emlékeztetett.

A 19. század a romantika kora; olyan érzéseket, magatartásmódokat kell a szereplőknek közvetíteni, amelyek napjainkban már-már ismeretlenek (legfeljebb olvasmányélményeink alapján próbálunk fogalmat alkotni róluk). A „tartás”, a nemes méltóság, a becsületen esett csorba „sérrelmezése”: mind-mind színpadi jelenlétet követel. Akkor és azoknak a szereplőknek sikerült ez leginkább, akik többé-kevésbé kotta nélkül énekeltek. Nehéz lenne meggyőzni arról, hogy olyan énekeseknek, akik egész szerepeket képesek fejben tartani, teljesíthetetlen erőpróba lenne néhány részlet erejéig ugyanezt tenni – koncertszerű előadásokon. Éppen ezért az est legnagyobb élményét Molnár András jelentette, aki a duett-jelenetekben képes volt zenei kommunikációra készíteni partnereit is (Melindaként Kolonits Klárát, Gertrudisként Wiedemann Bernadettet). Ahogyan a Gertrudis-Bánk jelenetben felhangzott ajakán, hogy „Magyar hazámnak tájait bejártam” – olyat a Sugár úti Palotában is ritkán hallani (erre nem lehet azt mondani, hogy tolmácsolásában felhangzott; itt egész egyszerűen ő volt Bánk!). A Hunyadi zárójelenetében kurta megszólalása is attól volt hatásos, hogy a szerepnek kijáróan, teljes értékűen jelenítette meg a tragikus hőst.

A szerepformálásban szándéka érződött Wiedemann esetében, de az intonált (s nem interpretált!) énekszakaszok után nem volt képes hangig kontrollra a már-már beszédszerű gesztusoknál. Kolonitsnak leginkább szép és kiművelt hangjában gyönyörködünk, mert ő adós maradt az átlényegüléssel csakúgy, mint bizonyos részletek érthető szövegmondásával. Rálik Szilvia érezte színpadi rutinját; a kommersz mozdulatkészlet alkalmazása formálisnak és külsőségesnek hatott – ő nagyformátumú vendégművész érzetét keltette Erkel zenei világában.

Helytálltak a közreműködők is (Szegedi Csaba, Kálmán László, a Budapesti Stúdiókórus és a Honvéd Férfikar). A közönség őszinte tetszésnyilvánítása arra engedett következtetni, hogy korántsem kockázatos vállalkozás Erkel-estet tartani. Lehet, hogy nem kellene kispórolni az ilyen műsorokat kerekaszámú évfordulókra? Könnyebb lenne valamennyi előadónak, ha nem csak alkalmankénti kirándulások erejéig próbálhatnák birtokba venni a magyar zenetörténet eme vitathatatlanul értékes területét.

Fittler Katalin

Clarinetto diabolico

(Hungaroton Classic, HCD 32658)

Tizenöt éve, 1995-ben alakult a Budapesti Klarinét Kvartett, s korántsem tekinthető véletlennek, hogy a négy zenekari muzsikuss, Szepesi János, Reé György, Mayer László és Pápai Ákos kamaramuzsikusi ambíciója töretlen. Szereplési lehetőség, kedvező fogadtatás idehaza és külföldön: inspiráló hatású. Korábban két CD-jükön többségében klasszikus átiratok szerepelnek, új korongjuk magyar zeneszerzők kamaramuzsikáját népszerűsíti. Ugyanakkor, aligha kell misszióknak tekintünk műsorválasztásukat; a darabok vélhetően az előadók számára is oly kedvesek, amennyire sikerült megszerettetniük a hallgatókkal. Mert másképp aligha tudnának gondoskodni arról, hogy a 71 perc észrevétlenül múljon el, anélkül, hogy egy pillanatig is „sokallnánk” a klarinét-hangot. Változatos az összeállítás, kikapcsolódásra és a szó nemes értelmében vett zeneélvezetre egyaránt alkalmas.

A darabok közül többet az együttesnek komponált szerzője, így Klarinétkvartettjét Hidas Frigyes, Fekete Gyula, Brünaier Tibor a CD címtölgletét sugalló Scherzo Diabolicot, s Gyulai Gaál János a Négy romantikus játékot. Dubrovay László Klarinétkvartettje Esz-klarinéttal és basszusklarinéttal bővíti a hangzásteret, s a

basszusklarinét fontos szerepet kap a műsoron szereplő legújabb, Kovács Zoltán 2009 októberében bemutatott Álomtánc No. 3 című darabjában is. Kisebb apparátust foglalkoztat Takács Jenő 112. opusza (Öt darab három klarinétra), jelentősen kibővített Madarász Iváné (a RE-petícióban oboa, vibrafon, marimba és zongora társul a klarinétokhoz). Három mű felvétele a Magyar Rádióban készült, a többi ez év februárjában-márciusban rögzítették a Hungaroton stúdiójában. Azonos, magas minőséget képviselnek felvételeikailag csak-

úgy, mint zeneileg. Ez utóbbinak ékes bizonyítéka, hogy a hallgató nem érzékeli/észleli sem a hangszertechnikai, sem az egyéb interpretációs „nehézségeket”: olyan készterméket kap, amelyről elhiszi, hogy az előadás a művel azonos. Minden hatásosnak tűnik; a szabályos periodizálású zenei anyag csakúgy, mint az egyénített formai megoldások, a dallam-kíséret faktúra csakúgy, mint a szőlampáros elrendezéss, vagy a zenei gondolatokat átvevő-folytató szakaszok. A hallgatnivaló jellegzetessége, hogy rendkívül gazdag színekben, olyannyira, hogy a kontrasztok már-már feledtetni képesek bármiféle feszültség hiányát (amikor mégis van,

egészen rövid terjedelmű-hatású, tehát mindig közel a megoldás-feloldás). A speciális effektusoknál (amelyekben leginkább Dubrovay műve tobzódik) sem a furcsaságuk tűnik fel, mert mindig konkrét karakter megjelenítését célozzák.

A korong végighallgatása üdítő – legfeljebb a műveket elvlasztó hosszabb szünet esne jól – de nyilvánvaló: a korong terjedelme nem tette ezt lehetővé. Így tehát marad a készülék-közeli zenehallgatás, a felvétel időnkénti megállítással – ami annál is praktikusabb, mivel akkor már érdemes egyúttal némelyik darabot újrallgatni...

PRÓBAJÁTÉK

A MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ BUDAPEST

meghívásos próbajátékot hirdet az alábbi zenekari állásokra:

- koncertmester
- brácsa tutti
- I. fuvola
- I. klarinét

Jelentkezni szakmai önéletrajzzal az orchestra@opera.hu, vagy a Magyar Állami Operaház zenekara, 1065 Budapest, Hajós utca 8-10. címen lehet.

A meghívás a próbajátéokra a szakmai önéletraj alapján történik.

A próbajáték időpontja és anyaga a meghívottakkal kerül egyeztetésre.

Hubay-Auer iskola

Eddy Brown (1895. július 15., Chicago – 1974. június 14., Abano, Olaszország)

Eddy Brown édesapja, Jacob Brown Ausztriából vándorolt ki az Egyesült Államokba. Szabómester volt és amatőr hegedűs. Eddy édesanyja, Rachel (Ray) Oroszországból származott. Mivel nagyon érdeklődött a Mary Baker Eddy által alapított, majd önálló vallási felekezetté váló Christian Science mozgalom iránt, amely az eredeti kereszténység visszaállítását tűzte ki céljául, az alapító iránti tiszteletből fiát Eddynek nevezte el. A kisfiú négy éves volt, amikor a család Indianapolisba költözött. Eddy először édesapjától tanult hegedülni, majd a Metropolitan School of Music-ban (a későbbiekben Butler University's Jordan College) tanult Hugh McGibney-nél. Hat éves korában lépett fel először nyilvánosan.

Vecsey Ferenc édesapjának, Vecsey Lajosnak és Hubay Jenőnek a levelezéséből tudjuk, hogy Eddy Brown Vecsey Lajos révén került Hubayhoz. Ennek valószínűleg az volt az előzménye, hogy Brown édesapja és a 10 éves Eddy 1905. március 23-án meghallgatták az akkor éppen 12 esztendő

Vecsey Ferenc hangversenyét Indianapolisban. Talán ekkor kérte Jacob Brown Vecsey Lajos közbenjárását, hogy fia Budapesten, Hubaynál tanulhasson.

A kisfiút 1905 őszén fel is vették a Zeneakadémiára, ahol a 4. előkészítő osztályban, Bloch Józsefnél kezdte meg tanulmányait, és a következő tanévben 1. éves akadémistaként került Hubay Jenő osztályába. Az 1907–1908-as tanévben – mint 2. éves hallgató – elnyerte a Reményi-díjat, és a vele járó 300 korona értékű hegedűt, amit Reményi Mihály hegedűkészítő ajánlott fel az évente megrendezésre kerülő hegedűverseny győztesének. Ezen a versenyen az 1. és 2. évfolyam hegedűsei vehettek részt.

A Zeneakadémia 1908 január 23-án tartott nyilvános hangversenyén Eddy Brown Mendelssohn hegedűversenyének 1. tételét játszotta. Az 1908-1909-es tanévben már 3. éves akadémista, és az intézmény 1909. május 19-i, nyilvános hangversenyén Beethoven hegedűversenyének 1. tételét adta elő. Itt érdemes még megemlíteni, hogy az intézmény szabályai szerint, a magyarul nem tudó növendékek felvételük évében még kaphattak felmentést az elméleti vizsgák alól, de a 2. év végén már magyar nyelven tartoztak vizsgázni az előző év anyagából is. Hubay még 1909 nyarán is foglalkozott Eddyvel, amikor Ostendében tartózkodott. A 14 éves fiatalember októberben lépett fel Londonban, az Albert Hall-ban, a Londoni Filharmonikusok kíséretével, Sir Landon Ronald vezényletével. Egy hosszabb angliai turnét követően Oroszországban is játszott, majd úgy döntött, hogy Auernél folytatja tanulmányait. Abban a hónapban került a szentpétervári konzervatóriumba Auerhez, amikor Jascha Heifetz. Öt évig tanult a híres magyar mesternél. 1910-ben a Brahms hegedűversennyel debütált Berlinben, a Berli-ni Filharmonikusok koncertjén, Nikisch Artúr vezényletével.

1916-ban visszatért az Egyesült Államokba, és január 17-én lépett fel először Indianapolisban, ahol Beethoven hegedűversenyét a New York Symphony Orchestra-val, Walter Damrosch vezényletével adta elő. Ezt a műsort még azon a héten megismételték New Yorkban, a Metropolitan Opera House-ban. Első szólóestjét január 19-én adta New Yorkban, az Aeolian Hall-ban, és nagy si-

kerre való tekintettel utána még négy szólóest következett. Április 2-án Bostonban koncertezett, majd vezető amerikai zenekarokkal lépett fel. Philadelphiában a kritika így írt róla: „Érzelmi kifejezőmódjával, őszinteségével és játékának átható varázsával a mai fiatal generáció hegedűsei közül ő közelíti meg a legjobban Kreisler-t.”

Egy chicagói koncert után, amikor Csajkovszkij hegedűversenyét adta elő a Chicago Symphony Orchestra-val, a kritikus ezt írta róla: „Brown egyszerűen felvillanyozta a viharedzett zenekar törzsközönségét, akik pedig nagyszerű előadásokhoz vannak szokva, és még akkor is ritkán lepődnek meg, és zökkennek ki nyugalmukból, ha valóban szenzációsan játszik egy művész.”

Brown 1917. november 11-én mutatta be Debussy hegedűszonátáját az Egyesült Államokban, a Carnegie Hall-ban. Amikor Auer 1918-ban az Egyesült Államokba érkezett, igen hatásos módon sikerült a figyelem középpontjába kerülnie, amikor elment meghallgatni Brown egyik szólóestjét, a Carnegie Hall-ban. Ekkor csatlakozott Brown a kiváló, amerikai születésű hegedűsök első hullámaához – Maud Powell-lel (Chicagóban kezdett hegedülni, majd Lipcsében Schradieck-nál, Párizsban Danclánál, Berlinben Joachimnál folytatta tanulmányait) és Albert Spaldinggal együtt.

A Columbia Records hanglemezgyártó vállalat hamar felfigyelt rá, és 1916 nyarán adta ki első lemezeit, és a Carl Fischer Inc. is megjelentetett egy sorozatot a Brown által játszott átiratokból. Brown később követte Fritz Kreisler és Id. Efreim Zimbalist példáját, és írt egy musicalt Louis Gruenberg-gel (lemezfelvételein ő működött közre zongoristaként), „Roly-Boly Eyes” címmel, amely két éven keresztül volt műsoron a Knickerbocker Theater-ben, a Broadway-on. „Ez volt a legjövedelmezőbb munka, amit valaha csináltam” – mesélte később Brown. 1921-ben megnősült, egy lengyel színésznő, Halma Bruzovna lett a felesége. Nem született gyermekük, és hamarosan elváltak. 1926-ban Beth Lydy amerikai operanékest vette feleségül, aki a Broadway színházaiban játszott musical-ekben énekelt főszerepeket. Ebből a házasságból sem született gyermek.

És most lássuk, hogyan emlékezett meg Eddy Brownról Henry Roth, a STRAD című folyóirat 1995 augusztusi számában.

A XX. század első három évtizede során, Mischa Elman és Efrem Zimbalist nyomdokain baladva, Auer Lipót sok növendéke lépett fel sikerrel a világ koncertpódiumain. Egyik közülük – akit Auer utódai közül általában az első hat vagy nyolc vezető hegedűs közé szoktak sorolni – , az amerikai hegedűs, Eddy Brown volt. Lehet, hogy neve ma már kevésbé ismert, de fiatalságom idején a hegedűsök világában nagy tisztelet övezte.

1895. július 15-én született Chicagóban. Kezdetben édesapjától tanult hegedülni, és először hat éves korában lépett fel Indianapolisban. Ennek ellenére, zenei képzésben főként Európában részesült. Hét éves korában kezdte meg tanulmányait a budapesti Zeneakadémián a híres hegedűsnél, zeneszerzőnél és pedagógusnál, Hubay Jenőnél... Tizenegy évesen játszott a Mendelssohn koncertet, megnyerve ezzel egy híres hegedűversenyt, amin 40 hegedűs vett részt. Két évvel később, zeneakadémiai koncertjén a Beethoven-hegedűversenyt adta elő. Az előadást követően... a híres csellista, Popper Dávid felrobant a pódiumra, megcsókolta a fiút és kijelentette, hogy azóta, hogy Joachimtól előadásában hallotta a művet, még senki sem játszott az ilyen le-

nyűgözően. A versenymű Brown repertoárjára került, és azt 1909-es londoni bemutató hangversenyén, és első amerikai fellépése alkalmával, Indianapolisban adta elő a New York Symphony Orchestra-val, Walter Damrosch vezényletével.

Miután diplomáját Budapesten megszerezte, az ifjú Brown úgy érezte, kell még tanulnia, és 14 éves korában Auer Lipóthoz ment Szentpétervárra. (Megjegyzés: Brown nem szerzett diplomát Budapesten.) Auer úgy nyilatkozott, hogy „nekem nincs szükségem arra, hogy hozzá járjak hegedűőrára” – mesélte később. Eddy mégis a mesternél maradt mintegy öt évig. Nem sokkal azután, hogy Indianapolisban fellépett a Beethoven koncerttel, Brown a Csajkovszkij hegedűversenyt adta elő Damrosch irányításával, és még ebben az évben eljátszotta a New Yorki Filharmonikusokkal is, Josef Stransky vezényletével. Már korábban sikeresen koncertezett Európában, és szólóestekre és zenekari fellépésekre kapott szerződéseket mindenfelé az Egyesült Államokban. ...Már úgy tűnt, hogy pályája emelkedőben van. De aztán, ahogyan az a 20-as és 30-as évek oly sok, jól képzett hegedűsével történt, csillaga Jascha Heifetz fenomenális megjelenését követően leáldozott. Ekkor Brown váltott, és kvartettet alapított, amelynek tagjai Edwin Bachman (hegedű), William Schubert (brácsa) és Suk Lajos (cselló) lettek. Egy ideig fellépett egy varietéműsorban is, egy olyan, tömegeket győ-

nyörködtető technikai mutatvánnyal, mint Bazzini „Manók tánca” című darabja.

1933-ban a WOR rádióállomás zenei osztályának lett a vezetője, amelynek adásaiban gyakran szerepelt szólistaként. A zongorista Clarence Adlerral együtt valószínűleg ő játszotta el először amerikai rádióban Beethoven összes hegedűre és zongorára írt szonátáját. Négy évvel később tevékenységét a WQXR rádióállomásnál folytatta. Mint a Kamarazenei Társaság (Chamber Music Society) alapítója és elnöke, úttörő szerepe volt abban, hogy a legjobb kamarazenei együttesek ismertté és népszerűvé váljanak az Egyesült Államok kisebb városaiiban. A későbbi években a Cincinnati University és a Butler University tanára volt Indianapolisban. Bár egykor a rádiós világban búzódott meg, mégsem futott be olyan karriert, amit hegedűsként, képességei alapján megérdemelt volna. 1974-ben hunyt el.

1918-ban, egy Frederic H. Martensnek adott interjúban Brown tisztelettel és szeretettel beszélt két legendás hírű tanáráról, bár egyéni tulajdonságaikról sem hallgatta el véleményét. „Az a legnagyobb különbség Hubay és Auer között – mondja – , hogy míg Hubay elmagyarázza a növendéknek, hogyan oldjon meg valamit, addig Auer, aki igen temperamentumos tanár, valóságosan úgy húzza ki a növendékből amit akar, és legyen a tanítvány bármilyen tehetséges, olyan szunnyadó képességeket ébreszt fel benne, amelyek létezéséről neki korábban fogalma sem volt. Hubay virtuozitása nagyszerűen építkezik, és finom érzéke van a formáláshoz. Másfél évig csak etüdöket játszottam nála, különleges figyelmet fordítva a technikára. Elsőrangú pedagógus volt, és keze alatt az emberből nem is lehetett más, csakis sokoldalúan képzett, zeneileg kiművelt hegedűs. Viszont a hegedülésben a korrekt játékon túl vannak magasabb ideálok is – Auer pedig olyan tanár, aki inspirálja a növendéket.”

A visszaemlékezést Henry Roth így folytatja: 1933-ban, amikor Los Angeles déli részén laktam, egyik szomszédom odajött hozzám, és megkérdezte. „Maga az, aki egész nap hegedül?” Bevallottam, hogy én vagyok. „Van egy nagy hegedűs a családjukban”, folytatta. Ő a nővérem férje. „Egy nagy hegedűs?”, kérdeztem hitetlenkedve. „Igen. Brown a neve – Eddy Brown!” Kezdem begyezni a fületem. A hegedűsöktől már hallottam ezt a nevet, bár akkor még fiatal voltam. „Megvan nekem néhány hanglemeze. Akarja őket hallani?”, tette hozzá. Nem kellett bízgatni. Kiderült, hogy

Edwin Bachman (2. hegedű), William Schubert (brácsa), Eddy Brown (1. hegedű) és Suk Lajos (cselló)

a teljes Csajkovszkij hegedűverseny akusztikus felvételéről van szó, amit 1924 táján vettek fel a Berliini Állami Operabáz zenekarával. Rendkívüli hatással volt rám. Teljesen nyilvánvaló lett számomra, hogy Brown a hegedűtechnika mestere. Hegedűhangja ugyan nem volt dús, viszont kellemesen, simogatóan hangzott, és játéka csiszolt volt. Ekkor hallottam Brownt először hegedülni. Viszont tény, hogy ez a felvétel soha nem került a nyilvánosság elé. A tömeg igényeinek kielégítése céljából Brown mintegy 65 felvételt készített, ezek többnyire rövid darabok, és a régi, ismerős címkével ellátott, 78-as fordulatszámú, akusztikus lemezek hallhatóak. A listán szerepel egy Parlophone-készlet, amelyen a Mendelssohn hegedűverseny felvétele hallható a Berliini Állami Operabáz zenekarával, de furcsa módon csak az első és a harmadik tétel szerepel rajta. A második tétel szólórészt Lóránd Editnek, egy tehetséges magyar hegedűsnek tulajdonítják (Hubay-tanítvány), aki vezetője és szólistája volt egy 18 tagú, kizárólag férfiakból álló zenekarának. Hogy nem lett sikeres Amerikában, ezt túlzott rámenősségének és szeszélyes természetének köszönhette. (Ezzel az együttesel dolgoztam 1939-ben.)

Az „Auer öröksége” címmel megjelent, Appian banglemezsorozat alapján (II. kötet, CDAPR 7016, 2 db CD) meglehetősen jó képet alkothatunk Brown játékaról. Küzdő Viktor (szintén Auer-tanítvány) rendkívül nehéz, bravúros „Boszorkánytánc”-átiratában – amely Ernst tradíciója nyomán készült, és azt Brown 1922-ben játszotta lemezre –, néhány hibetetlenül nehéz váltott ujjas oktávval, bámulatos terc-, szekst- és decima-menettel, és Paganini módra játszott balkéz-pizzicatoval parádézik. A művészi jelleg azonban a Clarence Adler zongoristával, 1939-ben felvett Grieg-szonátában (Nr. 2.), és Durand a-moll Chaconne-jában (zongorán Joseph Bonime működik közre) jut leginkább kifejezésre. A gondos, fegyelmezett játékon túl ezekben megmutatkoznak egyéni vonások is, viszont kevésbé kerülnek előtérbe, mint Elman, Heifetz vagy Seidel játékában. Édesen éneklő hangon, rendezett vibratóval hegedül, bár a hangja nem túlságosan telt, és a hang színskálája is korlátozott. Brown trillája elektromos sebességgel, rendkívül tisztán cseng, és a bájos jelleg is gyakran megmutatkozik játékában. Összességét tekintve csodálatosan hegedül, bár nincs meg benne az a képesség, hogy a szupersztárok vetélytársa legyen.

Érdekesen és jól adja elő Händel-Halvorsen

„Passacaglia” című művét is, amelyben gazdagon fénylik Milton Katim széles skálán mozgó brácsajátéka, valamint Sarasate büszkén, fennhéljázva tündöklő „Navarra”-ját, amit Roman Totenberg vezényletével, egy szirupos hangon muzsikáló vonószerekkel ad elő. Léonard „Scène Humoristique” és „Sérénade du Lapin Bellicieux” című, három hegedűre írott műveiben – amelyekben Sarasate Spanyol Táncainak több témája is felhangzik – tüzes, táncos játék elevenedik meg. A két mű előadásában az igen impozánsan hegedülő Misa Misakov, és Benno Rabinov működött közre (Misakov Szentpétervárott, Rabinov az Egyesült Államokban volt Auer Lipót növendéke), és a zongorakísérő Jascha Zayde volt. Ezek a felvételek 1939-ben készültek. Az 1950-es évek közepén Brown lemezre vette egy zeneszerző hölgy, Mana-Zucca hegedűversenyét – eredeti nevén Zuckerman, akit egykor „amerikai Chaminade”-ként emlegettek (Cécile Chaminade, francia komponista nyomán). Bár a mű, amely a szórakoztató zene kategóriájába tartozik, jó előadásban hangzik el, Brown igényes játéka mégsem igazán érvényesül benne.

Eddy Brown olyan művész, aki érdemes arra, hogy megismerjük a nevét, és amikor áttekintjük hegedűs örökségünket, dicsérettel kell megemlékeznünk az Appian CD-sorozatban megjelent lemezeiről. Mindenesetre tény, hogy egyike az első amerikai hegedűsöknak, akik az 1925 előtti időszakban születtek.

Most az Eddy Brown-nal, 1918-ban készített interjú következik, amely Frederick H. Martens „Violin Mastery” (2007) című könyvében jelent meg.

EDDY BROWN

Hubay és Auer: Technikai útmutatások a növendékek számára

Annak ellenére, hogy Eddy Brown Chicagóban (Illinois) született, és szülőföldjén a közönség kedvence, az igen tehetséges hegedűs tévőázik, hogy egyáltalán nevezheti-e magát „amerikai” hegedűsnek. Amint mondja: „Európában részesültem zenei képzésben, és itthon egyáltalán nem tanultam, mivel 7 éves koromban elkerültem Amerikából, és csak néhány évvel ezelőtt tértem vissza. Szóval nem szeretnék hamis látszatot kelteni!”

Hubay és Auer:

Néhány összehasonlítás

„Hogy kinél tanultam? Két híres mesternél; különös egybeesés, hogy mindketten magyarok. Először Hubay Jenőnél, a budapesti zeneakadémián, később pedig Auer Lipótnál, Pétervárott. Hubay Vieuxtemps-nél tanult Brüsszelben, és méltán ünnepelt tanár. Mindent nagyon alaposan, lelkiismeretesen elmagyaráz növendékeinek; viszont éppen ez a legnagyobb különbség Hubay és Auer között. Míg Hubay elmondja a növendéknek, hogyan oldjon meg valamit, addig Auer, aki igen temperamentumos tanár, valósággal úgy húzza ki a növendékből, amit akar, és legyen a tanítvány bármilyen tehetséges, olyan szunnyadó képességeket ébreszt fel benne, amelyek létezéséről korábban neki fogalma sem volt. Hubay virtuozitása nagyszerűen építkezik, és finom érzéke van a formáláshoz. Másfél évig csak etüdöket játszottam nála, különleges figyelmet fordítva a technikára. Nem bitt abban, hogy különösebben kell törődni a bal kézzel, hiszen a megfelelő vonótechnika nélkül hiába működnek ügyesen a balkéz ujjai. Véleménye ebben a vonatkozásban teljesen megegyezett Auer, és az összes neves hegedűs véleményével. Elsőrangú pedagógus volt, és az emberből a keze alatt nem is lehetett más, csakis sokoldalúan képzett, zeneileg művelt hegedűs. Viszont a hegedülésben a korrekt játékon túl vannak magasabb ideálok is – Auer pedig olyan tanár, aki inspirálja a növendéket. Hubay írt néhány nagyszerű gyakorlatot, így 12 fontos etüdot a jobb kéz fejlesztésére, bár a technikai dolgokat sohasem faszírozta túlságosan. Ami a másik oldalt illeti, Auer Bach szólóhegedűre írt műveinek, valamint a Csajkovszkij hegedűverseny, és más művek közreadásával járult hozzá jelentős mértékben a hegedűirodalom fejlődéséhez. A két ember szellemi beállítottságának bizonyos különbségeit a következők jelzik. Azt tudomásul kell vennünk, hogy Hubay jobban törődött a technika fejlesztésével, míg Auer az előadóművészi eredményességet helyezte előtérbe, mindig ez állt figyelmének középpontjában. Hubay egy grand-seigneur (nagystílusú ember) volt, többszörös milliomos, aki egy magyar grófnőt vett feleségül. Kifinomult érzékkel formált, és rendkívül érdekes zongorakíséretet tudott improvizálni, bármilyen darabot is játszott a növendék. A Rode-, Kreutzer és Fiorillo-etüdök mellett versenyműveket, és egyéb repertoár-darabokat tanultam nála. És persze meg kell említeni a zeneakadémiai órákat is! Ha egy

európai zeneakadémián tanul az ember, rendkívüli mértékben bővülnek zenei ismeretei. A hegedűs növendék nemcsak a saját hegedűóráiból, hanem mások játékaiból is profitál, de tanul zeneelméletet, zenetörténetet, zongorát, kamarazenét, és közben zenekari gyakorlatot is szerez. Amikor

Hubaynál tanultam, én voltam a Zeneakadémia zenekarának a

koncertmestere. Ilyen nemzeti zeneakadémia kellene a mi országunkban is, hogy a zeneművészet általános fejlődésnek induljon. Ez hozzásegítené az amerikai növendékeket, hogy a helyes nézőpontból közelítsék meg a hegedűjátékot. Jelenleg túl sokan akarnak tanulni külföldön, elsősorban valamelyik híres tanárnál, azzal a céllal, hogy nagy művészek legyenek; és persze a nagy jövő reményében, hogy a kezdeti befektetés később jelentős anyagi haszonnal járjon. Pedig a művészetben az anyagi megfontolásoknak csak másodlagos szerepet szabad kapniuk.

Magától értetődik, hogy legyen bármilyen tehetséges is a növendék, csak abból tud profitálni, ha nagyon jó a tanára. Azt hiszem, ez így van mindennel. Miután 1909-ben felleptem Londonban az Albert Hallban, ahol Beethoven hegedűversenyét játszottam, elhatároztam, hogy Auerhez megyek tanulni. Első látogatásomkor, miután meghallgatott, tudni akarta, miért akarok nála tanulni. Azt mondta, hogy nekem nincs szükségem arra, hogy hozzá járjak hegedűórákra. Én viszont tudatában voltam, hogy még létezik egy bizonyos „valami”, és tudásomat ezzel szerettem volna kiegészíteni. Az ösztönöm azt súgta, hogy ezt csakis tőle kaphatom meg. Hamarosan rájöttem, hogy véleménye sok alapvető kérdésben egyezik Hubay nézeteivel. Ugyanakkor azt is észrevettem, hogy szinte öntudatlanul bontakozik ki egyéniségem Auer hatására, aki nem korlátozta feleslegesen zenei kifejezőmódomat, egyéni megoldásaimat, zeneileg kifogásolható tö-

rekvéseimet. Ha igazán tehetséges tanítvánnyal volt dolga, a professzor mindent beleadott. Egyáltalán nem is gondoltam a technikára, amikor nála tanultam – fontosnak csak az éneklő hang, a vonókezelés és a zenei előadásmód számított! Brahmsot és Beethovent tanultam nála, és bár Hubay már átvette velem a Bach szonátákat, gondosan áttanulmányoztam ezeket Auerral is.

A technika:

űtmutatások a növendék számára

A hegedűtechnika alapját a skálák képezik. A skálák gyakorlása képezi azt a létrát, amin felfelé mászva mindenkinek el kell érnie a magasabb képzettség fokát. A

hangsorok – amelyek játszásakor időnként fekvést kell váltanunk – , valamint a terc-, szeksz-, oktáv- és decima-skálák jelentik a technika alapját. Ezeket lassan kell gyakorolni, mindig ügyelve a hangképzésre, és egyszerre sohasem túlságosan hosszú ideig. Senki sem tarthat igényt tökéletes technikára, aki nem fejleszti tökélyre a skálázást. Egy jó hegedűhang, kövessen el a hegedűs akár százféle hibát is a hangképzés során, többet ér a vérszegény, vékony, rossz minőségű hangnál. Úgy vélem, a Singer-ujjgyakorlatok kiválóan fejlesztik az izomzatot, és úgy megerősítik az ujjakat, amennyire az szükséges; a Kreutzer-etűdök pedig nélkülözhetetlenek. (Brown Singer Ödön ujjgyakorlatait említi. Mivel Singer neve ma már kevésbé ismert, röviden megemlékezünk róla is. Tatán született 1831. október 14-én, és Stuttgartban hunyt el 1912. január 23-án. Pesten Ridley-Kohne Dávidnál (Böhm-növendék), Bécsben Böhm Józsefnél tanult, majd 1846-tól a pesti Királyi Városi Színház – más elnevezéssel német színház – koncertmestere lett. 1851-ben hosszú európai koncertturnéra indult, majd 1854-ben a weimari nagyherceg udvari zenekarának koncertmestere lett. Elismert szólista, 1861-től professzor Stuttgartban, tagja a híres Singer-Cossmann-Bülow triónak. Seifriz-zel közösen adta ki Stuttgartban „Grosse Theoretisch-Praktische Violinschule” című hegedűiskoláját, amely a legátfogóbb munkának számított akkoriban a modern hegedűpedagógia terén.)

Hogy elérjük a tökéletes, éneklő hegedűhangot, jól kitarított hangon, biztos vonóvezetéssel kell gyakorolnunk az egész hangú skálát, lassan, mezzoforte dinamikával, ügyelve arra, hogy minden hang tisztán, hibátlanul szólaljon meg, és a bangerő ne

változzon a vonóbúzás közben. A hangnak kiegyenlítettnek kell lennie, és minden egész hangot végig kell énekelni a vonóval. A felfelé és lefelé történő vonóváltáskor nem keletkezhetsz hégzag, és ezt kizárólag a csukló szakcszerű manőverével érhetjük el. A zökkenőmentes vonóváltás érdekében ki kell fejleszteni a szabadon mozgó, laza csuklót, és speciális gyakorlatokat kell játszani a csúcánál, és a kápánál.

A **vibrató** nagyban befolyásolja a hang szépségét. A túl gyors, vagy túlságosan lassú vibrató akadályozza a kívánt cél elérését. Van egy arany középút – és ezalatt inkább a gyorsabb vibrátót értem – , a legjobb eredményt ezzel érhetjük el. Flesch Károlynak van néhány érdekes elképzelése a vibrátóval kapcsolatban, ezeket érdemes áttanulmányozni.

Ajánlatos lassan, és mérsékelt gyorsasággal gyakorolni a csuklóbizrátót, de a gyakorlás során a hangra kell koncentrálni, nem pedig az ujjakra.

A **staccato** a kevésbé fontos vonótechnikai eszközök egyike. Ismerni kell a trükkjét, ez csupán pirotechnikai elem. Hosszabb staccato-menetek csak a virtuóz szólódarabokban vannak. Beethovennél, Brahmsnál, Bruchnál és Lalo-nál nem találunk ilyeneket. És ha jól emlékszem, a Saint-Saëns hegedűversenyben is csak egyetlen staccato-menet fordul elő.

A **spiccato** egészen más, mint a staccato: és mintha valami szabály írta elő, a hegedűsök a vonó közepén szólaltatják meg. Én a spiccatonál a vonó felső barmadát használok, itt jobban szól, legyen a tempó bármilyen gyors. Minden hegedűsnek a saját tapasztalata alapján kell eldöntenie, hogy a vonó melyik részén csinálja. Mindkét módszert kipróbáltam, és úgy találtam, hogy az utóbbi módszerrel gyorsabban és tökéletesebben szólal meg. Amikor a növendék ezt gyakorolja, arra kell ügyelnie, hogy sohasem karból, hanem mindig csuklóból történjen a mozdulat. Hubay írt néhány rendkívül jó etűdöt az „ugratott vonó” ilyen módon való gyakorlására.

A **trilla** csak akkor igazán trilla, ha gyors és egyenletes! Elsajátításával sohasem volt problémám, mindig képes voltam egyenletesen, a lanybulás legkisebb jele nélkül trillázni. Auer maga is biztosított róla, hogy trillámon jele sincs fáradtságnak, vagy bizonytalanságnak. A trillát először lassan kell gyakorolni, és később lehet fokozatosan gyorsítani, az ujjal batározottan billentve a húrra. Ez nagyon szép díszítmény, találkozunk vele Beethoven, Mendelssohn, Brahms és mások műveiben is.

A **kettősfogások** sobasem jelentettek számomra nehézséget, viszont a mesterséges üveghangok elsajátítása nem olyan egyszerű, mint a többi hegedűs effektus megszólaltatása. A mesterséges üveghangok játékánál azt tanácsolom, hogy helyezzük az első ujjat igen határozottan a húrra, főleg a magasabb fekvésekben kell így tennünk. Minél magasabb fekvésben vagyunk, annál határozottabban kell a húron tartani az első ujjat, különben az üveghangok bajlamosak sivitva megszólalni, elvesztve tiszta csengésüket. A növendékek többsége számára azért jelent gondot a mesterséges üveghangok megszólaltatása, mert nem így gyakorolják őket. Természetesen, az üveghangok minősége függ a búrok minőségétől is. Elengedhetetlen, hogy jó húrjaink legyenek, ha szépen csengő üveghangokat akarunk játszani. És ebben a tekintetben a művészt terbeli a felelősség, nem pedig a búrokat.

Az **oktávjátékról**. Nagyon ritkán, mint például Auer Beethoven-átiratában, a „Dervisek táncá”-ban, valamint az Ernst hegedűverseny befejező részében, az oktávok bizarr, hátborzongató hatást keltenek, és nagyon jól szólnak. Viszont a megszokott módon játszott oktávmenet, ha tiszta, úgy hangzik, mintha mindig csak egy hangot szólaltatnánk meg. Az előbb említett művekben fordulnak elő az igen nehéz, úgynevezett váltott ujjas oktávok. A szokásos módon játszott oktávok viszont nem ilyen kellemetlenek. Végül is, ilyenkor csupán az történik, hogy megduplázzuk a hangot, hogy az erősebben szólaljon meg. Ami a **decimák** játékát illeti, úgy tűnik számomra, hogy ezek a távolság miatt erőltetve szólalnak meg, és szinte alig lehet hallani őket szép hangon előadva, ami szintén azt igazolja, hogy nehéz őket játszani, különösen a gyors menetekben. Paganini ennek ellenére mégis teljesen szabadon szólaltatta meg műveiben ezt a kényelmetlen hangközt. Az egyik „Caprice”-ben van egy decimákban mozgó variáció, amit többször is el kell játszani, mert gyakorlása igen eredményes. Ebben az esetben a fekvésváltásnak – amint a skálázásnál már érintettem – szinte észrevétlennek, zökkenőmentesnek kell lennie.

Ami a különleges hegedűs effektusokat illeti, a **glissando** igazán szépen tud hangzani, ha megfelelően játsszák. Megszólaltatásának módja tőlünk függ, de azért azt tegyük hozzá, hogy a glissandót nem szabad eltúlozni. A **portamento** – amikor az egyik hangról átcsúszunk a másikra – , szintén bájos effektus. Ennek a megfelelő

módon, a kellő időben történő alkalmazása jó ítéletképességet, és jó zenei ízlést igényel.

Egy spanyol hegedű

„Általában egy Stradivárin játszom. De gyakran veszem kezembe a Guillami-t, mondja Brown. Ez egy spanyol hegedű, Barcelonában készült 1728-ban, és hangjának más a karaktere, mint a Stradivárinak. (A hangszer Joannes Guillami készítette.) Külsőre olyan mint egy Guadagnini-hegedű, és gyakran annak is nézik. Amikor a hangszerkereskedő először mutatta nekem, akkor még négy darabban volt. Kubelik, aki akkoriban Budapesten járt, hallott a hangszerről, és meg akarta vásárolni. De a kereskedő igazságos volt, és nem felejtette el, hogy először én kértem tőle, így az enyém lett. A Guadagnini hangja – ezen játszom minden itteni koncertemen, és igen büszke vagyok rá – inkább egy Stradiváriéra emlékeztet, nem pedig a készítőjére.”

Brown úr most megmutatja Grancino-hegedűjét, egy szép kis hegedűt, amit éppen el kell vinnie a hangszerészhez, mert a párás tengerparti levegő miatt megnyíltak rajta a repedések, valamint a ritkaságnak számító, értékes Simon-vonót, ami egykor Sivori tulajdonában volt. Brown úr azóta használ fém E-húrt, amióta Seal Harborban (Maine állam), egy órán belül bat bélhúrja szakadt el.

„Azt tapasztalom, hogy a fémbúron könnyebb játszani és briliánsabb a hangzása, mint a bélhúrnak. Már annyira hozzászoktam a fémbúrhoz, hogy nem is érezném jól magam, ha nem az lenne a hegedűmön. Az általános bielelemmel szemben, egyáltalán nem szól fémesen. Ez csak akkor fordul elő, ha a húr gyenge minőségű.”

Műsorok

Amikor összeállítom egy szólóest műsorát, ezt igyekszem úgy tenni, hogy nagyjából a műsor első felének a programja vonzó legyen az igazán zeneértő koncertlátogatók, és a kritikusok számára. A műsor második felében viszont nem feledkezem meg az átlagos zenekedvelőkről sem, azonban arra mindig ügyelek, hogy zeneileg értéktelen darab ne kerüljön műsorra. Ez a program – közben legutóbbi koncertműsorai közül vesz el egyet az íróasztalról, és átadja – ésszerű kompromisszumot jelent a szigorú értelemben vett művészi darabok, és az általános ízléshez igazodó művek között.

1. Beethoven: „Kreutzer” szonáta, op. 47

2. Bruch: g-moll koncert

3/a Beethoven: G-dúr hegedűrománc

3/b Beethoven-Auer: A dervisek kórusa (az Athén romjai c. színpadi műből)

3/c Brown: Rondino (egy Cramer-témára)

3/d Arbos: Tango

4/a Kreisler: La Gitana (Arab-spanyol cigánytánc a 18. századból)

Kjui: Orientale

Bazzini: Manók tánca

Amint látja, a hosszabb terjedelmű, két komoly műsorszámot kisebb darabok követik, amelyek két csoportot alkotnak. De ezek is úgy lettek kiválasztva, hogy egymáshoz képest kontrasztot képezzenek. A Bruch-koncert finale tétele „Allegro energico”. Utána lassú tempóban szólal meg Beethoven Románca. A második csoport egy Kreisler-újdomsággal kezdődik, ami után ismét egy lassú műsorszám következik, igen hatásos megfogalmazásban. Programom egy briliáns, virtuóz darabbal zárul.

A mesteri hegedűjáték

A mesteri hegedűjátékról alkotott saját, egyéni elképzelésemet – foglalja össze gondolatait Brown úr – a következőképpen tudnám megfogalmazni: Az egyéni hangképzés, de még inkább a hangminőség, a tökéletes zeneiség a formálásban és az előadásban, az a képesség, hogy felülemelkedjünk mindenfajta mechanikus és szellemi erőfeszítésen, és végül az erő, amivel kifejezzük mindazt, amit érzelmeink, képzeletünk diktálnak: mindezt azzal a természetes egyszerűséggel és keresetlenséggel kell tennünk, ahogyan egy igazi, nagyszerű szónok – szavainak könnyed, keresetlen áradásával – a gondolatait kifejezi.

Eddy Brown 1971-ben visszatért Indianapolisba, ahol a Butler University professzora lett. Abban az intézményben tanított, ahol 70 évvel korábban zenei tanulmányait megkezdte. Három évvel később, az olaszországi Abano-ban érte utol a halál, amikor éppen Budapestre akart utazni, hogy előadást tartson a Liszt Ferenc Zeneakadémián. Azóta már több mint három évtized telt el, de nevét az Egyesült Államokban ma is nagy tisztelet övezi. Szülőhazájában igen sokat tett a klasszikus zenekultúra fejlődéséért. Lemezfelvételei bizonyítják, hogy Hubay Jenő és Auer Lipót egyik legkiválóbb tanítványa volt.

Közreadta: Rakos Miklós

A kultúra nem önkormányzati kérdés, hanem nemzeti ügy

Beszélgetés Keller András Liszt-díjas hegedűművésszel, a Keller Vonósnégyes alapítójával és primáriusával, aki 2003 óta karmesterként is rendszeresen fellép. Keller András több mint három éve zeneigazgatója a Concerto Budapest – korábban Magyar Telekom – szimfonikus zenekarnak, amely az elmúlt hat évben gyakorlatilag nem részesedett állami támogatásban. Ennek ellenére az elmúlt három évben, Keller András irányítása mellett sok olyan eredeti kezdeményezést valósított meg, amely inspirálóan hatott a főváros hangversenyéletére.

I Milyen hatással van az Ön sokat próbált, de ennek ellenére – vagy talán éppen ezért – rendkívül innovatív, és egyre emelkedő színvonalon muzsikáló együttesére a nemrég hatályba lépett Előadóművészeti Törvény?

– A jelenlegi támogatási rendszer teljesen alkalmatlan arra, hogy egészséges zenei élet alakuljon ki, mert egyes esetekben monopóliumhelyzetet teremt. Mindenekelőtt ne válasszuk szét a támogatásokat: akár minisztériumi, akár önkormányzati finanszírozásról van szó, mindenképpen állami forrásról beszélünk, hiszen az önkormányzati támogatás is az adófizetők pénzéből jön létre. A jelenleg hatályos művészeti törvény szerint az önkormányzati fenntartású zenekarok több forrásból is meríthetnek, miközben a minisztériumi keretből fenntartott zenekarok ebből gyakorlatilag ki vannak zárva. Azokról a zenekarokról pedig, amelyek egyik fenntartóhoz sem tartoznak, nem is rendelkezik a törvény. A kialakult helyzet tehát kifejezetten diszkriminatív és egyáltalán nem teremti meg az esélyegyenlőség feltételeit.

I Esélyegyenlőség alatt azt érti, hogy szűnjön meg az a feltétel, hogy a minisztériumi fenntartású zenekarok ne részesülhessenek más állami – értsd központi – keretből?

– Nekem nem ez a problémám. Én abban látom a problémát, hogy jelenleg van egy

olyan törvényi szabályozás, amit valójában nem is a törvény mond ki, hanem a végrehajtók alkalmazzák bizonyos meglévő gyakorlat alapján. Ennek következtében például azok a zenekarok, amelyekről az Előadóművészeti Törvény a finanszírozás tekintetében nem rendelkezik, vagyis nem tartoznak sem a minisztériumi, sem az önkormányzati kategóriába – mint a Concerto Budapest, ami az egyik legrégebbi fővárosi zenekar –, gyakorlatilag kimaradnak az állami támogatásból, miközben fontos kulturális missziót töltenek be. Ráadásul ezeknek az állami pénzeknek az elosztása mindig a középszinten, régi beidegződések, meglévő szokásjogok alapján dől el.

I Végül is a gombhoz varrták a kabátot...

– Igen, ami nálunk sajnos elég gyakori jelenség. Véleményem szerint nem lehetne addig egy törvényt megalkotni, amíg annak valamennyi feltétele és következménye nem teljesen világos és tiszta. Mondok erre egy példát, ami számomra különösen fontos: hogyan fordulhatott elő, hogy Magyarországon előadóművészi törvény készült úgy, hogy az előadóművészet egyik legfontosabb ága, a kamarazene, említésre sem kerül benne, mintha nem is volna tényező. Pedig a kamarazene a zenekari játék alapja. A jelenlegi törvény szerint azonban magyar kultúrafogyasztók „étlapján” nem is szerepel ez a menüpont.

I Ennek talán az lehet az oka, hogy nem kell hozzá intézmény, és ez a törvény elsősorban az előadóművészet intézményi struktúrájáról szól...

– Bizonyos tabukat le kellene végre dönteni. A kulturális értékeket ténylegesen meglévő kulturális értékükön és nem intéz-

ményi alapon kellene támogatásra érdemesíteni, vagy éppen sorsára hagyni. Ki kell mondani, hogy a jelenleg hatályos törvény nem rendelkezik olyan együttesekről, amelyek évtizedek óta rendkívül magas színvonalon képviselik a magyar kultúrát, miközben támogat olyan provinciális együtteseket, amelyek ugyan évtizedek óta stagnálnak, de rendelkeznek a törvénynek megfelelő intézményi struktúrával. Egy jó törvénynek ráadásul pozitív folyamatokat kellene generálnia és nem a meglévő negatív jelenségeket erősíteni.

I Ön szerint milyen módon lehetne megváltoztatni a finanszírozás jelenlegi módját, úgy, hogy abból a „maximumot” hozzuk ki, tehát minél kevesebb ráfordítás menjen veszendőbe?

– A támogatások jobb felhasználása érdekében funkcionálisan kellene megítélni a dolgokat, vagyis a realitásokból kellene kiindulni. Egy regionális zenekarnak nem elsődleges feladata, hogy az ország zenei életének zászlóshajója legyen. Ezzel szemben nagyon fontos szerepet tölt be a hazai kulturális életben. Ha egy ország kulturális irányítása jól működik, akkor felméri a funkcionális lehetőségeket. Ehhez természetesen tisztában kell lenni mind a vezetők képességeivel, mind az adott zenei potenciállal. Ezt követően azt lehet mondani, hogy erre a potenciálra, erre a tehetségmennyiségre ennyi pénzt tudunk fordítani, cserében az a célunk, hogy ennek a régióknak a kulturális életében jelentős minőségi változás következzen be.

I Hogyan lehet ezt megvalósítani?

– Az adott zenekar, mint központosított regionális kulturális intézmény szervezi – a

német tartományi zenekarokhoz hasonlóan – az adott régió globális hangversenyéletét, vagyis nem pusztán bérleti hangversenyeket tart. A zenei nevelést ezzel mindenképpen össze kell kapcsolni, vagyis egyszerre kell hierarchikus és koncentrikus struktúrákban gondolkodni, mert csak így tudja a zenekar azt a népművelő és kultúrafejlesztő szerepét betölteni, amelyre hivatva lehet. Fontos tehát, hogy az adott régióban minden tehetséges vagy a zene iránt érdeklődő gyerekek legyenek lehetőségük zenét tanulni és rendszeresen eljuthasson színvonalas koncertekre. De ez csak akkor megvalósítható, ha egy bizonyos felügyelet alatt működik ez a rendszer.

■ Miként képzeled el ezt a felügyeletet?

– Ha fenntartóként az a célom, hogy egy szegény gyerek eljusson hangversenyre, akkor ezt lehetővé kell számára tennem. Ezért adom az állami támogatást. Ugyanakkor támogatóként, nem azt várom el a zenekartól, hogy a Carnegie Hallban lépjen fel, de természetesen, ha képes eljutni oda, akkor nagyon örülök. Viszont – és itt kell felmérni a meglévő szakmai potenciált – az megint nem volna helyes, hogy azért mert én túltámogatok a helyi potenciált, azért más ne juthasson el a Carnegie Hallba, aki viszont arra van predesztinálva. Itt komoly felelősség van, ezért ebben nem dönthet olyan kuratórium, ahol a szakmai döntéseket nem széles körben, az ország nemzetközileg elismert művészeinek véleményét figyelembe véve hozzák meg. Igenis vannak komoly szaktekintélyek ebben az országban, akiket a világ elismer, és az ő véleményük ezekben a kérdésekben mértékadó kellene, hogy legyen.

■ Itthon azonban vannak bizonyos ballagatolagos tabuk...

– Igen, valóban. De sajnos ki kellene végre mondani, hogy ez vagy az jobb, vagy kevésbé jobb, bár elismerem, hogy ez nagyon kegyetlen dolog. Fel kellene végre mérni, hogy a nemzeti kultúra fejlődése tekintetében ki, milyen feladatra alkalmas. Sokkal gyümölcsözőbb lenne ha – akárcsak régen –, a fővárosi zenekarok intenzívebben kapcsolódhatnának be a vidéki hangversenyéletbe, szélesítve a kínálatot, és minőségi versenyt generálva, miközben a vidéken működő szimfonikus zenekaroknak sokkal nagyobb szerepet kellene vállalniuk a régió fiatalságának zenei nevelésében. Nagyon egészségtelen helyzet alakul ki ugyanis, ha nincs átjárás a főváros és a vidék zenei élete között. Fontosnak tartom, hogy

más régiókban is megismerhessék a többi zenekar munkáját, hogy legyen összehasonlítási alap, ami által fejlődik a zenei ízlés és valódi verseny alakulhat ki. A regionális zenekarokat sokkal jobban összekötném az oktatási szférával, a fővárosi zenekarok krémjét pedig sokkal jobban bekapcsolnám a vidéki koncertéletbe. Szerintem ez máris elmozdulást jelentene egy realisabb kép felé. Ugyanis a relatív magas ráfordításnak valójában most nem látszik a tényleges szellemi megtérülése.

■ Mi az, amit a leginkább kritikus helyzetként értékel?

– Véleményem szerint három kritikus pont is van. Az egyik a már előbb kifejtett finanszírozási rendszer. Ennek egyenes következménye a második, a tényleges versenyhelyzet, az egyenlő versenyfeltételek hiánya. A harmadik kritikus pont pedig az, hogy a kultúra nem az a terület, ahol a munkahelyteremtésnek szerepe van. Röviden: a szakszervezeti alapú szemlélet a kultúrában káros, sőt nemcsak káros, hanem megítélés szerint egyenesen bűnös. Ezt nagyon fontosnak tartom, mert itt olyan szemléletről van szó, aminek nincs helye a kultúra területén, mégpedig azért, mert ha tetszik, ha nem, a kultúra, éppen a minősége miatt, hierarchikus jelenség és nem demokratikus.

■ Ezzel bizonyára sokan vitakoznának....

– Lehet, de az általános értékválság, ami a rendszerváltáskor vette kezdetét – és ebben sajnos élen jártak a kereskedelmi televíziók –, rossz irányba terelte a magyar társadalmat. Nem állítom azt, hogy mindezt tiltani kell, de valamennyire mégis keretek között kellene tartani. A kultúrát nem lehet pusztán demokratikus alapon kezelni, hanem irányítani kell. Demokratikus emberi jogok vannak, de a kultúrában hierarchia érvényesül, aminek vannak bizonyos mérhető elemei is egyes életpályák alapján.

■ Ön szerint kik azok, akiknek irányítani kellene a kultúrát?

– Gyakran szokták példaként említeni Klebelsberg Kunó nevét, akinek komoly koncepciója volt a közművelődés tekintetében. Ha mindennek az elmúlt években megletek volna a nyomai, akkor a kultúra sem veszítette volna el korábbi jelentőségét a magyar társadalomban. Nagyon világos koncepcióra, vízióra van tehát szükség nemzeti kultúránk újjáépítéséhez. Korábban sajnos sokszor előfordult, hogy olyan

emberek kerültek döntéshozatali pozíciókba, akik valójában nem értettek semmihez, legalábbis ehhez a területhez semmiképpen.

■ Igazán komoly emberek viszont ritkán szoktak funkcionáriusi feladatokat vállalni....

– Valóban, és ez sajnos megint összefügg azokkal a tipikus magyar jelenségekkel, amelyeket mindannyian nagyon jól ismerünk. Ezek egyike, hogy nem valóságos tapasztalatok alapján mondunk véleményt vagy ítéletet, hanem híresztelések, haveri információk alapján.

■ Miért nem ért egyet az – Ön kifejezésével élve – „szakszervezeti alapú” szemlélettel?

– Valamennyi állami fenntartású zenekar emiatt a szemlélet, vagyis a státuszrendszer miatt sínylődik. Ez így fenntarthatatlan, káros és rossz. Különböző machinációkat kell ezeknek az állami zenekaroknak kiötleni ahhoz, hogy a fejlődés érdekében megválhassanak a motiválatlan és az adott zenekar színvonalához méltatlan muzikusoktól, hiszen náluk ez nemcsak pénzügyi, hanem jogi kérdés is.

■ Külföldön is van szakszervezet, és ettől még vannak színvonalas zenekarok....

– Igen, de ott elsősorban szakmai érdekvédelem a funkciójuk, és nem a munkahelyek védelme, mint nálunk. A szakszervezet által védett munkahelyek ugyanis nem teremtik meg a minőség és a fejlődés feltételeit, mert kizárják a versenyt. Márpedig szerintem a művészek között is szükség van versenyre. Ráadásul a művészek esetében sokszor az anyagiaknál is erősebb motivációt jelent az egyéni ambíció. Ezt a saját zenekarom esetében is látom. Rendkívül keveset tudunk fizetni, ennek ellenére három év után most már sokan presztízskérdést csinálnak abból, hogy őt hívják hozzánk közreműködni, és ne mást. Vagyis magától kialakult egy egészséges verseny, ami ráadásul nem a pénz körül forog. Egyenlőtlen feltételek között viszont soha nem alakulhat ki igazi versenyhelyzet. A minőséget pedig ne a joghézagokon keresztül próbáljuk meg ösztönözni. Egy magas szociális kiadásokkal küszködő fővárosi kerület ugyanis soha nem fog tudni olyan intenzitással támogatni egy bármilyen kiváló zenekart, mint egy patrióta megyeszékhely. Márpedig a kultúra nem önkormányzati kérdés, hanem nemzeti ügy.

Kaisinger Rita

Ulrich Rubnke

Arab éjszakák – szimfonikus zenekar Katarban

Már nemcsak mese. A sivatagi homokból opera- és koncertélet varázsolódik elő

Az arab tengeröböl olajállamainak lélegzet elállító lendülete elérte a kultúrát. Míg Dubaiban magas fordulaton futnak egy reguláris opera- és koncertélet előkészületei, addig Abu Dhabi-ban elstartolt az első európai szabású koncert-sorozat, sőt Katar-ban szimfonikus zenekart alapítottak.

A szállodától a szupermarketig tulajdonképpen csak 10 percig tart az út. Ez gyalog azonban járhatatlan, ami miatt taxit kell fogadni, és ezzel rögtön kétszer annyi ideig tart az út. A szép öbölnek itt az északi részén, ahonnan Doha, a Katari Emírátság fővárosa az Arab félszigeten a hátszögbe húzódik, sokkal több az építkezés, mint a már kész épület. A világ legdrágább építőmérnökei által extravagáns módon tervezett, a legpompásabb amerikai mintaképekkel versenyző égre törő lakó- és hivatali tornyok a fergeteges tempóban épülő új városközpontnak már messziről csábító profilt kölcsönöznek. Az utcákat azonban munkagépek szűkítik, infarktus veszélyes a közlekedés. Még az elsőszámú helybeli közlekedési eszköznek, az autónak is alig van hely. Nevetséges volna, ha valaki a jelenleg még hiányzó járdák miatt háborogna. Mert kérem szépen, járatlan turisták és üzleti utazók kivételével járna még gyalog a 33 fokos esti hőségben, 120 fokos páratartalomban, a legremekebb autók és a benzin csekély ára mellett, ami átszámítva literenként tíz centtel olcsóbb mint némely ásványvíz?

Kellemesen hűtött, nagy, nemritkán sivatagi utakra is alkalmas autók volánjánál ülnek a katariak, fehér ruhájukban, piros-fehér kockás kendőkkel a fejükön és laza arc-kifejezéssel. Jól megy nekik a hazájukban, amelyet az Al Thani uralkodócsalád, a felmérhetetlen gáz- és olaj előfordulás következtében, a beduinok átvándorolta sivatagból csupán 40 év alatt a világ egyik leggazdagabb jóléti államává fejlesztett ki. Az oktatási és egészségügyi intézmények igénybevétele természetesen ingyenes. Az orvosi kezeléseket külföldön – akár a müncheni privátklinikákon – beleértve a repülő-

és szállásköltségeket is, térítik. Hitel legtöbbször kamat nélkül vehető fel. Esküvői párokat villával és a járulékos felszereléssel ajándékoznak meg. Adót egyébként sem fizet senki, és a munkanélküliség ismeretlen szó. Az uralkodó megosztja a gazdagságot népével, ami nemcsak kedvelté teszi, hanem stabilitást jelent számára. Itt senki sem emlegeti a demokráciát, mivel a vélemény-, sajtó, és vallásszabadság a legmesszebbmenően biztosítva van.

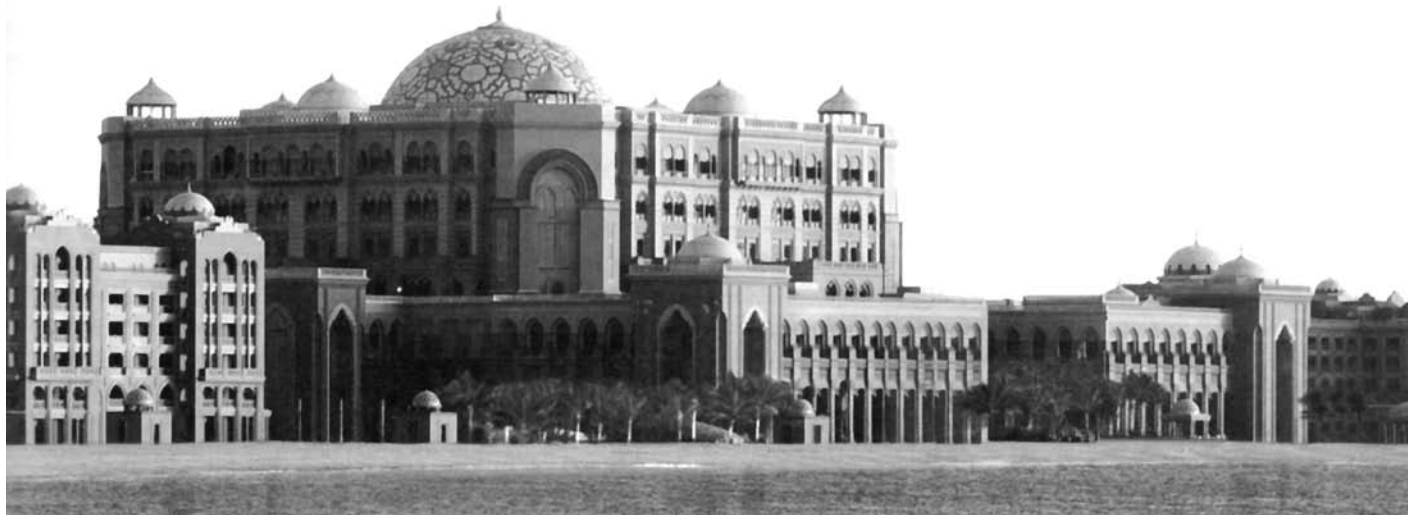
Az arab öböl más országaiban sincsenek pártok, választások vagy akár szakszervezetek, de sok a pénz és jóakarátúak az uralkodók. Abu Dhabi például, a leggazdagabb az Egyesült Arab Emírségek között, átlagban minden egyes napon 300 millió dollár (ke-rek 223 millió euró) értékben termel ki nyersolajat. A szomszédos emírátságban, Dubaiban, amely nem kevésbé jómódú, állítólag a világ építkezési emelődaruinak egyötöde forgolódik. Itt, mint Abu Dhabi és Katar esetében is, mind gazdaságilag, mind demográfia-
fiailag hatalmas fejlődést jósolnak. Míg az 1960-as években is Abu Dhabi édesvíz-forrásai körül 5000 beduin élt, úgy a város jelenleg 900 000, az aktuális előrejelzések szerint 2030-ban 3,1 millió lakossal számol. Hasonló a helyzet Katarban. A még a közelmúltban is fennállt harc az építkezési daruk és a minaretek között rég megoldottnak tűnik. A nyugati kapitalista normák és értérendek befolyása nagyon erős: az emírátsok lakói baseball sapkát és edzőcipőt hordanak a tradicionális fehér öltözetükhöz, fiatal nők magas sarkú cipőt a fekete ruhájuk alatt, amely már nem mindig rejt – a nemritkán sminkelt – arcot. A politikailag propagált tradíció-védelem csak nehezen egyensúlyozható az éppen úgy vágyott nemzetköziséggel.

Az olaj utáni idő

Az ország gyermekeinek az olaj utáni időkre is kell gondolniuk. Ha a föld kincsei egyszer mind kimerülnek, a világ legjobban képzett embereihez kell tartozniuk. A „nyersanyagképzést” itt már rég felfedezték. És miért szerényen gondolkodni? Sokan a mai döntéshelyzetben levő vezetők közül az USA és Európa legjobb egyetemén tanultak. Az ő gyermekeiknek ne kelljen az arab napról lemondaniuk. Miután eddig főleg a technika és a szociális infrastruktúra lényeges területeibe investáltak, most az oktatás és – ebbe beleértve – a kultúra van soron.

Az oktatásnak a gazdasági- és biztonságpolitika mellett minden prosperáló arab államban prioritása van. A dohai „Education City”-ben például az elképzelhető legfényűzőbb oktatási körülmények között, neves amerikai főiskolák ajánlják programjaikat. A projekt ösztönző és finanszírozója a Katar Alapítvány. A pénz egy erre a célra rezervált olajforrásból, a „Képzés forrása”-ból származik. Abu Dhabiban másfelől a párizsi Sorbonne nyitott kirendeltséget, éppen úgy, mint a New York University. Dubai is magas szintű képzési lehetőséget kínál a „Knowledge Village”-ban, amelyet természetesen nemcsak a belföldiek, hanem az egész világból érkező hallgatók látogatnak.

Az öböl államok már régen megszokták, hogy most és a jövőben is a kisebbséghez tartoznak. Abu Dhabi-ban, Dubaiban, Dohában a lakosságnak a 80 százaléka vendégmunkásokból áll, akiket itt természetesen szebb elnevezésekkel illetnek: mint pl. szakértők és betelepülők. Nélkülük az öböl államok egyedülálló fejlődése nem volna lehetséges. Az építkezéseknél, főleg Pakisztánból, hangyaszorgalmú seregek dolgoznak. Az emírátsok családjai a gyerekekkel a Fülöp szigetéről származó pesztonkák törődnek, és számtalan indiai gondoskodik a luxushotelek komfortjáról. Az Emírátsok jövőbeni tőkéje nem kevés-

Az Emirates Palace Abu Dhabiban, luxushotel, egy 1200 személyes koncertteremmel

bé épül magasan képzett szakemberek tudásából mint az olaj és gáz kinyeréséből. A helyszíneknek vonzóknak kell lenniük, hogy a kultúra és oktatás elkényeztetett belföldi és egyúttal nemzetköz érdeklődésű szakemberei ne vándoroljanak ki. 2018-ig a jelenleg „Szerencsesziget”-nek nevezett Abu Dhabinak teljesen fel kell épülnie, és világszínvonalú kulturális központtá kell válnia: 27 négyzetkilométeren itt egy Frank Gehry által épített Guggenheim Múzeum, az Abu Dhabi Louvre, a Sheikh Zayed Nemzeti Múzeum, 16 pavilonnal egy Biennale Park, egy, 150 000 lakosú város, valamint egy, az iráni Zaha Hadid által egy hajmeresztő levél-formára tervezett „Performing Arts Centre” áll majd. Utóbbiban kap helyet az operaház, két színház és két koncert terem, a székekből közvetlen kilátással az Arab öbölre. Összesen 6300 hellyel. Egy talány, legalábbis jelenleg, hogy kik fogják mindezt igénybe venni.

Abu Dhabi

A nemzetközi váltóállítók, mint a koncert- és művészeti ügynök Till Janczukowicz, idevalósiak. Az impresszárió, aki olyan, mint ahogy az a nagy könyvben meg van írva: ápolt hosszú hajjal, elbűvölő ékesszólással és mindig jól öltözötten, nem szívesen beszél pénzről és bevételről, viszont annál inkább alkotások iránti érdeklődésről, és ez a magatartásából kifolyólag meggyőzően hat.

A gondolatot tett követi: az első tervezés 2008 februárjában volt, az első koncert néhány hónappal később október végén, és az Abu Dhabi Classics, Arábia első klasszikus koncertsorozata, egyúttal az Abu Dhabi kormány hivatalos kultúrprogramja akkor már a startnál volt. 2009 májusáig, a szezon végéig, az Orchestra del Maggio Musical Fiorentino, az Orchestra del Teatro La Fenice, az Orquestra de la Comunitat Valenciana, a Philharmonia Orchestra Lon-

don, a Sibelius Academy Orchestra Helsinki, a Wiener Philharmoniker, a Deutsche Radio Philharmonie Saarbrücken Kaiserslautern és az Orchester der Bayreuther Festspiele – amely abban a megtiszteltetésben részesült, hogy a sorozat indítója lehet –, már felléptek. Christian Thielemann, Lorin Maazel, Zubin Mehta, Jukka-Pekka Saraste, Carlos Álvarez, Cecilia Bartoli, Till Brönner, Lang Lang, Mischa Maisky és Arcadi Volodos csupán egy válogatás a kiváló művészek közül, akiket szintén meghívtak.

Minék is várni? Mire a Szerencse szigetének első kulturális építményei végre bejátszhatók lesznek, addigra Abu Dhabi sem lehet már kulturális sivatag.

Számos művészhez és együtteshez kapcsolódnak az iskolai pedagógiai programok. Az említett művészek a koncerteken kívül előadásokat, mesterkurzusokat tartanak, amelyek egy része a felnőtteknek is szól.

Keleten sem ismeretlenek a Salzburgi Ünnepi Játékok, de hogy 14 millió euró befektetéssel hogy lehet 240 millió nyereségre szert tenni, még Abu Dhabiban is csodálkozás tárgya. Miért ne kapcsolnák össze a kulturális képzést a turisták számával és a pénzzel? Kivált a Katar és Dubai közötti konkurencia nem alszik, ahol a Berliner Opernstiftung egykori igazgatója Michael Schindhelm készíti elő egy új operaház játéktervét. Dubaiban természetesen korábban apad majd el az olaj, ezért itt az oktatás és kultúra gazdasági és a jövőbeli befektetéseinek diverzifikációjával már előbbre tartanak.

Abu Dhabiban, ahol még némileg több idő van hátra – egyesek azt mondják, hogy 20, mások, hogy 50 év – meggondoltabban és válogatosabban cselekszenek. Minden téren itt még magasabbra srófolják a maximumokat, és nem utolsó sorban a tehetősök érvényesülési- és imponálási igényét. Mi most már Dubai zászlóshajó szállodája, a hétcsillagos Burj al Arab, az Abu Dhabiban található Emirates Palace-hoz, az Ezer-

egyéjszaka valóságos mesepalotájához képest? Ebben a 2,3 milliárd dolláros pompás épületben, ahol az arany kávéskanál többbe kerül, mint egy egyszerű európai hotelben egy egész éjszakai szállás, itt, ebben a csillogó, és akusztikailag is meglepően ragyogó auditóriumban rendezik az Abu Dhabi Classics sorozat legtöbb koncertjét.

Itt lépett fel a Bayreuthi Ünnepi Játékok zenekara is. Megszabadulva a bayreuthi zenekari árok kompakt hangzású túlnyomásától, először is egy normális koncertpódium hangzó feltételeihez kellet hozzászokniuk. A próba során helyeket cseréltek és átjatszották a Walkür első felvonását. Ez elegendő volt, végül is profik ültek az együttesben. Grandiózus játék következett aztán másnap este, a majdnem teljesen kiárusított 1200 helyet az uralkodó család tagjai, diplomaták, szponzorok, számos európai, ázsiai, amerikai, helyi zenei érdeklődő, valamint száz egyetemi hallgató foglalta el. Utóbbiak átszámítva öt eurós kedvezményes áron kaphattak a Ringből keresztmetszetet. Hogy miért is kellett a megnyitó hétfőjén éppen Wagnert játszani? Erre nemcsak a sikeres filmzeneszerzők tudták a választ: mert zeneszerző ősük kompozíciós technikája jól illik ide, mert Wagner zenéje egyszerűen a „globális hangzás”-hoz közelít.

A katar konkurencia

Katar, ha a sivatagi vihar nem túlzottan fúj, csupán egy óra repülőút északnyugati irányban, ugyanazon az úton halad, mégis egészen másképp. Ravasz türelemmel szemlélték a szomszédos öbölállam szédülő növekedését, aztán az elmúlt évben meghirdették a „Nemzeti Vízió 2030”-at. A kultúrába és képzésbe a befektetést jobban megtervezték mint a közlekedést. Vannak ugyanis autóbuszmegállók, de nincs buszmenetrend, és az egész egy valóságos vicc. Okos munkaadók a munkásaikat reggel el-

**A Katari Filharmonikus Zenekar tagjai próba közben,
az alsó képen
oldott atmoszféra a koncertszínpadon**

hozzák hazulról és este hazaviszik, a nemzetközi szakembereket hasonlóan. Legalábbis addig, amíg az építkezés szempontjából még nélkülözhetetlenek. Hosszú távon a katarai kulturális piacot és tudományt nem annyira importálni, mint megalapítani szeretnék. Ez a befektetések perspektíváját is módosítja, ami itt nem mint Abu Dhabiban a Louvre keleti fiókin-tézményeként fog működni, hanem belehelyezkedik a saját kulturális tradícióikba, mint ahogy például az elmúlt decemberben hihetetlen módon megnyílt az iszlám művészet első múzeuma arab területen. Vagy mint a röviddel ezelőtt életre hívott Katar Filharmonikus Zenekar, az állam hivatalos szimfonikus zenekara. Ez az első az arab félszigeten, ha nem tekintjük az ománi, amely kiváltképpen a szultánnak a palotában, valamint állami fogadásokon játszik és zenei színvonalát tekintve nem számottevő. Katarban is elsőrendű feladat a klasszikus zene meghonosítása. Próbálátogatások, iskolai programok, családi koncertek képezik a tulajdonképpeni koncertek egyenjogú részét, amennyiben azok a moszlim eszmével nem ütköznek. Rhythm is it! A Berlini Filharmonikus példája után? Fiúk és lányok közös tánca Sztravinszkij Sacre du Printemps zenéjére? Ez nem volt lehetséges senki számára hivatalos rendkívüli engedély nélkül egy olyan országban, ahol rúzs és szemhéjfestés és minden bekövetkezett liberalizálás ellenére, a férfiak, nők és családok nyilvános strandokon még mindig elkülönülve fürödhetnek csak. Egy jó szándékú, a nyilvánosságra ható akció, egy színes zenészvonalás a községen keresztül a mottóval: „Lássátok, itt vagyunk, mi vagyunk a

ti zenekarotok!” reklám-nagyágyú lehetne, amely nyilván negatív indulatokat váltana ki. Vajon a muzsikások csak komédiások és mutatványosok? A muzsikás szakma itt még valóban nincs úgy elismerve mint Európában.

Jobb más megoldást találni a még járatlan publikum megközelítéséhez, legyen az sokszor kerülő út, például kooperáció a két ugyancsak újonnan alapított tradicionális arab zenekarral (egyik 15, másik 45 tagú). Szimpatikus ajtónyitogatók, akik megkönnyíthetik a szimfonikus zenekar némely lépését, és mint serkentő ellenfelek egy hivatalos cserefolyamatot mozdíthatnak elő, amelyből remélhetőleg egyszer egy egészen új arab és európai gyökerekből egyaránt táplálkozó zenei nyelv bontakozhat ki. Az ugyancsak újonnan kezdeményezett zeneakadémia emellett átveszi a szükséges kísérő elméleti szerepet, éppen úgy mint a muzsikusképzés és az eddig csak szájhagyományként terjedő arab zene lejegyzésének feladatát. Ez példája lehet annak a konzekvens törtetésnek, amely az identitást nem megszerzi, hanem megalapítja. No és ezen kívül még exportálja is. Katar nemzetközi követének, és mondjuk meg őszintén, az ország reklámhordozójának alapították meg a Katari Filharmonikus Zenekart. Ez legitim törekvése egy kicsiny államnak, amely a nagyvilágban nemcsak mint a Golf öböl gázmultik hazája szeretne ismertté válni. Az első turné az USA-ba már lezajlott, és nem kisebb karmester, mint Lorin Maazel állt a pult előtt, aki már az országszerte élőben sugárzott és DVD-re felvett nyitókoncertet is dirigálta. Mesteri sakkhúzás Kurt Meister menedzser részéről aki a Bajor Rádió Szimfonikus Zenekara után most az első zenekari órák „játékosa” egy arab zenekarnál. Maazel szerződésével, akinek neve az együttes színvonalát mint egy minőségi pecsét hitelesíti, a zenekar magát első csapásra a felsőbb osztályba pozícionálta. Így nemcsak a hasonló kaliberű karmesterek és nemzetközi koncertrendezők megkeresése vált könnyebbé, hanem a jelentkezők közül annak a létfontosságú vezető karmesternek a kiválasztása is, akire a 31 országból színesen szótborzott muzsikás együttes egyéni stílusának kialakításához most égetően nagy szükség van.

Az elmúlt két évben 3200 nő és férfi pályázott a 101 zenekari helyre. A zenekar álmyszerű körülményekkel fogadja tagjait: évi 60 000 euró adómentes fizetés, villák és teljesen berendezett lakások víz és áramhasználat, grátisz egészségbiztosítás az egész

család részére, ingyen iskoláztatás, autó, üzemanyag és mobiltelefon költségeinek térítése, valamint évi egy repülőjegy a haza-utazáshoz. Másnapos hangulathoz volt hasonló azonban a zenekari tagok érzése, amikor 2008 őszén az első megérkeztek és a megígért házakba az áramszolgáltatás hiánya miatt nem tudtak beköltözni. A kárpótlásul felajánlott hotelszobák luxuskivitelűek voltak ugyan, uszodával a tetőn, de mégis hiányzott az otthon, ahol kedvük szerint főzhetek, vagy gyakorolhattak volna. A bejelentett koncert terem, amely éppen úgy részét képezi az újonnan épülő kulturális falunak, mint a 6000 férőhellyel rendelkező, szabadtéri színpadként tervezett amfiteátrum, szintén nem készült el. Itt is hiányzik az építkezéshez szükséges áram – mondják. Közben elkészült a zenekar állandó fellépési helye az Aspire Building-ben, de az első próbákat és koncerteket még az akusztikailag és térbelileg alkalmatlan 500 személyes Nemzeti Színházban kellett megtartani, ahol a nyitó koncertre is sor került. Nemcsak Beethoven ötödike támadta itt a füleket. Tomboló tetszésnyilvánítás természetesen mégis volt, hiszen itt nem egy zenei teljesítményt, hanem egy csodálatra méltó úttörő munkának a kezdetét ünnepelték. Ez pedig soha nem volt egy luxusnyaralás.

Nem mindenki, de a muzsikások nagyobb része tudja ezt. A kalandhoz, amit saját nyilatkozataik szerint a legtöbben kerestek itt, hozzá tartozik a váratlan és a kevésbé örvendés is. Az újrakezdés varázsa, a lehetőség a nem kedvelt kollegáktól megszabadulni és tiszta lappal idegenben újra helyállni, kivált egy zenekarban, ahol az ember nem az újonnan jött, mivel mindenki új, és ahol nem bebetonozott struktúrákhoz kell alkalmazkodni, nem kevésbé gyakran emlegetett motiváció. Mi másért akart volna valaki ötvenes éveiben egy elegendően fizetett, határozatlan időre szerződött állásából Németország egyik legjobb zenekarából Katarba menni? A pénz nem minden. Ha azonban valaki mégis arra sandított, az első két év után el fog menni és átadja helyét fiatal pályakezdőknek, akikből az együttesben természetesen már sok van. Tizenöt-húsz év múlva a Katari Filharmonikus Zenekart már másodszor fogják megalapítani. Ha majd az új zeneakadémia első abszolvenszei a zenekarban játszanak, ha egyre több helybeli tölti meg a szabad helyeket és a nőzőteret, akkor célba érkeztek.

(Das Orchester 2009/3)

Marco Frei

Szentpétervári kirándulás Mariss Jansons-szal

„...az elmúlt nyolc évben megindult a sztálinizmus rehabilitációja”

Amikor Mariss Jansons a Bajor Rádió számára forgatott TV dokumentumfilm alkalmával Szentpéterváron át kalauzolt, akkor a Bajor Rádió Szimfonikus Zenekarának és az Amszterdami Concergebouw zenekarának vezető karmestere tulajdonképpen szép hazáját akarta bemutatni. Mégis feltárultak a metropolisnak a zenei életben is érzékelhető ellentmondásai és hiányosságai.

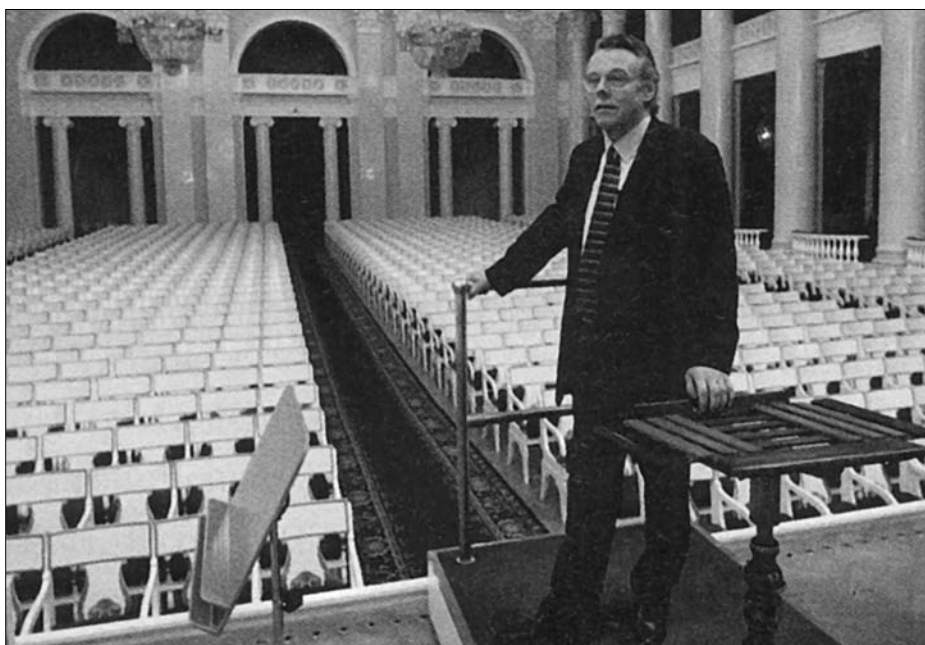
Ha megkérdezik a brit történészt Orlando Figes-t, hogy jelent-e meg részletes nagy könyv a Sztálin éráról oroszul, azt válaszolja, hogy „Nincs ilyen. A kommunizmus összeomlása után tizenhét évvel nem létezik olyan orosz könyv, amely megkísérli a szovjet idők megmagyarázni. Csak egy-egy értekezés foglalkozott a témával, mert a politikai klíma nem alkalmas erre, az elmúlt nyolc évben megindult a sztálinizmus rehabilitációja” Amit Figes itt egy Spiegel interjújában elmondott, tulajdonképpen mindig is sejthető volt.

Jó múlt, rossz jelen?

Figes-nek, aki Londonban oktat, ismernie kell a helyzetet, mivel nemrég jelent meg könyve németül, amely a privát emberek életével foglalkozik a sztálini korszakban. Mariss Janson válasza viszont némileg más-képp hangzik: „Senki sem kívánja vissza a szovjet diktatúrát”, állapítja meg, „de a kultúra szenved manapság.” Egy pétervári kritikus még tovább megy: „Nemcsak hibák voltak. A kultúra támogatása korábban jobb volt – azért is, mert a szovjet hatalom birtokosainak a Nyugattal szemben ez presztízs-kérdést jelentett.”

Van ebben valami. Sőt még több is, mint amit az ember erről először feltételezett. Világossá ez akkor vált, amikor Jansons egy TV-dokumentáció miatt Szentpéterváron kalauzolt. Ez az ő valóságos otthona, „Itt lettem azzá, ami ma vagyok”.

Visszatekintés: Rigában 1943-ban, a lett város zsidó gettójának rejtékhelyén január 14-én született Jansons. Anyjának el kellett rejtőznie vele a várost elfoglaló német

Mariss Jansons a szentpétervári Filharmóniában, fent Nikolai Rabinovics és Jevgenij Mravinszkij (jobbra) fényképe előtt.

nemzetiszocialisták elől, akik az anya édes- apját és bátyját akkor már kivégezték. Jansons nem szívesen beszél erről. Miután apja 1956-ban a Leningrádi Filharmonikusoknál a karmester Jevgenij Mravinszkij asszisztense lett, az egész család elköltözött a Néva partra. A fiatal Mariss Jansons

fejlődési folyamatában a konzervatórium speciális zeneiskolája volt az első állomás. Itt 1962-ig készítették fel konzervatóriumi tanulmányaira. Amikor Jansons régi iskolájának folyosóin bolyong, egy másik korbba, egy másik világba merül el. „Ha régi növendékeink meglátogatnak minket,

újból gyerekekké válnak”, mosolyog egykori diáktársa, a mai igazgatóhelyettes Natalia Uszakova. Csodagyerek volt Jansons? „Szorgalmasan dolgozott, fegyelmezett volt és céltudatos”, számol be róla. Végül Jansons-nak szabad volt a hangképzés egy tanárát is helyettesítenie, a zongorista Grigori Szokolov egyike volt növendékeinek.

„Ennek az iskolának én nagyon hálás vagyok. Azzá nevelt, ami ma vagyok.” Annál inkább fájdalmas Jansons számára az iskola el nem palástolható rossz állapota: Sürgősen felújításra szorulna, ráadásul egy tanár havi bére átszámítva 95 euró. Máris tanárok és növendékek fogyatkozásáról suttnak. „Az iskola a maga területén a legjobb”, állapítja meg egy növendék, hogy azonnal relativizálja is kijelentését: „Persze az orosz körülményekhez képest.” Egy hang kiegészíti, hogy a körülmények „nagyon rosszak”. Hogy a nevét meg lehet-e említeni? „Inkább nem” – ezt Szentpéterváron gyakran hallani.

„Fájdalmasan érint a régi iskolám állapota”, ismeri be Jansons. „Nagyon hálásak vagyunk, hogy Jansons máris díjat alapított”, hangsúlyozza Valentina Fedoszeva, a Konzervatórium speciális zeneiskolájának igazgatója. Nemrég 10 000 dollárt (kerekén 7400 eurót), adományozott Jansons az iskolának. Ezáltal a nemzetközi versenyeken a növendékek részvétele is lehetővé válik. Jansons nem az egyetlen híres személyiség, aki a speciális zeneiskola padjait koptatta, a csellista Mischa Maisky (litvánul: Mía Maiskis) is itt tanult.

Eltitkolt história

Jansons osztályába járt Szolomon Volkov, aki feljegyezte Dmitri Sosztakovics visszaemlékezéseit és kiadta azokat az 1970-es évek végén amerikai száműzetése alatt. Eredetiségét még ma is élénken vitatják. Vajon Volkov hazug és hamisító, mint ahogy még ma is gyakorta állítják? „Nem”, válaszolja Jansons röviden és tömören. „Jól ismerem őt. Ha New Yorkban vagyok, találkozunk. Képzett és kultúrált ember.” Beszélgetett Volkov Sosztakovics-csal? „Azt gondolom, hogy igen. Hogy miről, azt természetesen nem tudom megmondani.”

Arról meg van azonban győződve, hogy Sosztakovics annakidején szenvedett a szovjet éra alatt: „Hiszen ez a visszaemlékezések lényeges pontja.” Ezt Oroszországban szeretik elfelejteni. A lehevesebb támadás éppen az orosz Sosztakovics-kutatás részéről éri a kiadványt, habár a könyv még

maig sem jelent meg orosz nyelven. Úgy tűnik tehát, hogy Oroszországban a történelem nagy részét gyakorlatilag még nem dolgozták fel, hanem a szőnyeg alá söpörték.

Ha Fedosszevának felteszik a kérdést, hogy a speciális zeneiskolát miért 1936 augusztusában alapították, meglehetősen csodálkozva tekint az emberre. Ha az iskola igazgatónőjét azzal a ténnyel szembesítik, hogy az iskola alapítása a sztálini kulturális forradalommal (1936–1938) függött össze, azt kérdezi: „Mi köze a mi iskolánknak Sztálinhoz?” Igen sok. Tekintsünk vissza 1936-ra: január 28-án jelenik meg a szovjet pártorgánumban, a Pravdában az izgató cikk „Káosz zene helyett”, amelyben Sosztakovicsot és operáját a Lady Macbeth-et masszívan megtámadják. Megindul egy féktelen kampány a teljes művészi- és kulturális élet ellen, amely a sztálini kulturális forradalomban szélesedik ki. Számos röpiratot nyomtatnak, amelyekben az ifjúságnak az uralkodó ideológia felfogásában való jobb művészi nevelését is szorgalmazzák. A művészi ügyek bizottsága ehhez irányelveket fogalmaz meg: ebben a kontextusban szerepel a speciális zeneiskola. Ez nem elítélendő, de ennek tudata fontos volna. Ezzel szemben Fedosszeva a zene-történet tanárától kér tanácsot. Ő csak a Sosztakovics elleni támadásról tud, kulturális forradalomról nem óhajt beszélni.

Az elmúlt idők varázsa

Így aztán sok kérdéssel távozunk a speciális zeneiskolából, hogy újabbak merüljenek fel. Mert Szentpétervár a kirívó ellentmondások metropolisa: morbidan szép, pompásan hanyatló, hangosan elhallgatott. Ez illik ahhoz a városhoz, amely Szentpétervárból Petro- és Leningrádon keresztül újra Szentpétervárrá változott. Az öt évvel ezelőtti 300-éves jubileum alkalmával felpolírozott homlokzatok mögött még mindig több család lakik az egykori szovjet „kommunális lakásokban” egy fedél alatt. Jansons elkeserítik az ilyen visszás állapotok, mégsem szeretne elköltözni.

Jelenleg leginkább Münchenben és Amsterdamban tevékenykedik, mégsem adja fel a lakását és vidéki dácsáját. Szentpétervár számára mindenképp előtti egy gazdag kulturális örökség. „Hát nem csodás?” lelkesedik Jansons, a pétervári Filharmónia karmesteri- és pompás szólista szobáiba lépve. Sosztakovicsnak számos művét itt mutatták be, és egyúttal innen indult a pétervári „Jansons-dinasztia” útja is.

Tanulmányai után, amelyek 1969-ben Ausztriába Hans Swarowskyhoz és Herbert von Karajánhoz vezették, 1971-ben lett Jansons, mint korábban apja, Mravinszkij asszisztense. Két évvel később kinevezték a Leningrádi Filharmonikusok másodkarmesterévé. A Filharmónia falát. Jansons apjának és Mravinszkijnek képei díszítik. „Nézze csak, micsoda autoritás!” szemléli Jansons a Mravinszkij képet: „Sokan féltek tőle.” Még olyan hírességeknek is mint David Ojsztrah, Msztjiszlav Rosztropovics vagy Sztatoszlav Richter el kellett némulnia, ha Mravinszkij belépett a terembe.

Az ünnepélyes vörös szólista szobában ismét egy gazdagon díszített történelmi cári zongora áll az Ermitázsából. Jansons azonnal a billentyűkhöz nyúl. „Ajvė – kérem, vegyék tekintetbe, hogy tulajdonképpen hegedűs vagyok.” Jansons filharmóniai emlékeihez tartozik a kisterem is: „A Filharmónia kistermében, ahol Glenn Gould debütált Oroszországban, a Szovjetunióban elsőként eldirigáltam Haydn minden londoni szimfóniáját” Azt, hogy Jansons apját követte Mravinszkij asszisztensi pozíciójában semmiképpen nem érezte előnynek, inkább nyomásként ült rajta, ami végül is a hírnevéhez vezetett.

A speciális zeneiskola után a konzervatórium következett. Itt hegedülni, zongorázni és dirigálni tanult. Jansons nagy tisztelettel lépett be a termekbe, ahol Sosztakovics és Szergej Prokofjev tanítottak. A múlt varázsa azonban hamar szertefoszlott, amint a főiskola igazgatójával Alexander Csajkovszkival a mai viszonyokra terelődött a szó. Arra a kérdésre, hogy jelenleg tanul-e itt egy kis Jansons azt felelte: „Sajnos nem, de én reménykedem.” Annál inkább örült a zeneszerző unokaöccse Boris Csajkovszkij, hogy Jansons április közepén profikkal és amatőrökkel egy Carmen előadást vezényelt. Mert „Egyesek azt mondták: most megtudtuk, hogy miért tanulunk itt.”

Vesztesek és nyertesek

Kissé tanácstalannak tűnik Csajkovszkij mosolya. „Észak Velencéjében” ugyanis ma vesztesek és győztesek vannak, közöttük nincs semmi. A pétervári zenei életben sincs ez másképpen, a Jansons által olyan nyira szeretett speciális zeneiskola és a konzervatórium is közismerten a vesztesek közé tartozik. Nyertes ezzel szemben nagyvonalú támogatással a Mariinszki Színház. Így 2010 novemberére közpénzből finanszírozva a második játékszínt tervezik. Már 2006 novemberében megnyílt kitűnő

akusztikával az új koncertterem, amit Valery Gergiev a Mariinszki Színháznak szánt, erre szponzorok adták a pénzt.

„Mindez paradoxnak tűnik” szögezi le Jansons. „De nem paradoxon-e az is, hogy Szentpétervárnak a Filharmóniával és az új koncertteremmel két akusztikailag kitűnő terme van, míg ilyen a gazdag zenei városban Münchenben hiányzik?” Ezzel Jansons kedvenc témájához érkezett. Vezető karmesterként a Bajor Rádió Szimfonikus Zenekaránál ugyanis fáradhatatlanul száll síkra új koncertteremért Münchenben, és minden érv az ő oldalán áll, mivel: „A Filharmónia a Gasteigben ugyan nagy, de

akusztikailag teljesen alkalmatlan. A Herkulesaal ugyan akusztikailag jó, de nagyzenekari műveknek túl kicsi.”

Az új pétervári koncertteremmel azonban van egy kis probléma: „Túl kevés a közönség”, nyilatkozott Okszana Tokranova sajtószóvivő. Ez a hiba magában a teremben rejlik, mivel a pétervári Filharmónia jól látogatott koncertekkel már bizonyított. Az új 1100 fős Mariinszki terem nem túl nagy, de egy szimfonikus zenekar számára a színpad túl kicsi. Jó program-koncepcióra volna szükség. „Ezen dolgozunk”, mondja Tokranova. Az, hogy a termet miért építették egyáltalán, rejtély marad. Azt rebesgetik,

hogy a Filharmónia terme a város jelenlegi hangadó karmestereinek, Yuri Temirkanovnak és Gergievnek szűk lenne.

Van még egy másik probléma is: a jó hangversenytermeket jó zenével kellene megtölteni. Eközben nem titok, hogy az egykori Leningrádi-, ma Szentpétervári Filharmonikusok vesztek fényükből. Így aztán mindenütt beszédes hallgatók kérdőjelek vannak. Hirtelen megpillantja Jansons az egykori szovjet Úttörő Palotát, ma az Alkotás Palotáját. „Tíz évig vezettem az ottani gyermekzenekart, a legjobb volt az egész Szovjetunióban. Ma ilyesmi már nincs Oroszországban.” (Das Orchester 2008/12)

Koncertélmény a lakásban

Petrovics Eszter a közvetítések kulisszatitkairól

Egy hangversenyteremben 1000-2000 ember hallgathat meg egy előadást, a tévéképernyők előtt ülve azonban akár több millió.

S bár az élő zene varázsát nehéz felülmúlni, a közvetítés adott esetben mégis hozzáadhat valamit az előadott produkcióhoz.

Arról, hogy hogyan kell felkészülni az élő közvetítésre, a koncertfelvételre, hogy mire kell figyelnie a rendezőnek, Petrovics Eszter beszélt, aki számos színház-, opera- és hangversenyközvetítést irányított már. Azt mondja, a nézettségi adatok azt igazolják, ha főműsoridőben sugároznak egy koncertet vagy egy operát, akkor igenis nagyon sokan kíváncsiak rá.

! Hogyan kezd neki a munkának és mennyire feltétel a kotta-olvasás egy koncertközvetítés rendezőjénél?

– Szükség van rá, hiszen az ember a partitúrával a kezében tervezi meg a közvetítést. Miközben meghallgatja az adott darab felvételét, bejelöli a kottában, hogy hol melyik hangszercsoportra kell figyelni, a közvetítés vagy a felvétel során kit, melyik szólistát kell mutatni. A rendezőnek ilyenkor azt is végig kell gondolnia, mikor melyik zenei motívumot tartja a legfontosabbnak: a pizzicatót vagy akár az ellenszólamot. Mert nem mindig csak a fődallamra kell koncentrálni... Azon is érdemes eltöprengeni, hogy egy zenei ismétlés esetén ne mindig ugyanazt mutassuk meg a nézőknek. Nekem kihívást jelent, hogy egy ismert, sokszor közvetített kompozíciónál képes vagyok-e olyan apró érdekességekre felhívni a figyelmet,

amit korábban más még nem mutatott meg. Persze, néha csak a képernyőn derül ki, hogy mindez hogyan mutat... Ezért is fontos, hogy legyen legalább egy olyan próba, amikor mindezt ki lehet próbálni, hiszen legalább 6-8-10 kamerával dolgozunk. De még most is, ha sokszor közvetített darabról készül felvétel, akkor is át kell rágni magam ütemről ütemre a kottán. Még ekkora rutin-nal is sok órát vesz el a felkészülés.

! Mi történik az élő közvetítéskor?

– Tulajdonképpen ugyanaz, mint egy felvételnél, csupán az izgalom nagyobb, hiszen, ha hibázunk, nincs mód a javításra. A közvetítő kocsiban ülve a kidolgozott partitúrából diktáljuk a kameramanoknak (akikkel összeköttetésben vagyunk fülhallgatón keresztül), hogy ki mit mutasson, hogy az adott zenei ponton be lehessen vágni. Lát-

juk az összes kamera képét, és természetesen a kimenő adásképet is. Azért is fontos, hogy mindent alaposan lepróbáljuk, mert ha kicsit is odébb mozdítják valamelyik hangszert, vagy egy kicsit arrébb ül vagy áll egy muzsikás, akkor a közvetítéskor szembeszülünk azzal, hogy csak az nincs a képen, aminek látszania kellene... Néha már 10 centiméter is számít... Egyik „felejtethetlen” küzdelem volt, amikor Ravel Bolero-jánál a kisdobot csak a próbán láttuk teljes egészében...

! Ilyen helyzetben mit lehet tenni?

– Először úrrá kell lenni mindannyiunknak a kétségbeesésen és a tehetetlenségen. Óhatatlan, hogy egy ilyen feszült helyzet kapkodást eredményezhet, hiszen megvan a kamerák sorrendje, egyetlen eltéréstől már minden borulhat... Ilyenkor kell rugal-

masnak lenni, s alkalmazkodni a kialakult helyzethez. Szerencsére a televíziónézők ebből alig érzékelnek valamit, mindössze talán annyit, hogy valami megbillen a képi folyamatban, valami lekésik. De mivel ez a több száz vágásból jó esetben egy tucat, azt mondhatom, hogy elég elenyésző hibamennyiség. Felvételnél viszont a karmester képét és egy totálképet folyamatosan rögzítünk, így utómunkánál szükség esetén ezeket a snitteket használjuk. Egyébként a Duna Televíziónál kialakult egy remek „koncertközvetítő” csapat, amelynek tagjaival nagyon jól lehet együtt dolgozni. Hadd említsem meg Horváth Adrienne kiváló vezető operatőrt és Zsigó Ferenc fővilágosítót, továbbá azt a kameraman-csapatot, akik szakmai tudásuk legjavát nyújtják egy-egy ilyen közvetítés alkalmával – legyen az zene vagy próza a színpadon.

■ Mire kell figyelni egy színházi előadásnál?

– Ha operát vagy színházi előadást közvetítünk, akkor a rendezői példányból dolgozom, s igyekszem is megbeszélni a színre vivővel, hogy az ő koncepciója szerint mikor mi a legfontosabb momentum, kit és hogyan mutassunk. Így a tv-felvétel még hangsúlyosabbá teszi az elképzeléseit. A zenei közvetítések mellett ezeket a feladatokat is nagyon élvezem, s a vágyaim közé tartozik még az is, hogy táncfelvételeket is készítsék.

■ Hány esztendeje dolgozik tv-s rendezőként?

– Már több mint tíz. Külsős munkatársként az MTV-nél kezdtem, s több mint egy évtizede dolgozom a Duna Televízió belső állományában.

■ Gondolom, a zenei végzettségével a hangversenyek a legfontosabbak...

– Be kell, hogy valljam, hogy a szívemben a komolyzene és a színház ugyanolyan helyet foglal el. Mindenki azt gondolja rólam, hogy a Zeneakadémián végeztem, pedig más utat jártam be. Tanultam persze zongorázni gyerekként, később azonban az ELTE tanárképzőjét választottam, amelyet ének-zene – karvezetés szakon végeztem el. De nem éreztem igazi elhivatottságot a tanításhoz, még tanulni akartam. Ekkor jelentkeztem a Színművészeti Egyetem posztgraduális színházelmélet szakára, és amikor ez sem volt elég, édesapám, Petrovics Emil ösztönzésére felvételiztem az intézmény tv-rendező/szerkesztő szakára, Rangos Katalin – Horváth Ádám – Bíró Miklós osztályába. Az első időkben, amikor zenei feladatot kaptam, számíthattam természetesen apu segítségére. Most is szinte minden közvetítésemet megnézi, ő a „bom-babiztos nézői szem”.

■ A Duna Televízió talán mostanában az egyetlen adó, ahol viszonylag gyakran látni koncertközvetítéseket. Az elmúlt hónapokban jelentős munkái közé tartozott a Verdi Terezinben vagy a Hősök teréről közvetített koncert a Fesztiválzenekarral... Szintén lényeges az Armel Operaverseny és Fesztivál közvetítése, amelyet Európa-szerte láthatnak az érdeklődők. Mi alapján döntenek arról, hogy mikor mit vesznek fel?

– Különböző ajánlatokat kapunk, ebből igyekszünk válogatni, de tudni kell azt, hogy egy teljes estés felvétel, több kamerával kb. 2 millió forintjába kerül a televízióknak, s nálunk is szűkös a költségvetés. Egyébként

nemrég én vettem át a csatornánál a zenei ügyek irányítását. Az Armel versenyt kimondottan szeretem, hiszen így kortárs operákat mutathatunk be, fiatal tehetségekkel, s izgalmas munka, hiszen az általunk készített élő adást fogja most az Arte csatorna átvenni. De azért hadd említsem meg egyik legörömtelibe munkámat: Plácido Domingo két budapesti koncertjét is közvetíthettem. Megindító volt a vele való találkozás, szerénysége, munkájának hallatlan fegyelme, tökéletes zeneisége. Az is öröm, hogy hiába mondogatják, nincs igény a magas kultúrára, ha főműsoridőben sugárzunk koncertet, operát, akkor magas a nézettsége.

■ Muzsikusoktól is kap visszajelzést?

– Ez már jóval ritkábban, de azért néha előfordul... Tudom, sokszor a muzsikusok azt gondolják, már megint idejöttek a tévések zavarni, a szemünkbe világít a lámpájuk, megbotlunk a kábeleikben... Pedig mi arra törekszünk, hogy lehetőleg ne okozunk gondot, s minden a lehető legolajozottabban működjön. Ahogy a zenészek, úgy mi is igyekszünk a tudásunk legjavát nyújtani. Ha ugyanis jó munkát végzünk, akkor amellet, hogy a pillanat művészetét megörökítjük, akár még érdekesebbé is tehetjük azáltal, hogy olyan momentumokat mutatunk meg, amelyet a koncerten helyet foglaló néző nem lát... Arról nem is beszélve, hogy így több millióan is az élmény részeseivé válhatnak. Bár drága a digitális technika, elképesztő hang- és képminőséget produkál, így talán évek múlva is visszaad valamit az adott koncert hangulatából...

R. Zs.

A SZOLNOKI SZIMFONIKUS ZENEKAR

próbajátékot hirdet

váltó koncertmester állásra.

A próbajáték időpontja: 2010. október 19. (kedd) 9:30 órától (pontos beosztás a jelentkezések beérkezése után)

A próbajáték helye: Jász-Nagykún-Szolnok Megyei Verseyhy Ferenc Könyvtár, és Művelődési Intézet Verseyhy terem 5000 Szolnok, Kossuth tér 2.

A próbajáték anyaga:

1. forduló

Mozart: G-dúr (K 216) vagy D-dúr (K 218) vagy A-dúr (219) hegedűverseny I. tétele kadenciával

2. forduló

Mendelssohn, Brahms, Csajkovszkij vagy Sibelius hegedűverseny I. tétele

Zenekari állások: A kijelölt részek részletes listája és kottaanyaga a jelentkezés beadása után a titkárságon igényelhető ill. átvethető.

Jelentkezés: 2010. október 10-ig levélben: 5000 Szolnok, Hild János tér 1, vagy e-mailben: kdredit@gmail.com A jelentkezéshez rövid szakmai önéletrajz és szakirányú végzettséget igazoló okirat másolata szükséges.

Információ: Kádár Edit marketing vezetőnél a 20-333-8619-es telefonszámon, vagy e-mailben (kdredit@gmail.com)

A próbajátékon a zenekar zongorakísérőt nem biztosít!

Szolnok, 2010-09-07

Patkós Imre
ügyvezető

A SZOLNOKI SZIMFONIKUS ZENEKAR

próbajátékot hirdet
BRÁCSA TUTTI állásra.

A próbajáték időpontja: 2010. október 20. (szerda) 9:30 órától (pontos beosztás a jelentkezések beérkezése után)

A próbajáték helye: Jász-Nagykun-Szolnok Megyei
Verseghy Ferenc Könyvtár és Művelődési Intézet
Verseghy terem
5000 Szolnok, Kossuth tér 2.

A próbajáték anyaga: Hoffmeister: D-dúr brácsaverseny I. t. (kadenciával)
vagy
Stamitz: D-dúr brácsaverseny I. t. (kadenciával)

Zenekari állások: A kijelölt részek részletes listája és kottaanyaga a jelentkezés beadása után a titkárságon igényelhető, ill. átvethető.

Jelentkezés: 2010. október 10-ig levélben: 5000 Szolnok, Hild János tér 1, vagy e-mailben: kdredit@gmail.com
A jelentkezéshez rövid szakmai önéletrajz és szakirányú végzettséget igazoló okirat másolata szükséges.

Információ: Kádár Edit marketing vezetőnél a 20-333-8619-es telefonszámon, vagy e-mailben (kdredit@gmail.com)
A próbajátékon a zenekar zongorakísérőt nem biztosít!

Szolnok, 2010-09-07

Patkós Imre
ügyvezető

A CONCERTO BUDAPEST SZIMFONIKUS ZENEKAR

próbajátékot hirdet
II. harsona állásra

A próbajáték időpontja: 2010. október 13. 14:00 órától

A próbajáték helye: Zeneház, 1094 Budapest, Páva utca 10–12.

A próbajáték anyaga: F. David: Concerto 1., 2. tétel

Zenekari állások: Mozart: Requiem – Tuba Mirum tétel
Rossini: Tell Vilmos – nyitány
R. Strauss: Till Eulenspiegel vidám csínjei
R. Strauss: Imígyen szóla Zarathustra
Bartók: A csodálatos mandarin
Bartók: Concerto
Wagner: A walkür – A walkűrök lovaglása

Zongorakíséretről a jelentkezőknek kell gondoskodniuk.
A kijelölt részek kottaanyaga a jelentkezés leadása után a helyszínen Hoós Andrea kottatárosnál igényelhető: 0630 30 15 340, kottatar@tza.hu

Jelentkezés: 2010. október 11-ig e-mailben, rövid szakmai önéletrajzzal: kapitanffy@tza.hu
További információért forduljanak Kapitánffy Orsolyához: kapitanffy@tza.hu, 0630 474 3770

Budapest, 2010. szeptember 21.

Keller András
művészeti igazgató

A CONCERTO BUDAPEST SZIMFONIKUS ZENEKAR

próbajátékot hirdet
bőgő szólamvezető és bőgő tutti állásokra

A próbajáték időpontja: 2010. október 12. 14:00 órától

A próbajáték helye: Zeneház, 1094 Budapest, Páva utca 10–12.

A próbajáték anyaga: Dittersdorf: E-dúr koncert 1., 2. tétel
Bottesini: H-moll koncert 1., 2. tétel

Részletek a következő művekből:

Mahler: I. szimfónia 3. tétel bőgőszóló (csak a szólamvezetői állásra jelentkezőknek)
Mozart: Jupiter szimfónia 1. tétel
Beethoven: VII. Szimfónia 1. tétel
Beethoven: IX. Szimfónia 4. Tétel
Brahms: II. szimfónia 4. Tétel
Mahler: II. szimfónia
Richard Strauss: Don Juan

Zongorakíséretről a jelentkezőknek kell gondoskodniuk.
A kijelölt részek kottaanyaga a jelentkezés leadása után a helyszínen Hoós Andrea kottatárosnál igényelhető: 0630 30 15 340, kottatar@tza.hu

Jelentkezés: 2010. október 10-ig e-mailben, rövid szakmai önéletrajzzal: kapitanffy@tza.hu
További információért forduljanak Kapitánffy Orsolyához: kapitanffy@tza.hu, 0630 474 3770

Budapest, 2010. szeptember 21.

Keller András
művészeti igazgató

A CONCERTO BUDAPEST SZIMFONIKUS ZENEKAR

próbajátékot hirdet

I. oboa és II. oboa /angolkürt állandó kíséretű állásokra

A próbajáték időpontja: 2010. október 14. 15:00 órától

A próbajáték helye: Zeneház, 1094 Budapest, Páva utca 10–12.

A próbajáték anyaga:

I. oboa, II. kötelezettséggel

Versenymű I. tétele kadenciával: Mozart, Martinu, R. Strauss, V. Williams, Hidas, választható.
Zenekari részletek:
Brahms: Hegedűverseny 2. tétel
Csajkovszkij: IV. szimfónia 2. tétel

Bartók: Concerto
Rossini: Selyemlétra nyitány
Beethoven: III. szimfónia 2. tétel
Rimskij-Korszakov: Seherezádé
R. Strauss: Don Juan
Ravel: Daphnis és Chloé II. szvit

II. oboa + angolkürt

Egy szabadon választott előadási darab
Zenekari részletek:
Brahms: Haydn variációk 2. oboa
Bartók: Concerto 2. oboa + angolkürt
Ravel: Daphnis és Chloé 2. oboa

Dvorák: Újvilág szimfónia 2. tétel angolkürt
Ravel: G dúr zongoraverseny angolkürt
Berlioz: Fantasztikus szimfónia 3. tétel angolkürt

Zongorakíséretről a jelentkezőknek kell gondoskodniuk.
A kijelölt részek kottaanyaga a jelentkezés leadása után a helyszínen Hoós Andrea kottatárosnál igényelhető: 0630 30 15 340, kottatar@tza.hu

Jelentkezés:
2010. október 12-ig e-mailben rövid szakmai önéletrajzzal: kapitanffy@tza.hu
További információért forduljanak Kapitánffy Orsolyához: kapitanffy@tza.hu, 0630 474 3770

Budapest, 2010. szeptember 21.

Keller András
művészeti igazgató

BUDAPESTI FILHARMÓNIAI TÁRSASÁG

Október 11. Operaház

Kodály bérlet/1

Beethoven:
G-dúr zongoraverseny op.58
Beethoven: „Ah! perfido” – koncertária op.65
Beethoven: VII., A-dúr szimfónia op.92
Vez.: Kovács János
Km.: Fodor Beatrix (ének), Ránki Dezső (zongora)

Október 12. Operaház

Mahler bérlet/2

Beethoven:
G-dúr zongoraverseny op.58
Beethoven: „Ah! perfido” – koncertária op.65
Beethoven:
VII., A-dúr szimfónia op.92
Vez.: Kovács János
Km.: Fodor Beatrix (ének), Ránki Dezső (zongora)

November 2. Operaház

Mahler bérlet/3

Verdi: Requiem
Vez.: Pier Giorgio Morandi
Km.: Sümei Eszter, Németh Judit, Brickner Szabolcs, Rácz István és a Magyar Állami Operaház Énekkara, karigazgató: Szabó Sipos Máté

BUDAFOKI DOHNÁNYI ERNŐ SZIMFONIKUS ZENEKAR

Október 1. péntek 19.00

Klauzál Ház

Budafoki hangversenyesték

Beethoven: C-dúr (Kismartoni) mise
Beethoven: III. (Eroica) szimfónia
Daniella Lugassy – szoprán
Megyesi Schwartz Lúcia – alt
Szappanos Tibor – tenor
Cser Péter – basszus
Budapesti Akadémiai Kórustársaság
Vez.: Hollerung Gábor

Október 3. vasárnap 20.00

Pestszentimrei Sportkastély

Filmzene koncert

Vez.: Hollerung Gábor

Október 9. szombat 19.30

Olasz Kultúrintézet

Universitas

Mozart: C-dúr (Jupiter) szimfónia K 551
Bernstein: Chichester Psalms
Schubert: VII. szimfónia
Budapesti Akadémiai Kórustársaság
Vez.: Hollerung Gábor

Október 10. vasárnap 11.00

Olasz Kultúrintézet

A megértető zene

Mozart és Salieri
Mozart: C-dúr (Jupiter) szimfónia K 551
Előad és vez.: Hollerung Gábor

Október 16. szombat 11.00

Klauzál Ház

A megértető zene junior

Mendelssohn: Szentivánéji álom
Előad és vez.: Hollerung Gábor

Október 16. szombat 15.00

Klauzál Ház

Zeneértő leszek

Bemutatkozik a vonós család
A hegedű, brácsa, gordonka és a nagybőgő
Előad: Zelinka Tamás

Október 30. szombat 19.30

Olasz Kultúrintézet

Universitas

Kerékfy Márton: Passacaglia
Mendelssohn: IV. szimfónia
Cherubini: Requiem
Budapesti Akadémiai Kórustársaság
Vez.: Guido Mancusi

November 9. kedd 19.30

Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Fortissima

Händel: Messiás
Sharon Rostorf – szoprán, Megyesi Schwartz Lúcia – alt, Kálmán László – tenor, Kálmán Péter – basszus
Budapesti Akadémiai Kórustársaság
Kamarakórusa
Vez.: Hollerung Gábor

November 13. szombat 11.00

Klauzál Ház

A megértető zene junior

Prokofjev:
Péter és a farkas
Előad és vez.: Hollerung Gábor

November 13. szombat 15.00

Klauzál Ház

Zeneértő leszek

A virtuóz fafúvósok
A fuvola, az oboa, a klarinét és a fagott
Előad: Zelinka Tamás

November 14. vasárnap 11.00

Olasz Kultúrintézet

A megértető zene – Ég és föld

Holst: Planéták
Előad és vez.: Hollerung Gábor

November 19. péntek 19.00

Klauzál Ház

Budafoki hangversenyesték

Orbán: I. szerenád
Haydn: C-dúr csellóverseny
Schumann: II. szimfónia
Szabó Ildikó – cselló
Vez.: Vashegyi György

November 26. péntek 19.30

Budapest Kongresszusi Központ

Havasi Project

Vez.: Hollerung Gábor

December 3. péntek 19.30

Olasz Kultúrintézet

Universitas

Berlioz: Római karnevál
Jereb Ervin: Trombitaverseny
Rimsky-Korsakov: Scherezádé
Geiger György – trombita

DEBRECENI FILHARMONIKUS ZENEKAR

Október 14.

Debrecen – Bartók Terem

Rubányi Vilmos bérlet

Stravinsky: Szimfónia 3 tételben
Bruch: g-moll hegedűverseny
Beethoven: III. Eroica szimfónia
Km.: Banda Ádám – hegedű
Vez.: Kocsár Balázs

November 25.

Debrecen – Bartók Terem

Rubányi Vilmos bérlet

Chopin: f-moll zongoraverseny
Schumann szimfónia
Km.: Farkas Gábor – zongora
Vez.: Kesselyák Gergely

CONCERTO BUDAPEST

Október 11. hétfő 19.30

Művészetek Palotája, Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Karajan-bérlet

R. Strauss: Don Juan – szimfonikus költemény
Burleszke
Brahms: IV. szimfónia, e-moll, op.98
Km.: Várjon Dénes – zongora
Vez.: Keller András

Október 24. vasárnap 19.30

Thália Színház

Fischer Annie bérlet

Mozart és Moz'Art,
Ahogy tetszik – Mozart népszerűsége
Házigazda: Batta András
Szóktetés a szerájából – nyitány
Lucio Silla – Cecilio szenátor áriája („I tenero momento”)
Les petits riens (balettzene) – részlet
Figaro házassága – Figaro áriája („Non piu andrai”)
Ot kontratánc KV 609 – részlet
Kis éji zene KV 525 – részlet
'Haffner'- szerenád KV.250
Vez.: Keller András

November 19. péntek 19.30

Olasz Intézet

Metamorfózisok 1.,
Schubert: Ständchen [Serenade], D. 889 (Arnold Schönberg átíratva)
Km.: Horváth István
J. Strauss II: Lagunenwalzer, Op. 411 (Arnold Schönberg átíratva)
Max Reger: Eine romantische Suite, Op. 125 – II. tétel (Arnold Schönberg átíratva)
J. Brahms: Regenerlied, Op. 59 Nr. 3 (Kocsis Zoltán átíratva)
magyarországi bemutató
Km.: Fodor Gabriella
J. Strauss II: Morgenblätter, Op. 279 (Kocsis Zoltán átíratva)
Liszt Ferenc: La lugubre gondola I (Kocsis Zoltán átíratva)
magyarországi bemutató
R. Strauss: Ständchen [Serenade], Op. 19/2 (Kocsis Zoltán átíratva)
Km.: Fodor Gabriella
J. Strauss II: Künstlerleben, Op. 316 (Kocsis Zoltán átíratva)
Mahler: Lieder eines fahrenden Gesellen (Arnold Schoenberg átíratva)
Km.: Orendt Gyula
J. Strauss II: Kaiserwalzer, Op. 437 (Arnold Schönberg átíratva)
J. Strauss I: Radetzky-Marsch, Op. 228 (Kocsis Zoltán átíratva)
Vez.: Kocsis Zoltán

November 20. szombat 19.30

Olasz Intézet

Metamorfózisok 2.,
Richard Wagner: Siegfried-Idyll (kamarazenei verzió)
Arnold Schönberg:
I. Kammer-symphonie, Op. 9
Richard Strauss: Serenade, Op. 7
Richard Strauss: Metamorphosen
A hangverseny előtt 18.00 órakor
Kocsis Zoltán nyilvános főpróbát és előadást tart Richard Strauss Meta-morfózisok című művéből.
Vez.: Kocsis Zoltán

November 21. vasárnap 19.30

Olasz Intézet

Metamorfózisok 3.,
Bartók-Kocsis: Scherzo, BB 27/4
Dohnányi Ernő: Szimfonikus percek,
Op. 36

Bartók Béla: „Kossuth” – szimfóniai költemény nagyzenekarra
R. Strauss:
Also sprach Zarathustra, Op. 30
Vez.: Kocsis Zoltán

November 29. hétfő 19.30

Művészetek Palotája, Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Karajan-bérlet

Beethoven:
G-dúr zongoraverseny, op.58
Bruckner: VII. szimfónia, E-dúr
Km.: Jevgenyij Koroljov – zongora
Vez.: Keller András

December 5. vasárnap 19.30

Művészetek Palotája, Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Richter-bérlet

Rachmanyinov: A holtak szigete – szimfonikus költemény, op.29
II. zongoraverseny, c-moll, op.18
Muszorgszkij-Ravel: Egy kiállítás képei
Km.: Khatia Buniatishvili – zongora
Vez.: Kovács János

DUNA SZIMFONIKUS ZENEKAR

Október 1. 19.00

Duna Palota – Színházterem

Téli Bérlet

„Mester és tanítványai”
Schumann:
Manfred nyitány esz-moll op.115
Mozart: Versenymű fuvolára és hárfára KV 299
Beethoven: 3. szimfónia
Esz-dúr op.55 („Eroica”)
Km.: Szklenár Ferenc (fuvola) és Bábel Klára (hárfa) a 2010. évi Fischer Annie ösztöndíj nyertese
Vezényelnek a zenekar nyári karmesterkurzusának legeredményesebb hallgatói és professzoruk: Michael Dittrich (Ausztria)

Október 15. 19.00

Duna Palota – Színházterem

Téli Bérlet

„Amerikai hangulat”
Gershwin: F-dúr zongoraverseny
Dvorák: 9. szimfónia e-moll op.95 („Új világ”)
Km.: Balog József
Vez.: Deák András

Október 29. 19.00

Duna Palota – Színházterem

Téli Bérlet

„Brahms est”
Tragikus nyitány d-moll op.81
Variációk egy Haydn témára B-dúr op.56a
4. szimfónia e-moll op.98
Vez.: Gál Tamás

November 12. 19.00

Duna Palota – Színházterem

Téli Bérlet

„200 éve születtek”
Chopin: e-moll zongoraverseny op.11
Schumann: 4. szimfónia d-moll op.120
Km.: Hegedűs Endre
Vez.: Ménesi Gergely

November 26. 19.00

Duna Palota – Színházterem

Téli Bérlet

Erkel: Hunyadi László nyitány
Enescu: 1. román rapszódia
Kodály: Galántai táncok

Liszt: Zongoraverseny
Liszt: Les Preludes
Km.: Murad Hussaynov
(azerbajdzsán)
Vez.: Deák András

GYŐRI FILHARMONIKUS ZENEKAR

Október 22., péntek, 19.00
Richter-terem

Nikisch Artur bérlet
Verdi: Aida – nyitány
Ritorna vincitor – Aida áriája
Ciel, mio padre! Aida-Amonasro duett
Verdi: Macbeth – La luce langue – Lady Macbeth áriája
Perfidi – Macbeth áriája
Verdi: Simon Boccanegra – Boccanegra – Amelia duett
Giordano: Andrea Chenier – Nemico della patria Gerard áriája
Carlo Gerard – Maddalena – Gerard duett
La mamma morta – Maddalena áriája
Puccini: Köpeny – Nulla, silenzio – Michele áriája
Ponchielli: Gioconda Suicidio! – Gioconda áriája
Ora posso morir. -Gioconda – Barnaba záró duett
Csajkovszkij: Anyegin Oh, kak mnye tyjezsilo! Tatjana– Anyegin záró duett
Km.: Lukács Gyöngyi szoprán, Alexander Aqache, bariton
Vez.: Kesselyák Gergely

November 27., szombat, 19.00
Richter-terem

Richter János bérlet
A mi szólóistánk
M.I. Glinka: Ruszlán és Ludmilla – nyitány
Vivaldi: C-dúr pikkolóverseny, RV 443
Hidas F.: Versenymű rézfúvós kvintette és zenekarra
D. Sosztakovics:
X. (e-moll) szimfónia, op. 93
Vez.: Héja Domonkos Liszt-díjas
Km.: Csajági Veronika – pikkoló
GYFZ rézfúvós kvintette

December 4., szombat, 19.00
Richter-terem

Varga Tibor bérlet
R. Schumann: Manfred – nyitány, op. 115
F. Mendelssohn:
e-moll hegedűverseny, op. 64
P. I. Csajkovszkij:
IV. (f-moll) szimfónia, op. 36
Vez.: Gilbert Varga
Km.: Ilian Garnetz, a sioni Varga Tibor nemzetközi hegedűverseny győztese

MISKOLCI SZIMFONIKUS ZENEKAR

Szeptember 27. 19.00
Művészetek Háza

Jóitékonyági koncert a Rákellenes Liga javára
Vez.: Kovács László

Október 4. 19.00, Művészetek Háza
(Népszerű bérlet)

Csajkovszkij: Rómeó és Júlia – nyitányfantázia
Csajkovszkij: Rokokó variációk
Beethoven: IV. szimfónia

Cselló: Mérei Tamás
Vez.: Kovács László

Október 11. 19.00, Művészetek Háza
(Szezonbérlet)

Mozart: Figaro házassága – nyitány
Schubert: VIII. (h-moll)
„Befejezetlen” szimfónia
Orff: Carmina Burana
Ének: Rőser Orsolya Hajnalka, Horváth István, Orendt Gyula
Km.: Nemzeti Énekkar
Vez.: Antal Mátyás

Október 21. 19.30, Aschaffenburg (Németország), Stadthalle

Orbán: Veronai vázlatok
Paganini: D-dúr hegedűverseny
Csajkovszkij: V. szimfónia
Hegedű: Jávorkai Sándor
Vez.: Kovács László

Október 23. 19.30, Aschaffenburg (Németország), Stadthalle

Puccini: Messa di Gloria
Bizet: Te Deum
Puccini: Preludio Sinfonico
Puccini: Mottetto per San Paolino
Ének: Anna-Lena Denk (szoprán), Xavier Moreno (tenor), Armin Kolarczyk (bariton)
Km.: Oratorienchor Aschaffenburg, Miskolci Bartók Kórus
Vez.: Joachim Schüller

Október 29. 19.00, Művészetek Háza
KLAZZ koncert

Symphonic Salsa
Miskolci Szimfonikus Zenekar
Km.: Klazz Brothers&Cuba Percussion
Tagjai: Bruno Böhmer Camacho – zongora, Kilian Forster – nagybőgő, Tim Hahn – dob, Alexis Herrera Estevez, Elio Rodrigues Luis – ütőhangszerek
Vez.: Kovács László

November 2. 19.00

Selyemréti Szent István templom

Puccini: Preludio sinfonico
Puccini: Krizantémok
Fauré: Requiem
Ének: Cserna Ildikó, Szegedi Csaba
Km.: Debreceni Kodály Kórus
Vez.: Kovács László

November 8. 19.00, Művészetek Háza
(Szezonbérlet)

Csajkovszkij: Hegedűverseny
Prokofjev: Klasszikus szimfónia
Ravel: Daphnis és Chloé II. szvit
Hegedű: Banda Ádám
Vez.: Kovács László

November 13. 15.30
Művészetek Háza

Játsszunk zenét a Szimfonikusokkal!
Forgatókönyvíró és műsorvezető:
Csuka Tímea
Vez.: Kovács László

November 18. 19.00
Művészetek Háza

(Mesterbérlet)
Csajkovszkij: Mozartiana op.61
Mozart: Három koncertária
– Vorrei spiegarvi o Dio
– Alma grande e nobile cuore
Csajkovszkij: IV. (f-moll) szimfónia
Ének: Cristina Park
Vez.: Marco Balderi

November 29. 19.00
Művészetek Háza

(Népszerű bérlet)
Beethoven: V. zongoraverseny

Mendelssohn:
IV. „Olasz” szimfónia
Zongora: Vadim Chaimovich
Vez.: Kovács László

NEMZETI FILHARMONIKUS ZENEKAR

Október 21. csütörtök 19.30

Klemperer-bérlet/2.

Hector Berlioz: Faust elkárhozása – drámai legenda, op.24
Km.: Marguerite – Vizin Viktória
Mephistopheles – Rubèn Amoretti
Faust – Giorgio Berrugi
Brander – Gábor Géza
a Nemzeti Énekkar (karigazgató: Antal Mátyás), a Magyar Rádió Gyermekkörosa (karigazgató: Thész Gabriella), a Honvéd Férfikar (karigazgató: Strausz Kálmán)
Vez.: Kocsis Zoltán

November 11. csütörtök 19.30

Ferencsik-bérlet/1.

Erkel-est a zeneszerző születésének 200. évfordulója tiszteletére
Részletek a Brankovics György, a Hunyadi László, a Névtelen hősök, a Bátor Mária, a Sarolta, a Dózsa György és a Bánk bán című operákból
Km.: Rálik Szilvia – szoprán, Pataki Adorján – tenor, Sándor Árpád – bariton
Vez.: Medveczky Ádám

November 26. péntek, 19.30

Ferencsik-bérlet/2.

Szergej Prokofjev:
II. zongoraverseny g-moll, op.16
Pjotr Iljics Csajkovszkij:
VI. szimfónia h-moll op.74
(„Patetikus”)
Km.: Denis Kozhukhin – zongora
Vez.: Kocsis Zoltán

SAVARIA SZIMFONIKUS ZENEKAR

Október 2. szombat 19.30, MŰPA

Bérleten kívüli bangverseny

Beethoven:
Egmont nyitány
III. c-moll zongoraverseny
III. Esz-dúr „Eroica” szimfónia
Vez.: Vásáry Tamás

Október 13. szerda 19.30,
Bartók Terem

Bérleten kívüli bangversenyek

Hollywood Classics
Műsor – szervezés alatt
Vez.: Wolf Péter
Az est háziasszonya: Dobó Kata
Az est házigazdája: Stohl András

Október 14. csütörtök 19.30,
Bartók Terem

Bérleten kívüli bangversenyek

Hollywood Classics
Műsor – szervezés alatt
Vez.: Wolf Péter
Az est háziasszonya: Dobó Kata
Az est házigazdája: Stohl András

Október 22. 19.30,
Bartók Terem

Grieg: Peer Gynt – 1. szvit
km: Borbély László (zg.) Grieg:
a-moll zongoraverseny
Vez.: Vásáry Tamás
Brahms: 1. szimfónia

November 20. szombat, 19.00
Bartók Terem

Opera Bérlet

G. Bizet: Carmen
Carmen – Pánczél Éva
Don José – Kovácsházi István
Escamillo – Fokanov Anatolij
Remendado – Mukk József
Dancario – Vághelyi Gábor
Zuniga – Egri Sándor
Morales – Ambrus Ákos
Micaela – Fülöp Zsuzsanna
Frasquita – Gonzales Mónika
Mercedes – Gémes Katalin
Vaszy Viktor Kórus – Szeged
Karigazgató: Kovács Kornélia
Vez.: Vásáry Tamás

SZOLNOKI SZIMFONIKUS ZENEKAR

Október 18. hétfő 19.00

Aba-Novák Kulturális Központ Liszt Ferenc hangversenyterme

Aba-Novák bérlet

Jubileumi hangverseny a zenekar alapításának 45. évfordulója tiszteletére
Csajkovszkij: Romeo és Júlia – nyitányfantázia Saint-Saëns:
Bevezetés és Rondo Capriccioso
Csajkovszkij: Olasz capriccio
Erkel Ferenc: Hunyadi László – nyitány
Részletek a Bánk Bán c. operából:
Előjáték, Bortal, Csárdás, a II. felvonás előjátéka, Bánk Bán áriája, Bánk és Tibor kettőse Km.: Bali Gábor (hegedű)
Kovács Barna (tenor) Szerdahelyi Pál (bariton)
Vez.: Bali József

Október 25. hétfő 19.00

Szolnoki Főiskola – Campus

Campus Bérlet I.

Beethoven-est
Beethoven: István király – nyitány
Esz-dúr (L' emperor) zongoraverseny I. (C-dúr) Szimfónia
Km.: Fülei Balázs
Vez.: Bali József

November 8. hétfő 19.00

Aba-Novák Kulturális Központ Liszt Ferenc hangversenyterme

ANB 2

Skandináv-est

Einojuhani Rautavaara: Cantus Arcticus – Melankólia, A hatyúk vándorlása
Reinecke: D-dúr fuvalaverseny
Grieg: Peer Gynt 1. és 2. szvit
Km.: Dratsay Ákos
Vez.: Bolyky Zoltán

November 22. hétfő 19.00

Városháza díszterme

Fantázia bérlet I.

Zenei Társalgó
Csajkovszkij, Wieniawsky, Kreisler és Hubay Jenő művei
Km.: Banda Ádám hegedűművész
Vez.: Bolyky Zoltán

SZEGEDI SZIMFONIKUS ZENEKAR

Október 5. kedd 19.30, Színház

Vaszy-bérlet/1.

Liszt: Hunok csatája – szimf. költemény, nr.11

Liszt: Haláltánc
Berlioz: Fantasztikus szimfónia
Km.: Oravecz György – zongora
Vez.: Michael Hurshell (USA)

Oktober 8. péntek 19.00

Budapest, Szt. István bazilika

Haydn: A teremtés
Közreműködnek:
Somogyvári Tímea Zita – szoprán,
Csapó József – tenor,
Cser Krisztián – basszus,
Vaszy Viktor Kórus
Vez.: Gyüdi Sándor

Oktober 12. kedd 12.00

Színház

Ifjúsgági hv. délidőben

Dvorák: Szláv tánc, op. 46 nr. 8
Dvorák: h-moll csellőverseny – I. tétel

19.30, Színház

Friscy/1.

Dvorák-est
Szláv tánc, op. 46 nr. 8.
h-moll gordonkaverseny
VII. szimfónia, d-moll, op. 70
Km.: Mérei Tamás – gordonka
Vez.: Gyüdi Sándor

Oktober 23. szombat 19.00

Dóm

Ünnepi hangverseny

Haydn: A teremtés
Közreműködnek:
Somogyvári Tímea Zita – szoprán,
Csapó József – tenor,
Cser Krisztián – basszus,
Vaszy Viktor Kórus
Vez.: Gyüdi Sándor

Oktober 27. szerda 19.30

Dóm

Orbán György:
X. mise (Missa Decima)
A. L. Webber: Requiem
Közreműködik:
Szilveszter Klára és Trefán Szonja – MR Gyermekkórus szólistái,
Szabóki Tünde – szoprán
Nyári Zoltán – tenor
Nemzeti Énekhar (karigazgató:
Antal Mátyás)
Vez.: Gyüdi Sándor

November 16. kedd 19.30

MŰPA

Erste Bank Operagála

Rost Andreával

Vez.: Gyüdi Sándor

November 21. vasárnap 11.00

Színház

Matiné/1.

Emlékhangverseny Erkel Ferenc születésének 200. évfordulója alkalmából,
Részletek a Hunyadi László,
Bánk bán, Névtelen hősök,
Dózsa György című Erkel-
operákból
Közreműködnek a Szegedi
Nemzeti Színház művészei
Vez.: Pál Tamás

November 29. hétfő 19.00

Korzó Zeneház

Vántus István Kortárszenei Napok

Vántus-művek
Km.: Szecsődi Ferenc – hegedű,
Vaszy Kórus
Vez.: Gyüdi Sándor

ZUGLÓI FILHARMÓNIA – SZENT ISTVÁN KIRÁLY SZIMFONIKUS ZENEKAR ÉS ORATÓRIUMKÓRUS

Oktober 10., vasárnap 18.00

Művészetek Palotája, Bartók

Béla Nemzeti Hang-

versenyterem

Zuglói Filharmónia bérletsorozata
V/1.

Liszt: Orfeusz – szimfonikus költemény
Berlioz: Rómeó és Júlia – drámai szimfónia Op. 17.
Szólisták: Barna Júlia, Hormai József, Cser Péter
Vez.: Bogányi Tibor

Oktober 14., csütörtök 18.00

Zuglói Szent István Zeneház,

Nagyterem

Csütörtöki kamarazene a Zuglói Filharmónia művészeivel

R. Wagner: Parsifal (négy csel-lóra)
Dvorák: Szláv táncok
Km.: Mohay Anna, Baqais Ádám, Kirkósa Tamás Péter,
Zanathy-Pintér Márk – cselló
Jules de Swert: Elégia
F. Schubert: Ständchen
Km.:Kirkósa Tünde, Vinkler Andrea, Nádasdi Kristóf,
Petrus Bölöni Áron – cselló
Johannes Brahms: Esz-dúr Trió

kürtre, hegedűre és zongorára,
Op. 40

I. Andante – Poco piu animato
II. Scherzo: Allegro – Molto
meno allegro – Allegro
III. Adagio mesto
IV. Finale: Allegro con brio
Km.: Seeman László – kürt,
Zarári Máté – hegedű, Farkas Zsolt – zongora

Oktober 20. szerda 18.30

október 21. csütörtök 18.30

Gerevich Aladár Nemzeti

Sportsarnok

A Zuglói Filharmónia és a zuglói iskolák egyesített kórusának hangversenye

Carmina Burana – válogatás az elmúlt évek legsikeresebb műso-raiból
Kókai Rezső: István király című szcenikus oratórium –
Koronázási jelenet
C. Franck: 150. zsoltár
Berlioz:
Te Deum – Judex crediris
Carl Orff: Carmina Burana –
részletek
Km.: Molnár András, Röser Orsolya, Massányi Viktor, Zuglói Filharmónia – Szent István Király Szimfonikus Zenekar és Oratóriumkórus, valamint 1000 zuglói énekes
Vez.: Záborszky Kálmán

November 5. péntek 19.30 és

november 6. szombat 19.30

Páduai Szent Antal templom

(Budapest, Bosnyák tér)

Verdi: Requiem
Km.: Szabóki Tünde, Bokor Jutta, Szappanos Tibor, Berczelly István
Vez.: Záborszky Kálmán

December 1. szerda 19.00

Művészetek Palotája

Bartók Béla Nemzeti Hang-

versenyterem

Zuglói Filharmónia bérletsorozata
V/2.

Bartók: Táncszvit
Bartók: Cantata profana
Km.:
Fekete Attila, Massányi Viktor
Csajkovszkij:
V. e-moll szimfónia Op. 64
Vez.: Kocsis Zoltán

A MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGÉNEK TAGJAI:

DUNA SZIMFONIKUS ZENEKAR

Duna Palota és Kiadó Kulturális Kht.

Próbatérem: 1038 Budapest, Csobánka tér 5.

Tel./fax: (+36-1) 355-8330

1051 Budapest, Zrínyi u. 5.

Bérletvásárlás, jegyrendelés:

Bokor Erzsébet 06/20 937-1399

www.dunaszimfonikusok.hu

E-mail: info@dunaszimfonikusok.hu

Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar Közhasznú Nonprofit Kft..

Cím: 1221 Budapest, Tóth József u. 47.

Levélcím: 1775 Budapest, Pf. 122

Művészeti titkárság: 1087 Budapest, Kerepesi út 29/b. IV. ép.

Telefon: 322-1488 • Fax: 413-6365

E-mail: info@bdz.hu

www.bdz.hu

Concerto Budapest

1094 Budapest, Páva u. 10-12.

Tel.: 215-5770 • Fax: 215-5462

E-mail: btg@tza.hu • http://www.telekomzenekar.hu

Debreceni Filharmonikus Zenekar

4025 Debrecen, Simonffy u. 1/c.

Tel.: (52) 500-200 • Fax: (52) 412-395

E-mail: info@dbfilharmonikusok.hu

gazdvez@dbfilharmonikusok.hu

halasz.edit@dbfilharmonikusok.hu

www.dbfilharmonikusok.hu

Győri Filharmonikus Zenekar

9021 Győr, Aradi vértanúk u. 16.

Tel.: (96) 312-452 • Fax: (96) 319-232

E-mail: office@gyfz.hu

www.gyfz.hu

Magyar Nemzeti Filharmonikus Zenekar,

Énekhar és Kottatár Kht.

1095 Budapest, Komor Marcell u. 1.

Postacím: 1364 Budapest, Pf. 49

Tel.: 411-6610 • Fax: 411-6699

E-mail: G.Kovacs@filharmonikusok.hu

www.filharmonikusok.hu

Magyar Állami Operaház

Budapesti Filharmóniai Társaság Zeneakara

1061 Budapest, Andrássy út 22.

Tel.: 331-2550 • Fax: 331-9478

http://www.bpo.hu

MÁV Szimfonikus Zenekar

1088 Budapest, Múzeum u. 11.

Tel.: 338-2664 • Tel./fax: 338-4085

E-mail: office@mavzenekar.hu

www.mavzenekar.hu

Miskolci Szimfonikus Zenekar

3525 Miskolc, Fábrián u. 6/a.

Tel.: (46) 323-488

E-mail: missyo@hu.inter.net • www.mso.hu.

Óbudai Danubia Zenekar

1061 Budapest, Liszt Ferenc tér 5., I. em 4., kapucsengő: 26.

Levélcím: 1399 Budapest, Pf. 716

Tel.: (+36-1) 373-0228 • Tel./fax: (+36-1) 269-1178

E-mail: info@danubiazenekar.hu

www.danubiazenekar.hu

Pannon Filharmonikusok – Pécs

7621 Pécs, Király u. 19.

Tel.: (72) 510-114 • Fax: (72) 213-513

E-mail: info@pannonfilharmonikusok.hu

www.pannonfilharmonikusok.hu

Savaria Szimfonikus Zenekar

9700 Szombathely, Rákóczi u. 3.

Tel.: (94) 314-472 • Fax: (94) 316-808

E-mail: info@sso.hu

www.sso.hu

Szegedi Szimfonikus Zenekar

6720 Szeged, Széchenyi tér 9.

Korzó Zeneház

Tel.: (62) 426-102

E-mail: orch@symph-seged.hu • www.symph-seged.hu

Szolnoki Szimfonikus Zenekar

5000 Szolnok, Hild tér 1

Aba-Novák Kulturális Központ

Tel.: (30) 9358-368

E-mail: info@szolnokiszimfonikusok.hu

www.szolnokiszimfonikusok.hu

Zuglói Filharmónia Non-profit Kft. – Szent István

Király Szimfonikus Zenekar

1145 Budapest, Columbus u. 11.

Tel./Fax: (36 1) 467-0788; 467-0788;

E mail: zuglolfilharmonia@szentistvanzene.sulinet.hu

http://www.szentistvanzene.hu

A MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGÉNEK,
VALAMINT A MAGYAR ZENEMŰVÉSZEK ÉS TÁNCMŰVÉSZEK
SZAKSZERVEZETÉNEK KÖZÖS LAPJA,
A NEMZETI KULTURÁLIS ALAPPROGRAM TÁMOGATÁSÁVAL.

nka

Nemzeti Kulturális Alap

ALAPÍTOTTA: POPA PÉTER

A szerkesztőség címe:
MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGE

1068 Budapest, Városligeti fasor 38.

Telefon: 342-8927 • Fax: 322-5446

e-mail: zenekar@mail.datanet.hu

www.hungorchestras.com

Felélős kiadó és szerkesztő: POPA PÉTER

Nyomdai kivitelezés: PUBLICITAS

1021 Budapest, Tárogtató út 26.

Telefon/fax: 200-7330

e-mail: dtp@publicitas.hu • www.publicitas.hu

Felélős vezető: A Kft. ügyvezetője

ISSN: 1218-2702

Az interjúkban elhangzott véleményekkel és kijelentésekkel
szerkesztőségünk nem feltétlenül azonosul.
Észrevételeknek, helyesbítéseknek készséggel helyt adunk.

Adams
Alexander
Alphasax
Amati
Bach
Bags
Berg Larsen
BG
Blackburn
Borgani
Buffet Crampon
B&S
Cannonball
Charles Bay
Cherub
Conn
Courtois
Denis Wick
Dotzauer
E. Schmid
Eastman
Edwards
Fontaine
Francois Louis
Getzen
Hammig
Hardcase
Holton
Hoyer
Jody Jazz
Jupiter
Keilwerth
King
König & Meyer
Kromat
Lebayle
Leblanc
Lorée
Ludwig
Majestic
Manhasset
Marca
Marigaux
Mateki
Melton
Miyazawa
Morizono
Muramatsu
Musser
Neotech
P. Mauriat
Paiste
Pearl
Powell
Premier
Rico
Rigotti
Roy Benson
Rudolf Meinl
Sankyo
Schagerl
Schneider
Schreiber
Seiko
Selmer
Sonaré
Steuer
Straubinger
Studio 49
Trevor J. James
Vandoren
VMI
Wilde + Spieth
Wittner
Yamaha
Yanagisawa

20 ÉV

TISZTA HANG

20 ÉVES A FON-TRADE MUSIC,
30 ÉVES A CSIDER HANGSZERÉSZMŰHELY

www.fontrademusic.hu

1081 Budapest, Kiss József utca 14., Telefon: 1 210 2790, 30 488 6622

FON
TRADE MUSIC

Zeneműtárunk kölcsönözhető kottákat, klasszikus, kortárs, dzsessz, nép- és világhzenei anyagokat kínál zenészeknek, zenekedvelőknek.

**Országos
Idegennyelvű
Könyvtár és
Zeneműtár**

A nagy múlttal rendelkező fasori zeneműtár utódjaként működő intézményünkben:

- több mint 30 000 kölcsönözhető kottával
 - 10 000 helyben hallgatható bakelitlemezzel
 - több ezer kölcsönözhető hanghordozóval (CD, DVD, VHS)
 - magyar és külföldi zenei folyóiratokkal
 - zenei szak- és kézikönyvekkel, szövegkönyvekkel, műjegyzékekkel
 - zenei adatbázisokkal, számítógépes katalógussal, Wi-Fi eléréssel
 - változatos zenei rendezvényekkel
 - elektromos zongora használati lehetőséggel
- várjuk az érdeklődőket gyönyörű épületben, barátságos környezetben, a Belváros szívében.

Zene minden nap!

www.oik.hu

1056 Budapest, Molnár u. 11.

Tel.: 36 (1) 318-3688/200, 201

E-mail: zenemutar@oik.hu, info@oik.hu

Nyitva tartás: H., K., Cs., P.: 10–20 h, Sze.: 12–20 h

Kerékpártároló, kerekesszék

Több szólamban

A projekt az Európai Unió támogatásával,
az Európai Regionális Fejlesztési Alap társfinanszírozásával valósul meg

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÜMFT infóvonal: 06 40 638 638

nfu@nfu.gov.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe

